

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

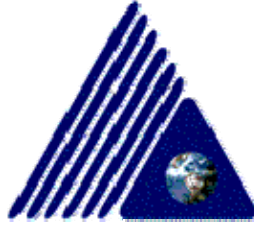
**MESLEK LİSELERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANINDAKİ
ÖĞRENCİLERİN DAL SEÇİMLERİNE, ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ
OLGUNLUK DÜZEYLERİ VE ÖĞRENCİ AİLELERİNİN TUTUMLARININ
ETKİSİNİN İNCELENMESİ
(ŞİŞLİ İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Serdar KAYAŞ

**DANIŞMAN
Dr. Mustafa FARSAKOĞLU**

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İSTANBUL - 2009

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**MESLEK LİSELERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANINDAKİ
ÖĞRENCİLERİN DAL SEÇİMLERİNE, ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ
OLGUNLUK DÜZEYLERİ VE ÖĞRENCİ AİLELERİNİN TUTUMLARININ
ETKİSİNİN İNCELENMESİ
(ŞİŞLİ İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Serdar KAYAŞ

**DANIŞMAN
Dr. Mustafa FARSAKOĞLU**

**Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı**

İSTANBUL - 2009

T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

MESLEK LİSELERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANINDAKİ
ÖĞRENCİLERİN DAL SEÇİMLERİNE, ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ
OLGUNLUK DÜZEYLERİ VE ÖĞRENCİ AİLELERİNİN TUTUMLARININ
ETKİSİNİN İNCELENMESİ
(ŞİŞLİ İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Serdar KAYAŞ

ONAY

Jüri:

Tez Danışmanı : Dr. Mustafa FARSAKOĞLU

.....

Üye : Prof. Dr. Sefer ADA

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet ŞİRİN

.....

Yüksek Lisans Tezi Onay Tarihi : ...23../...02../2009

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
SİMGELER LİSTESİ.....	IV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XV
TEŞEKKÜR	XVI
ÖZET.....	XVII
ABSTRACT	XVIII

BİRİNCİ BÖLÜM..... 1

1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	1
1.2. AMAÇ	2
1.3. ÖNEM	2
1.4. VARSAYIMLAR	3
1.5. SINIRLILIKLAR.....	3
1.6. TANIMLAR.....	3

İKİNCİ BÖLÜM..... 5

2. İLGİLİ ALAN YAZIN	5
2.1. MESLEK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	5
2.1.1. MESLEK NEDİR?	5
2.1.2. İŞ	6
2.1.3. KARIYER	7
2.1.4. ÇALIŞMA	8
2.2. MESLEK SEÇİMİ VE ÖNEMİ.....	10
2.2.1. MESLEK TERCİHİ	10
2.2.2. MESLEK SEÇİMİ.....	11
2.2.3. MESLEKİ ALAN VE MESLEKİ YÖNELİM	13
2.2.4. MESLEK SEÇİMİNİN ÖNEMİ	15
2.3. MESLEKİ GELİŞİM SÜREÇLERİ	16
2.4. MESLEKİ OLGUNLUK BOYUTLARI.....	20
2.5. MESLEK GELİŞİM KURAMLARI	22
2.5.1. GELİŞİM KURAMI	22
2.5.2. DAVRANIŞ KURAMI (SOSYAL ÖĞRENME KURAMI).....	25
2.5.3. FARKLILIKÇI KURAM.....	27
2.5.4. YAPISALCI KURAM.....	30
2.5.5. ÖZELLİK FAKTÖR KURAMI.....	31
2.5.6. GEREKSİNİM KURAMI	32
2.5.7. DARALTMA VE UZLAŞTIRMA KURAMI	33
2.6. TÜRKİYE’DE MEGEP	35

2.6.1. AMAÇ VE ÖNEMİ.....	37
2.6.2. GÖREVLERİ.....	38
2.6.3. YARARLARI.....	40
2.7. BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ.....	40
2.7.1. MESLEK LİSELERİNİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ALANINDA BULUNAN ALT DALLAR.....	41
2.7.1.1 AĞ İŞLETMENLİĞİ	42
2.7.1.2 WEB PROGRAMCILIĞI	43
2.7.1.3 VERİ TABANI PROGRAMCILIĞI	43
2.7.1.4 BİLGİSAYAR TEKNİK SERVİSİ	44
2.8. MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN EN ÖNEMLİ FAKTÖRLER	45
2.8.1. AİLE	45
2.8.1.1 AİLENİN EKONOMİK DURUMU	47
2.8.1.2 AİLENİN EĞİTİM DÜZEYİ	48
2.8.1.3 AİLENİN DEMOGRAFİK YAPISI.....	49
2.8.1.4 AİLENİN MESLEĞİ	51
2.8.2. YAŞ.....	51
2.8.3. CİNSİYET.....	52
2.8.4. KİŞİSEL ÖZELLİKLER VE YETENEKLER	52
2.9. KONUSYLA İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR.....	57
 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	60
3. YÖNTEM.....	60
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	60
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	60
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	61
3.3.1. BİREYİ TANIMA ANKETİ.....	61
3.3.2. AİLE MESLEKİ TUTUM ANKETİ	61
3.3.3. MESLEKİ OLGUNLUK ÖLÇEĞİ	61
3.3.3.1 KUZGUN VE BACANLI'NIN GELİŞTİRDİĞİ NORM ÖLÇEĞİ	62
3.3.3.2 MESLEKİ OLGUNLUK ÖLÇEĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	64
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	65
3.5. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI	65
 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	67
4. BULGULAR.....	67
4.1. GRUBUN GENEL YAPISINA İLİŞKİN BULGULAR.....	67
 BEŞİNCİ BÖLÜM	130
5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	130
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	130
5.1.1. ALT AMAÇLARA İLİŞKİN SONUÇ VE TARTIŞMA	130
5.2. ÖNERİLER	134
5.2.1. UYGULAYICILARA YÖNELİK ÖNERİLER.....	135

5.2.2. ARAŞTIRMACILARA YÖNELİK ÖNERİLER	137
KAYNAKÇA	138
EKLER.....	145
EK I	145
EK II.....	146
EK III	149
ÖZGEÇMİŞ.....	153

SİMGELER LİSTESİ

f: Frekans

r: Korelasyon Katsayısı

N: Örneklem Büyüklüğü

ss: Standart Sapma

p: Anlamlılık Derecesi (=Manidarlık) (significance)

%: Yüzde

Sh: Standart Hata

Sd: Serbestlik Derecesi

x: Aritmetik Ortalama

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	:	Aktaran
BT	:	Bilişim Teknolojileri
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	:	Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
s	:	sayfa
Vb	:	Ve benzeri
Vd	:	Ve diğerleri
MOÖ	:	Mesleki Olgunluk Ölçeği
Prog.	:	Programcılığı

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 4.1. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	67
Çizelge 4.2. Okuduğu Okul Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	68
Çizelge 4.3. Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	68
Çizelge 4.4. Okuduğu Dal Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	68
Çizelge 4.5. Anne Eğitimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	69
Çizelge 4.6. Baba Eğitimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	69
Çizelge 4.7. Anne Meslek Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	70
Çizelge 4.8. Baba Meslek Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	70
Çizelge 4.9. Aile Ortalama Gelir Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri...	71
Çizelge 4.10. Çalışma Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	71
Çizelge 4.11. Öğrenim Görmekte Olunan Dalı Kendi İsteğiyle Seçme Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	72
Çizelge 4.12. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Kendi İsteğimle Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	72
Çizelge 4.13. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Ailem Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	72
Çizelge 4.14. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Öğretmenlerimin Yönlendirmesi İle Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	73
Çizelge 4.15. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Arkadaşlarım Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	73
Çizelge 4.16. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	74
Çizelge 4.17. Anne ve Baba Meslek Seçimine Yaklaşımı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	74
Çizelge 4.18. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Hayata Erken Atılmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	75

Çizelge 4.19. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	75
Çizelge 4.20. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Üniversiteyi Kazanamazsam Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	76
Çizelge 4.21. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Aile Mesleğini Devam Ettirmek Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	76
Çizelge 4.22. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre İş Yeri Açmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	77
Çizelge 4.23. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Kolay İş Bulabileceğime İnanma Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	77
Çizelge 4.24. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Mesleğe İlgi Duyma Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	78
Çizelge 4.25. Öğrenim Görmekte Olunan Meslek Dalının Kişilik Özelliklerine Uygun Bulma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	78
Çizelge 4.26. Öğrenim Görmekte Olunan Meslek Dalıyla İlgili Yeteneğin Olduğunu Düşünme Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	78
Çizelge 4.27. Öğrenim Görmekte Olunan Meslek Dalına Yerleşme, Eğitim Görme ve Bu Alanı Meslek Edinme Konusunda Pişmanlık Duyma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	79
Çizelge 4.28. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Hiç Bir İmkânı Tanımayacaklarını Söylüyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	79
Çizelge 4.29. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Baba Mesleğini Sürdürmemi İstiyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	80
Çizelge 4.30. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Fizik ve Kol Gücü İsteyen İşlerde Çalıştıracaklarını Söylüyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	80
Çizelge 4.31. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Anne ve Babalık Haklarını Helal Etmeyeceklerini Söylüyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	81
Çizelge 4.32. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	81

Çizelge 4.33. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Mutlaka Bir Üniversite Bitirmemi İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	82
Çizelge 4.34. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Üniversite Bitirmenin Önemine İnanmıyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	83
Çizelge 4.35. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Askerlik Yapmada Kolaylık Sağlayacağını Düşünüyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	83
Çizelge 4.36. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Yakın Çevrede İtibarının Artacağını Düşünüyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	84
Çizelge 4.37. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Gelecekte Bir Bilim Adamı Olmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	85
Çizelge 4.38. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Ekonomik Rahatlık Sağlayacağına İnanmıyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	85
Çizelge 4.39. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	86
Çizelge 4.40. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre İlgi ve Yeteneklerimi Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	87
Çizelge 4.41. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Sağlayacağı Ekonomik İmkanları Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	87
Çizelge 4.42. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Kazandıracağı Sosyal Mevki ve Yönleri Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	88
Çizelge 4.43. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Kazandıracağı Şahsiyet ve Kültürü Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	89
Çizelge 4.44. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Kazandıracağı Hayati ve Huzuru Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	89
Çizelge 4.45. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	90

Çizelge 4.46. Ailenin Vakit Ayırması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	90
Çizelge 4.47. “Sizinle kim ilgileniyor?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	91
Çizelge 4.48. “Ne kadar ilgileniyor?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	91
Çizelge 4.49. Mesleği Belirleme Zamanı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	92
Çizelge 4.50. Belirlenen Meslek Konusunda Bilginin Varlığı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	92
Çizelge 4.51. “Meslek Seçerken Örnek Aldığınız Biri Var mı?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	93
Çizelge 4.52. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Mesleki Başarısı Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	93
Çizelge 4.53. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Toplum Tarafından Sevilmesi Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	94
Çizelge 4.54. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Ekonomik Rahatlık Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	94
Çizelge 4.55. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Kişilik ve Ahlaki Güzelliği Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	95
Çizelge 4.56. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	95
Çizelge 4.57. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Hiç Bir Fikri Yok, Her Şeyi Bana Bırakıyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	96
Çizelge 4.58. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Sağlıklı Bir Meslek Seçmem İçin Yetenek Belirleme Testi Yaptırmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	96
Çizelge 4.59. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Meslekler Konusunda Araştırma ve İnceleme Yapmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	97
Çizelge 4.60. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Kendi Mesleğini Sürdürmemi İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	98

Çizelge 4.61. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Gelişen Teknolojik Şartları, İlgil ve Yeteneklerimi Dikkate Alarak Tercih Yapmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	99
Çizelge 4.62. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Birlikte Araştırıp Tartışarak Karar Vermemi İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	100
Çizelge 4.63. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	100
Çizelge 4.64. “Aileniz Meslek Seçiminde Size Yardım Etmeyi Bir Vazife Ve İhtiyaç Olarak Görüyor mu?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri....	101
Çizelge 4.65. “Aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	101
Çizelge 4.66. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Türü Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	102
Çizelge 4.67. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	102
Çizelge 4.68. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları.....	103
Çizelge 4.69. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Sınıf Türü Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	103
Çizelge 4.70. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Dal Türü Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	104
Çizelge 4.71. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Dal Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları	105
Çizelge 4.72. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	106
Çizelge 4.73. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	106

Çizelge 4.74. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	107
Çizelge 4.75. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Anne Mesleği Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	108
Çizelge 4.76. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	108
Çizelge 4.77. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Aile Aylık Ortalama Gelir Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	109
Çizelge 4.78. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrencilik Dışında Herhangi Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	109
Çizelge 4.79. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Dalın Kendi İsteğiyle Seçme Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	110
Çizelge 4.80. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Kendi İsteğimle Seçeneği İçin Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	110
Çizelge 4.81. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Ailem Seçeneği İçin Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	111
Çizelge 4.82. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Öğretmenlerim Seçeneği İçin Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	111
Çizelge 4.83. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Arkadaşlarım Seçeneği İçin Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	112
Çizelge 4.84. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	112

Çizelge 4.85. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Anne ve Babanın Meslek Seçimine Yaklaşımı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	113
Çizelge 4.86. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Anne ve Babanın Meslek Seçimine Yaklaşımı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	114
Çizelge 4.87. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Hayata Erken Atılmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	115
Çizelge 4.88. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği için Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	115
Çizelge 4.89. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Üniversite Kazamama Durumunda Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	116
Çizelge 4.90. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Aile Mesleğini Devam Ettirmek Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	116
Çizelge 4.91. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre İş yeri açmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	117
Çizelge 4.92. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Kolay İş Bulanabileceğine İnanma Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	117
Çizelge 4.93. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Mesleğe İlgili Duyuma Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	118
Çizelge 4.94. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Meslek Dalının, Kişilik Özelliklere Uygunluğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	118

Çizelge 4.95. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Meslek Dalında Yetenek Olduğunu Düşünme Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	119
Çizelge 4.96. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Meslek Dalına Yerleşme, Eğitim Alma ve Bu Alanı Meslek Edinme Nedeniyle Pişmanlık Duyuma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	119
Çizelge 4.97. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Aile Vakit Ayırma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	120
Çizelge 4.98. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Aile Vakit Ayırma Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları	121
Çizelge 4.99. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Sizinle Kim İlgileniyor Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	121
Çizelge 4.100. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ne Kadar İleniyor Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	122
Çizelge 4.101. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ne Kadar İlgileniyor Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	122
Çizelge 4.102. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Mesleğe Karar Verme Zamanı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	123
Çizelge 4.103. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Mesleğe Karar Verme Zamanı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları.....	124
Çizelge 4.104. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Belirlenen Meslek Konusunda Bilginin Varlığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	125
Çizelge 4.105. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Belirlenen Meslek Konusunda Bilginin Varlığı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları...	125
Çizelge 4.106. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Seçerken Birini Örnek Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	126

Çizelge 4.107. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ailenin Meslek Seçiminde Yardım Etmeyi Bir Vazife ve İhtiyaç Olarak Görme Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları..... 126

Çizelge 4.108. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ailenin Meslek Seçiminde Yardım Etmeyi Bir Vazife ve İhtiyaç Olarak Görme Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları 127

Çizelge 4.109. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının “Aileniz Meslek Seçiminde Sizin Doğru ve Yerinde Bir Karar Vereceğinize İnanıyor ve Size Güveniyor Mu?” Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları..... 128

Çizelge 4.110. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının “Aileniz Meslek Seçiminde Sizin Doğru ve Yerinde Bir Karar Vereceğinize İnanıyor ve Size Güveniyor mu?” Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları..... 129

ŞEKİLLER LİSTESİ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez çalışmam süresince sürekli cesaretlendiren, mesleki bilgileri ve sabrı ile bana yol gösteren, görüş ve önerileri ile yardımcı olan tanımdan onur duyduğum, hocam, tez danışmanım Sayın Dr. Mustafa FARSAKOĞLU'na;

Her zaman personelinin daha iyiye ulaşmasını sağlamak için çaba sarfeden ve onları yüreklendiren Şişli Endüstri Meslek Lisesi Okul Müdürü Fatih Kamil BİLGİN'e;

Beraber çalıştığım ve beni hem yüksek lisansım boyunca teşvik eden hem de anketlerimi uygulamamda yardımcı olan sevgili öğretmen arkadaşım Volkan BEKÇİ'ye

Tezimin hazırlanması kısmında yol gösteren, ilerlememde yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen mesai arkadaşım ve meslektaşım Recai OCAK'a;

Desteklerini esirgemeyen ve sürekli yardımcı olan mesai arkadaşlarım Özcan MİLLİYETÇİ ve Tekin KALKAN'a,

Yardımlarını hiçbir şekilde esirgemeyen sevgili arkadaşım Serkan YÜRÜMEZ'e;

Aramıza yeni katılan ve çalışmamın ilerlemesi sırasında moral kaynağım olan oğlum İlker KAYAŞ'a ve eşim Neriman KAYAŞ'a;

Yüksek lisans eğitimimde maddi ve manevi en büyük desteği veren, çalışmalarım boyunca her konuda benden yardım ve desteğini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı mesleki ve teknik eğitim veren liselerdeki bilişim teknolojileri alanındaki öğrencilerin, dal seçimlerine, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin etkisini araştırmaktır.

Ayrıca öğrenci ailelerinin tutumlarının meslek ve dal seçimindeki etkisi incelenmiştir.

Konu ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada (Kuzgun ve Bacanlı, 1996) tarafından geliştirilen 40 maddelik mesleki olgunluk ölçeği, araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanan bireyi tanıma anketi ve aile mesleki tutum anketi uygulanmıştır.

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili Şişli ilçesindeki mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören (153)'ü kız, (421)'i erkek olmak üzere toplam (574) öğrenci oluşturmaktadır.

Bu araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmış, normal dağılım özelliği göstermeyen dağılımlar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar için ise parametrik analiz teknikleri, bağımsız grup t testi, non-parametrik Mann Whitney-U testi, tek boyutlu varyans analizi (ANOVA), non-parametrik Kruskal Wallis-H testi, Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi kullanılmış olup, Anlamlılık ,05 olarak kabul edilmiş ve analizler SPSS 15 programı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulularda öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri düşük bulunmuştur. Meslek seçiminde aile baskıcı davranırken dal seçiminde ise duyarsız davranıyor. Aileler alanların altında bulunan dallar hakkında bilgi sahibi olmadıkları için dal seçimlerinde öğrenciye ilgisiz kalmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Olgunluk Ölçeği, Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları, Meslek Seçimi.

ABSTRACT

Searching the effects of student's (attending to a technical or vocational high school) professional maturity levels on their branch choices is the main goal of the research.

Besides, the effect of parental attitudes on subdivisional choices was also investigated.

A large calibre of literature scanning about the research was done. In the research, occupational maturity measurement (developed by Kuzgun and Bacanlı 1996) which has 40 items, an individual recognition poll was prepared (after a large size literature scanning) by researcher and parental attitude on occupation poll were applied .

(153 female, 421 male) Total 574 students live in İstanbul in Şişli and attendants of o vocational or a technical high school are the models of this research.

Descriptive scanning method was used in the search. For normal allocations, non parametric technics; for abnormal ones, parametric analysis technics, independent group T test, non parametric Mann Whitney – U test, single dimension variance analysis (ANOVA), non parametric Kruskal Wallis – H test, Pearson product moment correlation analysis were used and meaningfulness was accepted as ,05 and analyses were realized by the program named as SPSS 15.

According to indications acquired from the research; student's professional maturity levels were considered as low, besides parents behave oppressive when child selects a profession. Parents are insensitive about branches/subdivisions due to the fact that they don't know much about the new educational arena named as informatics and its subdivisions as it is said before.

KEY WORDS: Professional maturity measurement, vocational and technical educational institutes

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma ile ilgili sayıtlılar, sınırlılıklar, tanımlar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Problem

Meslek seçimi; bireylerin belirli bir yaştan sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biri niteliğindedir (Kepçecoğlu, 1994).

Meslek seçme aşamasındaki gençler, seçimini yaparken çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bunlar; anne babanın arzuladığı meslek, beğenilen kişi tarafından yapılan, popüler olan, toplum içinde saygın kabul edilen, ulaşılması ya da iş bulması kolay olan, öğretmenlerin uygun gördüğü, üniversiteye girmeyi kolaylaştıran düşük puanlı meslekler ya da fantezilerle geliştirilen idealdeki meslekler olmaktadır. Bu nedenlerin hiçbirisi objektif yönlendirme yöntemi ile ortaya çıkmamıştır ve bu tür bir seçim zaman içinde genç insanlara zarar vermektedir. Sevmeden yapılan bir iş ya da mesleğin yarattığı huzursuzluk, ilerleyen yıllarda kendini çok daha boyutlu olarak göstermektedir ve yanlış seçilen meslek ileride kişinin işyerinde veya özel hayatında da birçok olumsuzluklara neden olmaktadır. Zira bireyin yanlış meslek seçimi ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Meslek seçimini zorlaştıran en büyük etkenlerden biri de gencin hangi mesleği seçeceği konusunda kararsız kalmasıdır. Bu konuda anne babanın tutumu oldukça önemlidir. Anne babalar ergenlerin mesleki ve eğitsel planlarını etkileyen en önemli kişilerdir (Noylor, 1986). Anne babalar yalnızca aile ilişkilerinde sergiledikleri demokratik, otoriter ve kabul edici gibi tutumları değil, mesleki gelişimini destekleyici tutum ve davranışları da çocuklarının mesleki gelişim süreçlerini ve mesleki karar verme davranışlarını etkileyebilirler (Feldman, 2003).

Günümüzde, öğrencileri bir mesleğe hazırlamak, çalışma hayatı ile okul arasındaki ilişkileri sıklaştırmak eğitimin önemi giderek artan görevlerinden biri haline gelmiştir (Kuzgun,1982, s.23).

Ülkemizde 1960 yılından beri planlı kalkınma yöntemi benimsenmiş, eğitim sistemi endüstrileşme doğrultusunda planlanarak, mesleki ve teknik eğitime önem verilmiştir. Lise düzeyindeki örgün mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında yer alan Endüstri Meslek Liselerine de insan gücü yetiştirme bakımından önemli görevler düşmektedir (Başaran,1991,s.1).

Değişen koşullara hızla uyum sağlayabilmek için meslekî ve teknik eğitimcilerin geniş bilgi ve beceri birikimine sahip olmaları gerekir. Geleceğin nitelikli iş gücünü yetiştirmeyi amaçlayan meslekî ve teknik eğitimin geniş tabanlı, meslekî yeterliklere dayalı, yenilenen ya da değişen mesleklere uygun biçimde, öğrencilerin sürekli eğitimi için temel oluşturması gerekmektedir. Bu bağlamda Türkiye Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) kapsamında bilişim teknolojileri alanı açarak bilişim teknolojileri alanında bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Yoğun talep gören bu alanda ağ işletmenliği, web programcılığı, bilgisayar teknik servis ve veri tabanı programcılığı alt dallarında öğrenciler eğitilmektedir.

Öğrencilerin bu dalları seçiminde mesleki olgunluk düzeyleri ve ailelerinin tutumlarının etkisinin ne olduğu bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı; İstanbul Şişli İlçesi Endüstri Meslek Lisesi Bilişim Teknoloji Alanında eğitim gören öğrencilerin bu alanı seçmelerindeki mesleki olgunluk düzeyleri ve ailelerinin etkilerinin belirlenmesidir.

1.3. Önem

Meslek seçimi bireyin hayatını yönlendiren en önemli unsurların başında gelmektedir. Günümüzde bilişim teknolojilerinin hızla ilerlemesi bu alanda

istihdam olanağı sağlamıştır. Bu alandaki istihdamı sağlamak ve nitelikli insan gücü yetiştirmek için MEGEP kapsamında bilişim teknolojileri alanı açılmıştır.

Bu araştırma ile bilişim teknolojileri alanında eğitim gören öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ve bu alanı seçmelerinde ailelerin etkisi belirlenerek konunun öğrenci ve aileler tarafından değerlendirilmesi sağlanarak, eksikliklerin giderilmesine yardımcı olunacaktır.

1.4. Varsayımlar

- Araştırmaya katılan öğrencilerin anketlere samimi ve doğru cevap verdiği varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçme araçları geçerli ve güvenilirlerdir.
- Verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler amaca uygun olarak seçilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırma; 2008–2009 Eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
- İstanbul ili Şişli ilçesi Meslek Lisesi, Anadolu Teknik Lisesi ve Teknik Lise Bilişim Teknolojileri alanında okuyan 574 öğrenci ile sınırlıdır.
- Elde edilen bilgiler, veri toplama aracı olan anket formundaki sorulara verilen yanıtlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Meslek: İnsanlara yararlı mal ya da hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 2004, s.34) .

Meslek Seçimi: Bireyin tercih ettiği meslekler arasından biride karar kılması ve buna hazırlamak için çaba göstermesi meslek seçimi olarak adlandırılabilir (Kuzgun, 2004, s.56) .

Mesleki Tercih: Bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birinde karar kılması ve buna hazırlanmak için çaba göstermesidir (Kuzgun, 2004, s.65).

Bilişim Teknolojisi: “Bilişim teknolojisi, bilginin mevcut bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojileri ile işlenmesidir (Akolaş, 2004, s.33).

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ ALAN YAZIN

Bu bölümde, meslek ile ilgili kavramlar, meslek seçimi ve önemi, mesleki olgunluk boyutları, mesleki gelişim kuramları hakkında bilgi verilerek, MEGEP, bilişim teknolojileri, meslek seçimini etkileyen önemli faktörler açıklanmış ve konuyla ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Meslek İle İlgili Kavramlar

Sosyal hayatta meslek ve mesleğe yakın, benzer kavramlar kullanılmaktadır. Çoğu zaman bu kavramların birbirlerinin yerine kullanıldığı ve geçtiği de görülmektedir. Aşağıda meslek ve meslek ile ilgili olan bu kavramlar açıklanmaktadır.

2.1.1. Meslek Nedir?

Meslek, belli bir eğitimle kazanılan, kuralları toplumca belirlenmiş ve kazanç elde etmek için yürütülen sistemli faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Kişi, bu mesleki faaliyetleri sonunda bazı doyumlar elde eder. Maddi kazanç ve para elde etmek, bu doyumların başında yer almasına rağmen az kazanç getiren bir meslek daha çok tercih edilebilmektedir (Kuzgun, 2000, s.1).

Meslek bir insanın hayatını kazanmak için başvurduğu faaliyetlerin tümünü kapsayan genel bir kavramdır (Koç, 1991, s.16).

Her meslek kendisinin, toplumun, doğanın ve hayatın nasıl düşünüleceğine ve bu bağlamda toplumsal politikaların genel çizgilerinin ayrıntılarını bile tanımlamayan kuralları koyabilme yetkili görür. Bunu yerine getirebilecek güç bir mesleğe diğerinden daha fazla verilmiş olabilir. Bunalım zamanlarında, böyle bir yetki, en saygı uyandıran güçlü meslekler için bile sorgulanabilir (Cirhinlioğlu, 1996, s.28).

Kişi, mesleği sayesinde maddi kazançların yanı sıra belli bir psikolojik doyum da sağlar. İşe yarama duygusunu yaşar.

Tüm bu tanımlama ve açıklamaların ışığında şu şekilde bir meslek tanımlaması yapabiliriz. Meslek, insanları yararlı mal ve hizmet üretmek karşılığında para kazanmak için yapılan belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünüdür.

Meslek ile birlikte kullanılan meslek düzeyi ve alanı kavramlarına da açıklık getirmek gerekmektedir.

Meslek düzeyi, mesleklerin gerektirdikleri akademik yetenek düzeyi, formel akademik eğitim düzeyi ve mesleki faaliyetlerin karmaşıklık ve soyutluk düzeyi açısından hiyerarşik düzeni şeklinde tanımlanmaktadır (Kuzgun, 2000a, s.4). Meslek düzeyi ile anlatılmak istenen o mesleğin toplumdaki yeri ve saygınlığıdır.

Benzer etkinlikleri içeren mesleklerin oluşturduğu grup, alan olarak nitelendirilmektedir. Örneğin, hemşirelik ve doktorluk aynı alana dahil meslekler olup düzeyleri farklıdır. Alan seçiminde etkili olan kişilik, düzeyde ise genel yetenektir (Kuzgun, 2000a, s.4).

2.1.2. İş

Kişinin çeşitli gereksinimlerini tatmin amacı ile belirli ödüller karşılığında emeğini kullanarak üretken faaliyetlerde bulunması çalışma, bu faaliyetleri sırasında üstlendiği belirli rol ya da işlevler de iş olarak adlandırılır (Kaynak, 1998, s.66).

Herhangi bir iş ya da meşguliyetin meslek olduğunu söylenebilmesi için bunun bir katılma ya da yönelişten başlanarak belli bir gelişmeyi, uzmanlaşmayı ve kariyer kazanmayı içermesi gerekir. Örneğin endüstri mühendisi olan bir kişi aynı zamanda o fabrikanın işletme müdürü olabilir. Bu kişinin mesleği mühendislik, uzmanlık alanı endüstri mühendisliği, işi ise işletme müdürlüğüdür. Bu kişi işletme müdürlüğünden atanır ise sadece işi değişmiş olacaktır, mesleği değişmeyecektir. Aynı anda hem iş hem de mesleği olan bir kişinin işi ve mesleği

başka olabilir(Aytaç, 2000, s.32). İş bir şey, bir nesnedir. Bireyin dışında oluşur ve sistematik olarak analiz ve sentez gerektiren bir unsurdur (Aytaç, 1997, s.16).

İşin başlıca özellikleri şu şekilde sıralanabilir: (Tınar, 1996, s.5-6)

- İş bir faaliyettir.
- Toplumsal boyutu vardır,
- İş, görülme sürecinde bir yük ve çaba olarak yaşanabileceği gibi, bir gurur nedeni, bir sevinç ve mutluluk kaynağı olarak da algılanabilir,
- İnsanın bedensel, zihinsel ve ruhsal gücünün sürekli bir kullanımını gerektirir,
- Kurallar çerçevesinde ve planlı çabalarla belirli bir amaca hizmet eder,
- Mal ve/ veya hizmet üretimi sağlar, bu yönüyle içinde yaşanılan çevreyi değiştirir,
- Bireysel toplumsal ihtiyaçların giderilmesini sağlar.

“İş üretken bir faaliyettir ve sonucunda bir ürün meydana çıkarır; bu ürün insanı simgeleyen bir somut sonuçtur. İstenildiği gibi gerçekleştirilen bir ürün insanda başarı duygusu yaratır (Baysal, 1993, s.6).”

2.1.3. Kariyer

Kariyer sözlük anlamı itibariyle, “çalışma yaşamında ilerleme sağlayıcı bir başarı elde edebilmek amacıyla bireyin izlediği yol, süreç veya çalıştığı alan” şeklinde tanımlanmakta ve kariyer sözcüğü kimi zaman meslek sözcüğü yerine kullanılmaktadır (Demirbilek, 1994, s.72).

“Kariyer objektif olarak, bir çok statüyü ve mesleği tanımlar”(Inkson, 2007, s.319).

Genel anlamda kariyer, yaşam boyu süren bir uğraş, bir iştir. Özgül anlamda kariyer ise, genç yaşlarda ilerlemek umuduyla girilen ve emekliliğe kadar sürdürülen bir uğraştır (Canman, 2000, s.20).

Birey açısından kariyer sözcüğü, bir işe sahip olmanın ötesinde bir anlam taşımaktadır. Buna göre kariyer daha çok para, sorumluluk, prestij ve mesleki saygınlık elde etmeyi ifade etmektedir. Bir başka deyişle, bir kariyere sahip olmak bir işe sahip olmaktan farklı bir nitelik taşır. Bu anlamda kariyer, kişinin başarıma duygusu, karşılaşılabileceği olanaklar, psikolojik ödüller ve daha iyi yaşam biçimi ile ilgilidir (Demirbilek, 1994, s.72).

Bir kişinin kariyeri; onun sadece sahip olduğu işler değil, işyerinde kendisine verilen iş rolüne ilişkin beklenti, amaç, duygu ve arzularını gerçekleştirebilmesi için eğitilmesi ve böylece sahip olduğu bilgi, beceri, yetenek ve çalışma arzusu ile o işletmede ilerleyebilmesi anlamını taşır (Beach, 1980, s.20). Farklı bir ifade ile kariyer, bireyin kamu ya da özel çalışma yaşamında ilerleme sağlayacağı, bir başarı elde etmek amacıyla izlediği ve çalıştığı alandır (Aytaç, 1997, s.17).

Örgütsel ve yönetsel alandaki değişimlere bağlı olarak kariyer kavramının anlamı da değişmektedir. Son zamanlara kadar kariyer hep ilerleme anlamında kullanılırken, artık kariyer sadece ilerleme anlamına gelmemektedir. Kariyerin günümüzdeki anlamını, iş deneyimleri sonucu ilerleme yerine, bilgi kazanılan bir süreç olarak kabul eden bir yaklaşım yaygınlaşmaktadır. Bu süreçte kazanılan bilgi, bireyin iş deneyimleri sırasında kazandığı becerileri, uzmanlığı ve ilişkiler ağını da içine almaktadır (Erdoğan, 2002, s.530). Diğer bir ifade ile Kariyer bir insanın çalışma hayatı boyunca, herhangi bir iş alanında adım adım ve sürekli olarak ilerlemesi, deneyim ve yetenek kazanması anlamına gelmektedir (Tortop ve diğ. 2006, s.174).

Birey üstlendiği işler sayesinde toplum içinde sevgi , ait olma ,kabul görme gibi ihtiyaçları da karşılar.

2.1.4. Çalışma

Freud'a göre mutluluk, sevebilmek ve çalışmaktır. İnsanın güven içinde olması, kendini gerçekleştirmesi ve var etmesi için tek yol çalışmaktır. “çalışmak bir şey üretmek için bedensel ve zihinsel olarak çaba harcamak, bireyi ve toplumu geliştiren, değiştiren ve en önemli tutkulardan biridir (Köknel, 1999, s.183).”

İnsanın çalışması, üretmesi bütün doğal iç güdü ve dürtülerin doyumu. Toplumsal güdülerin yarattığı gereksinimlerin giderilmesi için gereklidir. çalışmak hem yaşamın sürdürülmesi hem de kişiliğin geliştirilmesi için vazgeçilmez bir gereksinimdir.

“Psiko-sosyal açıdan çalışma, bireyin büyük ölçüde ilgi duyduğu, yeterli yetki ve sorumluluk duygusu içinde özel bir ücretle özel bir yetenek ve yaratıcılığı geliştirme fırsatı verebilen Gelecek açısından güven duyulan ve çalışmanın yaptığı işten sonuçta memnun olacağı bir faaliyettir (Aytaç, 1997, s.15).”

İnsan çalıştığı sürece, yaratır ve güveni artar. İş, bireyin içinde bulunduğu topluma kabul edilmesini sağlar. Ve bireye belli statü kazandırır. Böylece kişi kendini gerçekleştirme olanağı bulur.

“Çalışmak, insan hayatının en önemli rollerinden biridir. Bir insanın hayatında bu rol için yaptığı hazırlık süresi ve rolün yerine getirilmesi sırasında harcadığı zaman, iş ve duygusal yatırımı, İşsizlik ve emeklilik durumlarında yaşadığı engellenme ve üzüntü bu rolün ne denli önemli olduğunu gösterir (Engin, 1992, s.1-2).”

Çalışmak, üretmek çağdaş insanın temel davranışdır. Ruh sağlığının sürdürülmesinde önemlidir. Çalışmayan insanda ruhsal bozukluk ve dengesizlik gözlenebilir. Çalıştıran insan sürekli kendini değiştirir, geliştirir ve yeniler. Böylece yaşama olan bağlılığı artar. Birey çalışarak ekonomik kazançlar elde etmenin yanında fiziksel ve zihinsel sağlığı ilgili kazanımlar da elde eder.

Belirli bir işi yapmak, insanın belirli bir zamanını alacağı için çalışma yaşamı psikolojik açıdan da önemlidir. İnsanın zamanını bir şekilde geçirmesi gerekmektedir.

Bu zamanı nasıl geçireceği bir takım koşullara bağlı olarak kendi seçimine bırakılmıştır. Bireyin yaşamını nasıl geçireceğini etkileyen ekonomik, psikolojik, sosyo-kültürel ve fiziksel koşullar vardır. Ekonomik durumu iyi olmayan bireyin

öncelik verdiği para kazanmaktır. Daha fazla para kazanmaya başladığında yaşamın başka yönleri ile ilgilenmeye başlayabilir (Baysal, 1993, s.7).

2.2. Meslek Seçimi ve Önemi

“Meslek seçimi, bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birinde karar kılması ve buna hazırlanmak için çaba göstermesi olarak adlandırılmaktadır (Kuzgun, 2003, s.5).”

Meslek seçimi, bireylerin kendilerine açık meslekleri, çeşitli yönleriyle değerlendirip, kendi ihtiyaçları açısından istenilen yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir. Meslek seçimi bireylerin belirli bir yaştan sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biri bilinen bir niteliğindedir.

Psikolog Acar Baltaş’ın ifadesi ile “meslek seçmek hayat biçimini seçmektir. Bir yüksek öğrenim programını seçerek “tercih listesi”ni dolduran genç, gerçekte yaşayacağı hayat biçimini seçiyor demektir. Birçok insan, seçmiş olduğu mesleğin getireceği hayat biçimini bilmediği veya iyi incelemeyeceği için başarısız, verimsiz ve mutsuz olmaktadır (Baltaş, 1993, s.36).”

Aşağıda meslek seçimi ve önemine dair ilgili kavramlara ayarıntılı şekilde yer verilmektedir.

2.2.1. Meslek Tercihi

Meslekler, gerektirdikleri nitelikler ve sağladıkları olanaklar bakımından belli zamanlarda bireylere değişik derecelerde çekici veya itici gelebilir. Bir kimsenin belli bir anda tercih ettiği meslekler, o bireye o anda en yüksek düzeyde olumlu özelliklere sahip görünen yani, çekici gelen mesleklerdir.

Meslek tercihi, olumlu/istendik özellikleri olduğu düşünülen meslekleri, istenirlik derecesi bakımından sıraya koymaktır. Bir meslek ilgi ve yeteneklerine uygun oluşu nedeni ile kişiye çekici gelebildiği gibi, sağladığı toplumsal saygınlık ve

kazanç gibi faktörler nedeni ile de çekici gelebilir. Yani kişi ya yapısına uygun olduğu için ya da kendisi için önemli kişilerce beğenilir olduğu için şu ya da bu mesleği tercih listesine alabilir (Kuzgun, 2003,s.5).

2.2.2. Meslek Seçimi

Adler'e göre hayatın tüm sorunları üç problemde toplanmaktadır: Meslek, aşk, sosyal hayat. Bu üç problem gelip geçici olmayan, sürekli karşımıza çıkan, kaçınmadığımız problemlerdir (Adler, 2000,s.33). Bu nedenle meslek seçimi tüm yaşam boyunca alınan en önemli kararlardan biridir.

Birey, yaşamının değişik dönemlerinde seçenekler arasından birini seçip karar verme zorunluluğu ile karşılaşabilir. Meslek seçim kararı almak zorunda olduğumuz önemli kararlardan biridir.

Problem çözme konusunda daha fazla beceriye sahip bireylerin meslek seçimi konusunda da daha doğru kararlar verebildikleri saptanmıştır. Birey, tercihleri arasında bir seçim yaparken, seçenekler hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Ayrıca kendi yetenek ve ilgilerini doğru değerlendirebilmelidir. Yeterli bilgiye sahip olmak, verilen kararın bireyin isteklerini daha fazla karşılamasına ve başkalarına olan bağımlılığın azalmasına neden olur.

Meslek seçimi, yaşamın başka alanlarını da (başarı düzeyi, evlilik kararı, iletişim içinde bulunacağımız bireyleri) çok yakından etkiler. Meslek, o kişinin değer yargıları, dünya görüşü, alışkanlıkları ve yaşam tarzının bir göstergesidir (Kuzgun, 2003,s.6).

“Seçme”, erişme olasılığı olan seçenekler arasından, istenilir yönleri istenmeyen yönlerinden fazla olana yönelmedir. “Meslek seçimi” de bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir. Bu karar kişinin yaşamı boyunca verdiği en önemli kararlardan biridir. Çünkü meslekteki etkinlikler, bireyin yaşamının yaklaşık olarak üçte birini kapsar Meslek sadece bir para kazanma, geçim sağlama yolu değil; bireyin kendini ifade

etme, kendini gerçekleştirme yoludur. Kişi, meslekteki etkinlikler yolu ile psikolojik gereksinmelerini karşılamaya, kendini gerçekleştirmeye çalışır (Kuzgun, 1982, s.1).

Parsons'a göre bireyin kendine uygun bir meslek seçebilmesi için; (Kuzgun, 2003,s.8)

- Kendisi hakkında açık bir fikre sahip olması, yeteneklerini, ilgilerini, olanaklarını ve sınırlılıklarını tanıması,
- Çeşitli işlerin gerektirdiği nitelikler, sağladığı avantajlar ve olanaklarla istenmedik yanları hakkında bilgi edinmesi,
- Bu bilgileri değerlendirerek doğru akıl yürütmesi; olgusal bilgilerden yararlanarak davranış seçenekleri üretmesi, yapabileceği işler arasından, beklentilerini en iyi karşılayacağını düşündüğü bir işi tercih etmesi gerekmektedir.

Kişilik özellikleri ile karar biçimleri arasındaki ilişkiye dayanarak karar verme teknikleri şu şekilde sıralanabilir: (Bilgin, 1995, s.2)

1. Mantıklı karar verme
2. Karar verilmesi gereken durumu hiç düşünmeme,
3. Kararsızlık,
4. Başkalarına bağımlı kalma,
5. Sezgilere göre davranma.

Meslek seçimi ve bir mesleğe girme, genel hatları ile, insan hayatında psikolojik bir gelişme sonucudur. Daha küçük yaşlardan başlayıp gelişerek son ergenlik çağlarında ve daha sonra şekil kazanır, somutlaşır (Tan, 1992,s.123).

“Günümüzde hiçbir toplum, meslek seçiminde ve mesleğe girişte yapılacak yanlışlıklara bigâne kalamaz. Çünkü toplumun varlığını idame ettirmesi ve kalkınması, fertlerin istidat ve kabiliyetlerine en uygun mesleklere girmesiyle çok yakından ilgilidir (Özcan, 1985, s.1).”

Kişi önünde duran meslek tercih listesinden kendince en uygun olanını diğerlerinden ayırarak benimser. Böylece gelecekte girmeyi düşündüğü mesleği diğer mesleklerden ayırmış olur. Bu eleme işlemi bireyin meslek seçimi olarak ifade edilebilir.

Meslek seçmek bir anlamda diğer mesleklerden vazgeçmek anlamına gelmektedir. Bu yönü ile her birey için olduğundan daha çok bu hayati karar lise son sınıf öğrencilerini ilgilendirmektedir. Lise son sınıf öğrencilerinin üniversitede hangi bölümü okuyacakları, onların yaşam boyunca hayatlarını birinci dereceden etkilediğinden ve ülkemizde uygulanan ÖSS'nin gördüğü temel işlevlerden biri de lise son sınıf öğrencilerini bir mesleki alan seçimine zorlamak olduğundan, bu dönemdeki kararlar büsbütün önemli hale gelmektedir.

2.2.3. Mesleki Alan ve Mesleki Yönelim

Dar anlamda mesleki yönelim, ilmi bakımdan meslekleri araştırmayı ifade eder. Kendi kişiliğine, yeteneklerine ve ilgilerine uygun mesleklerin tespitini kapsamaktadır. Mesleklerin özellikleri, coğrafi durumu, bölge özellikleri, istihdam olanakları vb. gibi özellikleri araştırmayı içerir. Geniş anlamda ise, belirli bir meslek alanının seçimi ile ilgili olarak meslekler, mesleki rehberlik ve meslek kararının desteklenmesi konusundaki bütün bilgileri kapsamaktadır.

Eğitim, sistemli öğrenim yaşantıları edinme ortamı hazırlayarak bireylerin öz yapılarını geliştirmelerine ve toplumun istediği davranışları kazanmalarına yardım süreci olarak tanımlanabilir. Her toplum varlığını koruma ve yüceltme çabasıdır ve üyelerini bu hedefi gerçekleştirecek şekilde eğitmeye çalışır. Bilindiği gibi çağdaş toplumun en önemli kaynağı insan gücüdür. Kalkınma çabasında olan toplumlar insan gücü kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmek için üyelerini yeteneklerine uygun eğitim ve mesleki alanlarına yönlendirme gereği duymakta ve bunu ekonomik planlarının temel hedefi olarak belirlemektedirler (Kuzgun, 2000b, s.17).

Mesleğe yöneltmenin en önemli amacı, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörleri dikkate alarak, fert ile meslek arasındaki en uygun olan ilişkileri tespit etmektir.

Bunun neticesi, kişinin kendi istidat ve kabiliyetleri ile sosyo-ekonomik ve kültürel imkanlarına en uygun meslek alanlarına yönltilmesi ile toplum kalkınmasına hizmet eden bir ilim haline gelmiştir (Özcan, 1985, s.19).

Alan/Bölüm Dersleri: Öğrenciyi girmeyi hedeflediği yüksek öğrenim dalına veya mesleğe ve iş alanlarına yönelten ve ona bu yönde gelişme imkânı sağlayan derslerdir.

Mesleki Yönelim: İleride girilmesi düşünülen meslek ile ilgili gerekli formasyonu kazanmak üzere söz konusu mesleğe hazırlayan bir eğitim kurumuna girmeyi istemektir 1999'dan önce uygulana sınav sistemi gereği, öğrenciler yüksek öğretime geçişte sayısal ve sözel olmak üzere iki temel alana ayrılmışlardı. 1999'da beri uygulanan sınav sistemi (ÖSS) ile dört temel alanda Sayısal, Sözel, Eşit Ağırlık ve Dil olmak üzere tercih yapacakları şekilde bölümlere ayrılmışlardır.

Sayısal Mesleki Yönelim Alanı: Teknik ve Fen, Tıp ve Sağlık, İdare ve Ekonomi alanını kapsayan yükseköğretim programlarının veya bölümlerinin benzer nitelik taşıyanlarının gruplanması ile oluşmuş meslek alanlarıdır.

Sosyal Mesleki Yönelim Alanı: Sosyal Bilimler, Edebiyat ve Güzel Sanatlar alanını kapsayan yükseköğretim programlarının veya bölümlerinin benzer nitelik taşıyanlarının gruplanması ile oluşmuş meslek alanlarıdır.

Eşit Ağırlık Mesleki Yönelim Alanı: Liselerde Türkçe matematik bölümünde okuyan öğrencilerin yükseköğretime geçişte tercih yapacakları alanları kapsar. Bu alanlardan bazıları şunlardır: aktüerya, antropoloji, bankacılık, ekonomi, ekonometri, felsefe, sosyoloji, hukuk, siyaset bilimi, işletme, iktisat, sınıf öğretmenliği vs. gibi yüksek öğretim programlarının gruplanması ile oluşmuş meslek alanıdır (2007 ÖSS klavuzu, 128).

Dil Mesleki Yönelim Alanı: Yabancı dil ve edebiyatları, bu dillerin öğretmenlik programlarını, mütercim-tercümanlık ve turist rehberliği gibi bazı yüksek öğretim programlarının veya bölümlerinin gruplanması ile oluşmuş meslek alanıdır.

2.2.4. Meslek Seçiminin Önemi

Meslek seçimi ile birlikte hayatın yönü de değişmektedir. Örneğin gelir düzeyi, yaşanılacak olan çevre, toplumsal ilişkiler, eş seçimi, çalışma koşulları, prestij, statü vb... Bu karardan geri dönmek bazen çok yorucu ve zaman alıcı olabilir, bana bazen imkansız olabilir. Böyle bir duruma düşmemek için meslek seçiminin öncesinde kişinin kendisini tanıması ve şu sorulara doğru yanıt vermesi gerekmektedir(www.korkutelimetem.k12.tr/webpages/%5Cmesleksecimi.htm-15k 10.11.2008):

- Yeteneklerini seçtiğim mesleğe uygun mu?
- İlgi alanlarını bu mesleğin gerektirdiği ilgi alanlarıyla çakışıyor mu?
- Seçtiğim mesleğin çalışma koşulları ne?
- Büyük bir şehirde mi, küçük bir şehirde mi yaşamak istiyorum?
- Güvenli bir iş mi istiyorum yoksa ilerlemek için risk almaya hazır mıyım?
- Seçtiğim mesleğin ücret durumu nedir? İlerleme olanakları mevcut mudur?
- Seçtiğim mesleğin eğitimini aldıktan sonra bu alanda iş bulabilecek miyim?

Meslek seçimi pek çok alternatif arasından karar vermeyi gerektirir. Tabii ki bunu yapmak çok zordur. Bu bakımdan günümüz gençleri yardıma muhtaçtır. Psikolojik olarak karar vermek kendi başına zor bir eylemdir. Irvın Yalom karar vermenin zorluğunu, İngilizce'nin inceliklerini kullanarak zengin bir zihinsel çağrışıma yol açmaktadır. Ona göre, “karar vermek diğer olasılıklarla bağımızı koparır. Bir kadını, bir kariyeri, bir okulu seçmek diğer olasılıkları terk etmek anlamına gelir (Yalom, 2002, s.159)” Özetle İngilizce'deki karar verme (decide) sözcüğü ile intihar etmek (suicide) sözcüğünün aynı kökten gelmesine dikkat çekerek, karar vermenin organizma için ne kadar önemli olduğunu belirginleştirmektedir. En basit kararlarımızda dahi biz seçeneklerden birini yaşatıp diğerlerini öldürüyoruz. Lise son sınıftaki bir öğrencinin karşı karşıya kaldığı sorun yukarıda ifade edilenden daha az önemsiz değildir. Çünkü bu dönemde öğrenci en azından hangi meslekleri yapmayacağına karar vermek durumundadır. Yukarıda da belirtildiği gibi Türkiye'nin eğitim sistemi gereğince

üniversiteye geçiş sınavla olmakta ve bu sınav lise son sınıfta yapılmaktadır. Öğrencinin gelecekte yapacağı mesleğe giden yol ÖSS sonucunda yapacağı mesleki seçimler tarafından belirlenmektedir. ÖSS sonucunda her öğrenciye 24 tercih hakkı tanınmaktadır. Öğrenciler bu tercihleri genelde kendi tercih alanlarında kalarak yapmak zorunda bırakılmaktadır.

Kendi alanlarının dışında tercih yaptıklarında orta öğretim başarı puanlarının çarpılacağı kat sayılar düşmektedir. Kendi alanlarında tercih yaptıklarında diploma notlarının değeri belli bazı istatistiksel dönüşümlerden elde edilen sonuca göre,- ki bu da 50–100 arası değerler seklinde seyrederek- 0.8 ile çarpılırken alan dışı tercihlerde ise bu oran 0.3'e düşmektedir (2007 ÖSS Kalvuzu, 128). Bu durum öğrencilerin alanları dışında bir bölümü kazanmalarını imkansızlaştırmaktadır. Bu da sonuçta öğrencilerin mesleki eğilim ve tercihlerini dolaylı da olsa etkilemektedir.

Ülkemizdeki eğitim sistemi gereğince liselerde verilen derslerin büyük bir bölümü zorunlu ders niteliğindedir. Gençlerin ilgi ve yeteneklerine uygun seçmeli dersler çok sınırlı sayıdadır. Bu konuda gençlere tanınan fırsatlar bireysel yetenekleri karşılayacak düzeyde çeşitli değildir. Eğitim danışmanlığında asıl önemli konu, üniversite ve bölüm tercihleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ne yazık ki burada da sistemli ve Türkiye genelini kapsayan bir çabadan söz etmek mümkün değildir.

Lise dönemi, gencin psikolojik ve fiziksel gelişimi , aynı zamanda mesleki gelişim süreci açısından sıkıntılı ve karmaşık bir dönemdir. Gençler değişim ve uyum sürecine sağlıklı bir uyum gösterebildiği ölçüde gelecekteki yaşamını planlayarak gerçekçi mesleki kararlar alabilecektir. Bu dönemde mesleki yönlendirme çok önemli olmaktadır. Öğretmen de bu sürecin sağlıklı geçirilmesinde yardımcı olmak durumundadır.

2.3. Mesleki Gelişim Süreçleri

Mesleki gelişim bir süreçtir. Bu süreç çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren, yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya kadar geçen gelişim dönemlerini kapsar (Özgan, 2006, s.13).

Meslek seçimi süreci bireyin gerçek işini seçiminden çok önce başlar. Meslek seçimi, sadece var olan işler arasında en uygununa karar vermekten ibaret değildir. Bireyin geçmişi ve temelleri, rol modelleri, deneyimleri, ilgileri ve kişiliği meslek seçimini etkileyen en önemli etkenlerdir (Onur, 2004, s.166).

Mesleki gelişim süreci, bireyde çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren, yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya kadar, hatta meslek sahibi olup kariyer gelişim evrelerini kapsamaktadır. Meslek seçimi için tercih yapma işlemi ve bu meslekte intibak sağlama bir hayli zaman almaktadır. Bu işte bir seri faaliyetler ve çeşitli kararlar rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, bireyin bir meslek seçmesinin bir anda verilen bir karar olmadığı, mesleki gelişim süreci içinde biçimlenip ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Bu araştırmalardan yola çıkarak mesleki rehberlik hizmetleri ve mesleğe yöneltme çalışmalarının, sadece eğitimin belli bir zamanı veya lise birinci sınıfta değil, mesleki gelişim sürecinin sağlıklı bir şekilde yaşaması için çeşitli dönemlerde yapılan sürekli bir yardım hizmeti olarak kabul edilmesi gerektiği düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

Bu süreç içinde çeşitli aşamalarda, bireye yapılması gereken yardım hizmetlerinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Anaokulundan başlayarak üniversiteye dek öğrenciyle en direkt ilişkide bulunan öğretmenin, rehberlik uzmanı ve veli ile işbirliği yaparak çocuğa/gence mesleki gelişim sürecini en iyi şekilde yaşaması için yapabileceği önemli yardımlar vardır. Ancak öncelikle bu sürecin anlaşılması gerekir. Bireyi, sonuçta bir mesleği seçmeye götürecek mesleki gelişme oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu süreci etkileyen etmenlerin başında bireyin ailesi, ilişki kurduğu kişiler, okul öncesi ve okul içi eğitimi, bireyin ihtiyaçları, ilgileri, değerler sistemi, benlik kavramı, genel ve özel yetenekleri, diğer kişilik özellikleri, yaşadığı çevrenin özellikleri, toplumdaki mevcut iş alanları, istihdam koşulları, piyasada ki arz - talep durumu vb. etmenler gelir. Bunlara bireyin yaşamında karşılaştığı rastlantıların, aldığı eğitim ve özel

hazırlık faaliyetlerinin etkilerini de eklemek gerekir (Yeşilyaprak, Güngör, Kurç,1996, s.82).

Toplumumuzda meslekle ilgili seçimler belirli dönüm noktalarında önem kazanmaktadır. Birçok kaynakta değişik isimlerle adlandırılan bu dönemler özetle açıklanması araştırmamızda faydalı olacaktır;

Fantezi Dönemi (Uyanış ve Farkında Olma Dönemi, Çocukluk Dönemi): Bu dönem çocukta meslek bilincinin oluşmaya başladığı dönemdir. Okul öncesi dönemden başlayarak ilkokul dönemini kapsamaktadır (5–11 yaş). Çocuk daha küçük yaşlarda evde aile üyelerinin ve aile çevresindekilerin yaptıkları işleri görmekte; onları oyunlar ile taklit etmektedir. Çocuk bu dönemde çevresinde ki insanların farklı uğraşları, çeşitli meslekleri olduğunu görmeye ve anlamaya başlar. Bu devre çocuğun meslek taklitleri yaptığı devredir. Orta ve son çocukluk yıllarında kendini en çok etkileyen durumlarla ilgili bazı meslek fantezileri kurmaktadır. Bazen doktor, bazen öğretmen veya polis olmak istese de bu meslek adları geçicidir.

Romantik Dönem (Meslekleri Keşfetme ve Araştırma Dönemi, Son Çocukluk İlk Ergenlik Dönemi): Bu dönem ortaokul yılları olan 12–15 yaşlarını kapsamaktadır. İlk ergenlik devresinde hayatta bir iş tutmak gereği hakkında biraz daha bilgilenen çocuk gene de meslekler hakkında romantiktir. Tarihte sporda ya da yakın çevresinde hayranlık duyduğu bir kahramanın, önemli bir kişiliğinin mesleğine yönelir. Hareketli, prestijli, çarpıcı meslekler onun ilgisini daha çok çekmektedir. Çocuk bu dönemde kişilerin ve mesleklerin ortak olan yönlerini ve farklı niteliklerini üzerinde daha çok bilgi sahibi olmaya, yeni yönleri keşfetmeye ve anlamaya başlamaktadır. Meslekleri keşfetme, inceleme ve araştırma dönemi bir bakıma ömür boyu sürmektedir.

Geçici Karar Verme Dönemi (Orta Ergenlik Dönemi): Gencin lise yıllarını, 15–18 yaşlarını kapsayan bu dönemde birey artık kendisi meslekler hakkında oluşturduğu algılara dayanarak, bilgileri değerlendirerek eleştirmeye, birbirine uydurmaya ve geleceğine ait idealler oluşturmaya başlar. Bu ideal ve düşünceler başlangıçta geçici olabilir ancak giderek daha açık ve temel bir plan yapmaya

başlar ve genç mesleki kararını oluşturur. Bu dönemde meslekler ile alakaları daha bilinçli ve sürekli. Ama genelde çabuk değişmelere açıktır. Genç bazı meslekleri daha ciddi olarak düşünmeye, bu meslekler karşısında kendini denemeye ve değerlendirmeye başlar.

Realist Seçim Dönemi (Son Ergenlik Dönemi): 18–23 Yaşlarını kapsayan bu dönemde birey, seçtiği alan, okul veya yaptığı etkinliklerle mesleğe hazırlanmaya başlar. Meslekle ilgili beceriler geliştirmeye, bilgi birikimi oluşturmaya ve o alanda mesleki tutumlar geliştirerek mesleği icra etmeye hazır duruma gelir. Bu dönemin sonuna doğru genç, artık bir meslek üzerinde karar kılıp kendini o mesleğe hazırlama gereği içindedir. Genç, meslek seçimi işi ile daha ciddi ve bilinçli bir şekilde ilgilenmektedir. Kendi yetenek ve imkânlarını, mesleğin gereklerini ölçüp tartar. Gencin meslek alakaları, bazı meslekleri doğru daralmış ve yoğunlaşmıştır. Bir veya bir iki mesleğe karşı yoğunlaşmış olan bir meslek daha sürekli ve kalıcı olmaktadır.

İşe Yerleşme: Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde birey kazandığı bilgi ve becerileri uygulama alanına koyar. Mesleği icra ederken bir yandan da mesleki gelişimini sürdürür.

Mesleki gelişim sürecini oluşturan bu beş basamak eğitim sistemi içinde okul öncesi dönemden başlayarak, üniversite eğitiminin sonrasına dek uzanmaktadır. Burada önemle vurgulanması gereken nokta, mesleki gelişim süreci içerisinde aile, okul ve birey iyi bir dayanışma içerisinde olarak, bireyin kendi kişiliğini ve meslekleri tanınmasına yardımcı olunmalıdır. Bunun için okul dışında herhangi bir etkinlikte bulunmayan, sadece kuramsal veren bir okuldaki mezun olan bir öğrenci herhangi mesleğe yönelmesi kolay olamaz. Çünkü bireyin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri, nelerden hoşlandığı tespit edilemez. Mesleki gelişim süreci içerisinde, dönemine uygun olarak meslekler ve meslek seçiminde etkili olan unsurlar hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır. Böylece bireyin kendisinden beklenen mesleki olgunluğa ulaşması sağlanmış olur.

2.4. Mesleki Olgunluk Boyutları

Mesleki olgunluk, zihinsel hazır bulunuşluluk, deneyim ve zamanla bireylerin somut ve soyut alanlarda ki öğrenmeleri ile kazanılan mesleğin gerektirdiği becerilere sahip olma sürecidir (www.psiko-dan.com/yazicidostu/141556, 10.11.2008).

Mesleki olgunluk bir bireyin kendi gelişim sürecinde yaşına uygun mesleki görevleri yerine getirmesidir. Örneğin lise son sınıfa gelmiş bir öğrencinin yeteneklerini, ilgilerini, istek ve ihtiyaçlarını tanıması ve kendine uygun bir mesleği seçmiş ve bu meslek hakkında etraflı bilgi edinmiş olması gerekir. Öğrenci bunları yerine getirmiş ise mesleki olgunluğa sahip demektir. Meslek seçimi için mesleki olgunluk kavramı çok önemlidir.(Kuzgun,1997,s.28)

Mesleki olgunluk bir bakıma gencin meslek seçimi ile başa çıkma şekli, onun genel olgunluğunun göstergesidir. Birey, her bir mesleki gelişim evresinden başarı ile geçtikçe mesleki olgunluğu da gelişir. Ancak, okulöncesi eğitimden diğerine başarı ile geçebilmesi bir bakıma kendisinden beklenen mesleki olgunluğu ulaşabilmesi, her bir dönemde (ilköğretim ve lise yılları) kendisinden beklenen mesleki gelişim görevlerini üstlenmesi ve başarması ile mümkündür. Bu alanda çalışan bazı kuramcılar mesleki olgunluğun ölçütlerini saptamaya çalışmışlar ve çeşitli ölçütler takımları ileri sürmüşler (Yeşilyaprak, 2002, s.248).

Mesleki rehberlikte önceleri, ergenliğin orta döneminde (14, 15, 16 yaşlar civarında) ilgi ve yeteneklerin ölçülebilir bir olgunluk düzeyine eriştiği düşünülmüştü.

Bu düşünceye paralel olarak da artık 15- 16 yaşından itibaren herkesin kendini tanımaya ve elindeki eğitsel mesleki olanakları değerlendirerek kendine uygun mesleki tercih ve planları yapmaya hazır hale geldiği kabul edilmişti. Mesleki rehberlik yoluyla bireylere yapılan yardım da bu sayıltı üzerine temellendirilmişti.

Oysa son yıllarda yürütülen çalışmalar bireylerin mesleki olgunlukları açısından da farklılık gösterdiklerini belirtmektedir. Araştırmalar mesleki olgunluğun pek

çok etmen tarafından oluşturulan birleşik bir değişken niteliğın tanımlanmasına temel hazırlamışlardır. Mesleki olgunluk konusunda günümüzde yoğun araştırmalar sürdürölmektedir. Super'a göre bireyin mesleki olgunluklarını, geleceğe bakabilmeleri, zamanı tasarımılaştırabilmeleri, yaşamlarının ileriki dönemlerine ve kendilerinden beklenen gelişim görevlerine bilinçlenmeleri, kendi kararlarının, plan ve eylemlerinin sorumluluğunu kabul edebilmeleri, eğitsel ve mesleki olanakları gibi etmenler belirlemektedir (Ülkü, 1976, s.58–62).

Aşağıda Super ve Overstreet (1960) tarafından önerilen, ergenlik dönemine ilişkin mesleki olgunluğun boyutları verilmiştir. Bu boyutları incelerken Şöyle düşünün "Gencin Mesleki Olgunluğa" ulaştığını anlamamız için onda hangi davranışları gözlemeliyiz? (Yeşilyaprak, 2002, s.248)

Mesleki olgunluğun boyutları olarak;

Birinci Boyut (Meslek seçimine Planlı Yöneliş): Bu boyut her bireyin bir mesleği olması gerektiğini, bu nedenle kendisinin de bir karar vermesi gerektiğini kabullenmesi. Bu gereğın bilincinde olması ve planlı bir şekilde bu konuya yönelmesini ifade eder.

İkinci Boyut (Mesleki Bilgilerin Belirginleşmesi Ve Planlama Yapma): Genç olgunlaştıkça meslekler ilişkin bilgilerinin daha doğru ve gerçekçi olması beklenir. Meslek seçiminin, çalışma ve iş yaşamının ilişkin güvenilir bilgilere dayanması ve yapılan planların gerçekçi ve uygulanabilir nitelikte olması beklenir.

Üçüncü Boyut (Meslek Tercihlerinin Tutarlılığı): Genç tek ve kesin bir meslek üzerinde kararını vermese de, tercihi belli alanlara yönelik olarak belirginleşmelidir. Eğer genç bazı tercihlerinin sosyal alanlara yönelik, bazı tercihlerini fen ve edebiyat alanında yapıyorsa bir tutarlılık göstermiyor demektir.

Dördüncü Boyut (Özelliklerin Billurlaşması): Olgunluğun bir başka ölçütü de meslek seçimine uygun yetenek, ilgi ve kişilik özelliklerinin belirginleşmesidir.

Beşinci Boyut (Meslek Tercihlerinde Akılcılık): Gencin meslek seçiminde durumu mantıklı olarak değerlendirmesi (kendi özellik ve koşulları ile mesleklerin niteliklerinin) ve akılcı bir yol izlemesi beklenir.

Bu konu üzerinde düşünüp çaba harcaması ve buna göre davranması olgunluk derecesini gösteren bir ölçüttür (Yeşilyaprak, 2002, s.248–249).

Yapılan araştırmalarda öğrencilerin öz denetimleri arttıkça mesleki olgunluğu da artmakta olduğunu, kızlar mesleki olgunluk bakımından erkeklerden önde olduğunu, mesleki rehberlik hizmeti alanlar almayanlara göre mesleki bakımdan daha olgun olduğunu göstermektedir. Ayrıca hem annelerin hem de babaların eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların mesleki olgunluklarının arttığı görülmüştür. Anne ve babaların tutumlarını demokratik olarak algılayanların mesleki olgunlukları, anne ve babalarını tutarsız, baskıcı, otoriter olarak algılayanlara göre daha yüksek bulunmuş, öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi yükseldikçe mesleki olgunluklarının da artmakta olduğu görülmüştür (Çakar, 1997, s.114).

2.5. Meslek Gelişim Kuramları

2.5.1. Gelişim Kuramı

“Gelişimsel görüş, bir kişinin yaşamı boyunca yer alan meslek seçimi süreci, bunun aşamaları ve meslek yaşamında uyum üzerinde durmaktadır. Kuramsal görüşler birbirleri ile örtüşme eğilimindedir; örneğin, gelişimsel ve farklılıkçı görüşler birbirini etkilemektedirler. Bireysel farklılıklara karşı duyarlı olmayı gerektirmektedir. Gelişimsel görüşe en önemli katkılarda bulunan kimseler belki de Eli Ginzberg ve Donal Super’dır. Diğer önemli gelişim kuramcısı da ebeveynlerin farklı yaklaşımlarının, çocuğun diğer insanlara odaklaşmasına ve meslek seçimine etkilerini ele alan Anne Roe’dur (Nelson-Jones, 2003, s.142).”

Eli Ginzberg (1911) ekonomi profesörüdür ve Kolombiya Üniversitesi’nde İnsan Kaynaklarını Koruma Projesinin Direktörüdür. Ginzberg ve arkadaşları, orijinal kuramlarını geçici bir formülasyon olarak nitelendirmektedirler. Bu ilk kuram gelişimsel yaklaşıma dahil olmakla beraber Ginzberg kuramını sosyo-psikolojik

bir yaklaşıml olarak değerlendirmektedir. 1951’de ifade edilen bu meslek seçimi kuramı üç temel unsurdan oluşmaktadır. Bunlar: a) meslek seçimi bir süreçtir, b) bu süreç büyük ölçüde geri dönölmezdir ve c) uzlaşma, her seğimin temel bir parçasıdır. Bu görüşler daha sonra 1972 de tekrar revize edilmiştir.

Süreç: “Süreç kavramı, orijinal kuramda mesleki karar verme sürecinin;

1. Fantezi,
2. Geçici
3. Gerçekçi

olmak üzere üç dönem olarak belirtilmektedir. Bunların her biri bireyin dürtülerini ve ihtiyaçlarını bir meslek seçimine dönüştürmesi bakımından farklılaşmaktadır (Nelson-Jones, 2003, s.143).”

- 1) Fantazi dönemindeki seğimlerde, çocuk bir yetişkin olduğu zaman isteyebileceği bir mesleği düşünür, keyfi seğimlerde bulunur ve bunu gerçekleri hesaba katmadan yapar. Fantezi döneminin özeti, Türk kültüründe, özellikle misafir gezmelerinde sıkça küçük çocuklara sorulan “büyüyünce ne olmak istersin” sorusunda kendini göstermektedir.
- 2) Geçici seçimler dönemi, ilgi, kapasite, değer ve geçiş aşamalarına ayrılmaktadır. Ergenlik çağındaki bireyler o dönemde hoşlandıkları şeyler ve ilgileri bakımından farklı mesleki seçimler yapmaktadırlar.
- 3) Gerçekçi seçimler dönemi, keşfetme, billurlaşma ve belirleme aşamalarına ayrılmaktadır. Keşfetme aşamasında, birinci sınıf üniversite öğrencisi meslek seçimi yapmasına yardımcı olacak bilgi ve yaşantılar edinmeye çalışır. Billurlaşma, daha önceki seçim süreçlerinin birikimsel toplamıdır. Belirleme aşaması, ihtisaslaşmayı ve seçim alanını planlamayı kapsar (Nelson-Jones, 2003, s.144).

Geri dönölmezlik: “Eli Ginzberg, meslek seçimi sürecinin büyük ölçüde geri dönölmez olduğunu savunmaktadır. Bu süreç sırasında bağlayıcı temel kaynak zamandır. Eğer meslek seçiminde hata yapılmışsa, yeni meslek için gerekli eğitim ve yetişmeye ek bir zamana ihtiyaç vardır. Daha önceki karar için daha çok zaman

harcanmış ise bu durum geri dönüşü büsbütün zorlaştırmaktadır. Bazı psikolojik nedenler de insanların ilk kararlarını değiştirme önünde ciddi engeller oluşturmaktadır. Eli Ginzberg, bu düşüncesini 1972 yeniden gözden geçirmiştir. Eli Ginzberg “meslek seçimi, bireyin meslek hazırlığı, amaçları ve çalışma dünyasının gerçekleri arasında en üst düzeyde uyumu bulmak için yaşam boyu süren bir karar verme sürecidir” (Nelson-Jones, 2003, s.146) şeklinde yeniden formüle etmiştir.

Uzlaşma: “Eli Ginzberg, meslek seçiminin billurlaşmasında uzlaşmanın kaçınılmaz olduğunu ileri sürmektedir. Birey, geçici dönemde ilgileri, kapasitesi ve değerleri arasında bir uzlaşma sağlamak için çaba harcar. Meslek seçimi, bireyin en üst düzeyde iş doyumunu elde ettiğini umduğu iş dünyası ile subjektif etmenler arasında bir uzlaşmasını gösterir (Nelson-Jones, 2003, s.145).”

Donal Super, mesleki benlik-kavramının gelişim aşamalarını beş bölümde ele almaktadır. Büyüme, (0–14 yaş), b) Keşfetme(araştırma) (15–24 yaş), c) Yerleştirmem (24–44 yaş), d) Koruma aşaması (44–64 yaş), e) Çöküş aşaması (65 sonrası yaş) Super’ın meslek kuramına göre bireyin meslek yaşamı kararında ekonomik, sosyal ve psikolojik belirleyicilerin etkileşiminin etkili olduğunu belirtilmektedir. Ona göre genel anlamda iş döngüsü, teknolojik değişme/gelişme ve savaş bulunmaktadır.

Sosyal belirleyici olarak sosyo-ekonomik statü, eğitim, vatandaşlık, ırk, inanç ve cinsiyet yer almaktadır. Diğer taraftan bireysel ve psikolojik belirleyiciler sıralanmaktadır. Araştırmamızın sınırlılıkları gereğince bireysel belirleyicilere değinilmemiştir. Super’ın önemle değindiği kavramlardan biri de meslek gelişmedir. “Mesleki gelişme, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişme gibi bireyin gelişiminin bir yönü olarak görülebilir. Mesleki gelişmenin sürekli olduğunu ve mesleki olgunluğun bu süreklilikte ulaşılan bir gelişme derecesi olduğunu ifade etmektedir. Ginzberg ve arkadaşlarını izleyerek, mesleki olgunluğun beş boyutunu tanımlamaktadır. Bunlar, sırası ile şunlardır:

- Bireylerin meslek seçimine odaklaşması

- Bireylerin meslekler hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve planlarını yapma kapasitesinin olması
- Bireylerin kendi mesleki tercihlerini giderek artan bir şekilde belirginleştirmesi,
- Tutarlı eylemler için, giderek artan bir şekilde billurlaşmış beceriler ve özellikler göstermesi
- Giderek artan bir şekilde aklı başında mesleki tercihler yapması (Nelson-Jones, 2003, s.150).

Mesleki gelişim kuramı, Amerika toplumunda ikinci dünya savaşı sonrası dönemde hızlanan endüstrileşme sürecinde karşılaşılan meslek seçimi sorunlarını çözmek için geliştirildiği göz önünde tutulmalıdır.

Sonuç olarak gelişimsel görüş, yaşam planının odak noktasını kişinin kendi gelişimini kendisinin yönlendirmesi olduğu örtük olarak ifade edilmektedir. Eğitim kurumlarının ve danışmanların rolü; meslek seçimi ve gelişimi sürecinin aşamalarını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle gelişimsel görüş meslek eğitiminin yanı sıra psikolojik danışma müdahalelerini de desteklemektedir. Ayrıca eğitim ve psikolojik danışma

2.5.2. Davranış Kuramı (Sosyal Öğrenme Kuramı)

Davranışsal görüş, pekiştirme ve model alma gibi kavramların meslek seçimi ve gelişimi alanına transfer edilmesi ile ilgilidir. Burada pekiştirmenin sürekli olması gibi durumlar kadar, gelişimsel olması da vurgulanmaktadır. Bunlar iş öncesi, iş yaşamında ve kişiyi herhangi bir durumda etkileyebilir. Meslekler konusunda davranışsal yaklaşımı ortaya koyan öncü, Krumboltz'dur (Nelson-Jones, 2003, s 152).

John Krumboltz California'da Bandura'nın psikoloji profesörü olarak bulunduğu Stanford Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde profesördür. John Krumboltz'un meslek seçiminde sosyal öğrenme kuramında Bandura'nın etkileri bulunmaktadır.

Krumboltz’a göre insanların mesleki kararları, genetik etmenler, çevresel koşullar, öğrenme yaşantıları ve performans becerilerinin birbirleri ile etkileşiminden etkilenir. Her bir karar verme noktasında çeşitli karar seçenekleri bulunmaktadır ve bir karar alındığında bu karar daha sonraki kararlardaki seçenekleri artırır ya da azaltır. Genetik donanım ve özel beceriler, bireylerin eğitimsel ve meslek tercihlerini sınırlandırabilir. Bazen, müzik becerisinde olduğu gibi, meslek olasılıkları genetik potansiyel ve çevresel koşulların etkileşimi ile daha uygun hale gelmektedir. Çevresel koşullar ve olaylar; bireylerin etkisi olmaksızın gelişebilir, bazen de bireyler çevrelerini etkileyebilir. Genelde, bireyler teknolojik gelişmeler gibi makro düzeydeki çevresel koşullar üzerinde çok az etkiye sahipken, gelecekteki işverenin işe alma davranışı gibi mikro düzeyde çevresel koşullar üzerinde daha çok etkiye sahiptir. İnsanların geçmişteki ve şu anki öğrenme yaşantıları onların eğitim ve meslek seçimini ve gelişimini etkiler.

Çocuk çevresinde dolaşan, o çevreye girip çıkan kişilerin yarattığı, toplum ve ruh ortamı ile bunların söz ve davranışlarının etkisinde yoğrulur. Bu etkilere uygun tepkiler göstermeye çalışır. Bu yolla kabiliyetlerini geliştirir. Çevrece geliştirilmesi beklenir. Çocuğun şahsiyeti, davranışları çevresini dolduran kişilerin şahsiyet ve davranışlarını geniş ölçüde yansıtır (Akdeniz, 1990, s.154).

Krumboltz ve arkadaşlarına göre bireyin meslek seçimi kararını vermede dört temel belirleyici etkilidir. Bunlar sırası ile şunlardır:

Genetik donanım ve özel yetenekler: cinsiyet, fiziksel özellikler, fiziksel engeller, istidat (eğilim) vb. Örnekleri, çevre ile etkileşimde zeka, sanat becerisinde (müzik) kas eşgüdümü.

Çevresel koşullar, iş fırsatlarının sayısı ve doğası, eğitim fırsatlarının sayısı ve doğası, adayların ve işçilerin seçimindeki sosyal politikalar ve işlemler, çeşitli mesleklerdeki geriye dönüş yapma oranı, çalışma yasaları ve birliklerin kuralları, deprem, kasırğa, kuraklık, sel, gibi fiziksel olaylar, doğal kaynakların bulunması ve talep olması, teknolojik gelişmeler, toplumsal örgütlerde değişmeler, aile eğitim yaşantısı ve kaynaklar, eğitim sistemi, çevre ve toplumun etkileri öğrenme yaşantıları: araçsal öğrenme yaşantıları, çevrede etki yaratabilmek düzeyde

eylemde bulunma, çağrışımsal öğrenme yaşantıları, dışsal uyarıcıya verilen tepki. Örneğin klasik koşullanma, model olma.

Göreve yaklaşma becerileri: probleme ilişkin beceriler, standart ve değerlere göre performans çalışma alışkanlıkları, algısal ve bilişsel süreçler. Örneğin: katılım, kodlama gibi, zihinsel engeller, duygusal tepkiler (Nelson-Jones, 2003, s.154).

Krumboltz ve arkadaşlarına göre meslek tercihleri gibi, meslek kararı verme becerileri de temelde öğrenme yaşantıları ile kazanılır. Bir başka davranışsal yaklaşım, kaygı kavramını merkeze alan Goodtein'e aittir. Ona göre kaygı, "gerçekte nötr bir uyarıcıya öğrenilmiş veya kazanılmış bir duygusal tepki" (Nelson-Jones, 2003, s.158) olarak tanımlanmaktadır.

Goodtein, hatalı meslek seçimi davranışında, temeli kaygı olan iki neden ileri sürmektedir. Birinci neden, danışanların meslek planlarını formüle etme ve bunu gerçekleştirme konusunda gerekli olan bilgiyi edinmek için yeterli fırsat bulamamalarıdır. Bunun sonucunda, planlarını gerçekleştirme konusunda başarısız olmaktan kaynaklanan kaygı duyabilirler. İkinci neden, kaygının engelleyici etkileri nedeniyle fırsatları kullanamama veya gerekli bilgiyi toplayamamadır. Görüldüğü gibi danışanların uygun ve yeterli meslek seçimi tepkilerini verememelerinin nedeni fırsatların olmayışı değildir. Kimileri için meslek kararını verme kaygının aşırı düzeyde artmasına neden olabilir. Goodtein'e göre kaygının nedeni, gençlerin ebeveynlerinden bağımsız hale gelme ve onları hesaba katmadan kendi başlarına yaşamaya karar vermeleridir.

2.5.3. Farklılıkçı Kuram

Farklılıkçı görüş insanların ve mesleklerin eşleştirilmesi üzerinde durmaktadır. Meslek seçiminde ve gelişiminde farklılıkçı yaklaşım, Holland'ın kuramıdır. Holland bireyin ilgi, istek, tutum ve yetenek farklılıklarını dikkate alarak 6 adet mesleki eğilim tanımlamıştır. Bunlar sırası ile Gerçekçi mesleki eğilim, Araştırmacı mesleki eğilim, Artistik mesleki eğilim, Sosyal mesleki eğilim,

Girişimci mesleki eğilim ve Geleneksel mesleki eğilim. Bu meslek eğilimleri ile ilgili özellikler şunlardır (ab.org.tr/ab05/tammetin/130.doc, 10. 11.2008):

1. Gerçekçi (realistik) meslek eğilimi: Bu eğilime sahip olan bireyler, atletik ve mekanik yetenekleri yüksek kişilerdir. Fiziksel etkinliklere yoğunlaşan, el becerisi gerektiren mesleklere ve alanlara yönelirler. Araçlarla, makinelerle, elektrikli aletler ile iş yapmaktan hoşlanırlar. Nesnelerin işlevselliği ve amaçları ilgilerini çeker. Fiziki objeler ile çalışmaktan hoşlanırlar, sanal ortam veya işlerden çekinirler. Problemlere somut yaklaşırlar, kapalı alanlarda oturmak, çalışmak ve dinlenmekten hoşlanmazlar, doğada vakit geçirmekten, hatta çalışmaktan hoşlanırlar. Yapısallıktan ve belirgin olandan zevk duyarlar.

İletişimlerinde basit, doğrudan ve doğal olmak ön plandadır. Kişiler arası ilişkilerde genellikle mesafelidirler, yoğun sosyal etkileşimi tercih etmezler. Bireysel sürdürülebilir aktiviteler hoşlarına gider. Nesneler, araçlar, makineler, bitki ve hayvanlarla ilgilenen ve bunların düzenli ve sistemli olarak yönetilmesini gerektiren ortamlarda çalışmaktan zevk duyarlar.

2. Araştırmacı (investigative) meslek eğilimi: Bu eğilime sahip olan bireylerde muhakeme yetenekleri güçlüdür, eleştirel düşünce yapısına sahiptirler, yeni fikir ve çözümlere açıktırlar. Araştırmayı, gözlem yapmayı, analiz etmeyi, belirsizlikleri incelemeyi, yaratıcı problem çözmeyi hayat felsefesi edinmiş bireylerdir. Birbirini tekrar eden işlerden uzak dururlar. Estetikten çok, işlevselliğe ve amaca ulaşmaya önem verirler. Teori geliştirmeyi ve özellikle bilimsel çalışmayı severler, çeşitli ve derin ilgi alanlarına sahiptirler. Ancak aile güvenliği, arkadaşlık gibi değerler onlar için öncelikli sıralarda değildir. Analitik olmaya ihtiyaç duyan, problem çözmede çok fazla olanak sağlayan, karmaşık, bilgi edinmeyi, gerektiren faaliyetlerde bulunabilecekleri iş ortamlarını tercih ederler.

3. **Artistik (artistic) meslek eğilimi:** Sanatsal yönlerle kendilerini ifade etmeyi seven kişilerdir. Kendini ifade edebilme en çok değer verdikleri özellikleridir. Farklı bakış açılarına ve deneyimlere açıktırlar. Genel olarak topluma veya genele karşı gelmek, aykırı düşünce ve davranışta bulunma eğilimindedirler. Kurallardan hoşlanmazlar, sezgisel, özgün ve idealist olma özelliklerini taşırlar. Çevre ile olan ilişkilerinde duygular önemli bir yer tutar. Genellikle yalnız çalışmaktan hoşlanırlar. Belirsiz, özgür ve standartlaştırılmamış çalışma ortamlarından hoşlanırlar.
4. **Sosyal (social) mesleki eğilim:** Bu eğilime sahip bireyler uyumlu, arkadaş canlısı, yardımsever ve işbirlikçi bireylerdir. İnsanlara yardım etmekten, bilgilendirmekten, eğitip geliştirmekten, sorunlarına çözüm bulmaktan hoşlanan, özverili, karşılık beklemeden yardım eden kişilerdir. İnsanlar ile yakın iletişim kurarlar, sevecen, sabırlı ve fedakardırlar. Grup içerisinde çalışmaktan hoşlanırlar, bu neden ile uyum ve işbirliğine önem verirler. Yaşama karşı insancıl ve idealist yaklaşımları vardır. İnsanların kendilerini daha rahat hissedebildikleri fazla resmi olmayan ortamları tercih ederler. İşe katkılarının fark edilmesine önem verirler.
5. **Girişimci (enterprising) mesleki eğilim:** Bu eğilime sahip olan bireyler, ekonomik ve politik başarı için örgütsel hedefleri yönetmekten hoşlanan, insanları ikna eden, etkileyen ve yol gösteren, agresif, popüler, kendine güvenen, enerjik, dışa dönük, cesaretli, konuşma ve liderlik becerilerine sahiptirler. Başarıya ve hedeflere ulaşmaya odaklı, enerjik ve hızlı adım atmayı gerektiren ortamları tercih ederler. İş onların beklediği kadar hızlı gitmez ise sabırsızlık gösterirler.
6. **Geleneksel (conventional) mesleki eğilim:** Kayıt tutmaktan ve veriler ile çalışmaktan hoşlanan, hesap yapma yeteneğine sahip, planlı, detaycı, kurallı ve yoğun işlerden hoşlanan uyumlu ve özenli bireylerdir. Yeni fikirlere ve inançlara fazla açık değillerdir. Sistemin doğru işlemesi için kontrol etme, denetleme ihtiyacı duyarlar. Kuralları belirgin, düzenli, sistemli, rutin iş ortamlarında çalışmayı tercih ederler. Yalnız çalışmaktan sıkılmazlar.

2.5.4. Yapısalcı Kuram

Yapısal görüş, insanların toplumda farklı pozisyonlarda bulunmalarından kaynaklanan meslek seçimi ve gelişimi arasındaki farklılıkları vurgulamaktadır. Blau ve arkadaşlarının oluşturduğu ekonomik, sosyolojik ve psikolojik kavramsal şema, meslek seçimi ve tercihi yapan kişilere etki eden yapısal nedenleri açıklamaktadır. Roberts, İngiltere’de aynı okuldan mezun olan ve fakat farklı çevresel koşullardan gelen bireylerin, meslek seçimlerinin geldikleri çevresel koşullarla sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, “meslek seçimi serbest bir seçimden ziyade sosyalizasyon sürecinin bir sonucudur (ab.org.tr/ab05/tammetin/130.doc, 10. 11.2008).”

Blau ve arkadaşları (1956), meslek seçim sürecinin ekonomik, sosyolojik ve psikolojik boyutlarını göstermek için, kavramsal bir çerçeve oluşturma çabasında olan disiplinler arası bir ekip oluşturmuşlardır. Blau ve arkadaşları insanların farklı meslekleri niçin seçtiklerine ilişkin olarak, sadece tercih sürecinin değil, seçim yapma sürecinin de hesaba katılması gerektiğini belirtmektedirler. Sosyal yapı, seçicilerin kişilik gelişimlerini etkileyerek ve seçim yapmak için sosyo-ekonomik bir çerçeve sağlayarak, insanların meslek seçimine ve seçme sürecine etki etmektedir (ab.org.tr/ab05/tammetin/130.doc 10. 11.2008).

Roberts (1977), farklı mesleklerin görece istenirliğini meslekler hiyerarşik yapısı bakımından ele almaktadır. Okulu terk eden farklı grupların farklı olasılıklarla karşı karşıya olduklarını belirtmektedir. Okulu terk edenlerin tiplerini tahmin etmede anahtar değişkenlerin eğitim yeterlilikleri, biraz daha az derecede ebeveynlerinin mesleki statüsü, buna ek olarak bölgesel iş fırsatlarının yapısı olduğunu belirtmektedir.

İngiltere’de sosyal sınıf farklılıkları eğitim fırsatlarını ve eğitimi etkilemekte, böylece sosyo-ekonomik fırsatları da etkilemektedir. Bir kimse bir işe girdiğinde, iş hareketleri tercih ve umulardan daha çok, insanların şu anda sahip oldukları işler ve bununla gelecekteki işler arasındaki bağlantı tarafından kesinleştirilebilmektedir. Böylece fırsat yapısı; tercihleri yalnızca işe girerken

değil, iş sırasında da etkilemektedir (ab.org.tr/ab05/tammetin/130.doc 10. 11.2008).

2.5.5. Özellik Faktör Kuramı

Meslek rehberliği, henüz alt yapısı oluşturulmadan, bir kurama dayanmadan, meslek alanlarına uygun elemanları yerleştirme gibi acil bir soruna çözüm bulmak amacı ile başlatılmıştı. İlk mesleki rehberlik uygulamaları ABD’de on dokuzuncu yüzyılın sonlarında, eğitimciler tarafından, okullarda öğrencilere iş olanakları ve iş ortamında uyumda gerekli davranışlar hakkında bilgi verme hizmetleri ile başlamıştır. Daha sonra Parsons tarafından kurulan mesleki büroda yetişkinleri niteliklerine uygun işlere, okullarda ise öğrencileri eğitim programlarına yerleştirme hizmetlerine başlamıştır. 1950’lere kadar verilen mesleki rehberlik hizmetleri Parsons ‘ın “Bir Meslek Seçimi” adlı açıkladığı ilke ve yöntemlere dayanan ve daha sonraki yıllarda “Özellik-Faktör Kuramı” olarak adlandırılan bir yaklaşıma dayanıyordu. Farklar psikolojisinden yararlanılarak gelişen bu yaklaşımın temelindeki görüşler şöyle özetlenebilir (Kuzgun, 2003,s.5).

Özellik faktör kuramının ilk ilkesi “her birey kendine özgü bir takım özelliklere sahiptir.” Her meslek de, görevlerinin gereği olarak, üyelerinin belli özelliklere sahip olmalarını gerektirir. Bu bakımdan bir mesleğin üyeleri, sahip oldukları özellikler bakımından birbirlerine benzerler ve diğer mesleklerdeki bireylerden ayrılırlar. Meslek seçimi birey ile mesleği eşlemekten ibaret yalın bir süreçtir. Bir kimsenin nitelikleri seçtiği mesleğin nitelikleri ile ne kadar örtüşürse işinde o kadar başarılı olur (Kuzgun, 2003, s.71).

Özellik faktör kuramı bireysel özelliklerin gelişmesinde çevresel etmenlerin etkisini önemsemediği, bireysel özelliklerle meslek özellikleri arasındaki eşleştirmeyi önemsemekle psikoloji biliminin sınırları içinde kalmaktadır. Bu yüzden geliştirdiği envanterler ve ölçme teknikleri bakımından meslek seçiminde çok katkısı olsa da bu araştırmanın konusu gereğince pek açıklayıcı olamamaktadır.

2.5.6. Gereksinim Kuramı

Ann Roe, bir klinik psikologu olarak, sanatkarlarını kişilik özelliklerini araştırırken meslek seçiminin dinamiğini araştırmaya yönelmiştir. Çünkü artistik yaratıcılıkla ilgili kişilik faktörleri üzerinde yaptığı çalışmalar sonunda, fizikçiler, biyologlar, ve sosyologlar arasında önemli kişilik farklılıkları olduğunu görmüştür. Bu çalışmalar onu, meslek seçimi kararını belirleyen içsel ve dışsal faktörleri daha ayrıntılı olarak incelemeye yöneltmiştir (Kuzgun, 2000b, s.145).

Reo'nun kuramı özetle şu temel fikirlere dayanır. Zekanın, özel yeteneklerin, tutumların, ilgilerin ve diğer psikolojik özelliklerin kalıtsal özelliği temel belirleyici değildir. Kalıtsal özellikler doğrudan doğruya kişinin kendini ifade tarzını belirlemekten çok belki gelişim derecesini belirlemektedir. Özel yeteneklerin gelişim örüntüsü, birinci derecede, psişik enerjinin irade dışı bir şekilde yönelimi sonucu belirlenir. Yani psişik enerji nereye yönelmişse yetenekler o alanda gelişir ve özel yetenekler böylece oluşur. Bu durum ilgiler, tutumlar ve diğer kişilik özellikleri için de aynı şekilde geçerlidir (Kuzgun, 2000b, s.149).

Adler insanların yerine getirmeleri gereken beş yaşam görevi olduğunu söyler:

1. Meslek, çalışma
2. Toplumsal görev, insan ilişkileri
3. Sevgi, yakınlık ve aile
4. Spiritüelite, üst varlıklar veya evrenle ilişki kurma
5. Benlik.

Adler'in kuramında kişinin yaşamı ve davranışları “içsel hedefi” tarafından belirlenmektedir. Kişi bu hedefine ulaşmak için kendisine bir “yaşam planı” yapar ve bu plan doğrultusunda bir “yaşam biçimi” benimser. İçsel hedef kendi kendini yok eden bir hedef olduğunda zorlanma başlar ve danışmanın rolü bu tür davranışlardansa kendini geliştirmeye yönelik davranışların hayata geçirilmesinde ortaya çıkar. Adler kuramını izleyen araştırmacılar, doğum sırası, yaşam biçimi,

erken yaş deneyimleri faktörlerinin kariyer gelişimine etkileri konularında çalışmalar yapmışlardır.

Roe'nun araştırmalarının birçoğu da ailelerin çocuklarının meslek seçimleri üzerindeki etkileri, çocukluk deneyimlerinin çeşitli ihtiyaçları azaltan veya pekiştiren etkileri ve dolayısıyla bu ihtiyaçlara bağlı kariyer gelişimi üzerindedir. Roe kişilik gelişimi kuramını temel olarak Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ve meslek seçiminin ihtiyaçlarla ilişkisine dayandırır. Roe'ya göre insan yaşamında meslek kadar hiçbir durumun piramidin her düzeyindeki ihtiyacı doyurabilme gücü yoktur. Meslek seçimi, çocuğun ebeveynleriyle olan ilişkisinin ortaya çıkardığı psikolojik ihtiyaçlarına dayanır

Roe çocukların ihtiyaçlarına göre bir meslek kategorisi seçtiklerini, ancak o kategori içindeki başarılarının yetenek ve sosyo ekonomik durumlarına bağlı olduğunu

söyler(bukam.bahcesehir.edu.tr/index.php?lang=TR&sablon_id=6&ana_id=69 - 23k – 11.11.2008)

2.5.7. Daraltma ve Uzlaştırma Kuramı

Farklı sosyal sınıf ve etnik gruplara mensup kadın ve erkelerin birbirlerinden çok farklı tercihler yapmaları ve ayrışımın çocukluğun oldukça erken yaşlarda başlaması, bazı insanların da ilgilerine uygun olmayan alanlara yönelmeleri Gottfredson'un ilgisini çekmiş ve meslek seçiminde sosyal faktörlerin etkisini vurgulayan görüşlerini geliştirmiştir (Kuzgun, 2000b, s.204)."

Gottfredson'a (1981-1996) göre, herkes prestijli mesleklere girmeye çalışmakta ama bazı insanlar diğerlerinden çok daha fazla olarak sosyal ve ekonomik engellerle karşılaşmaktadırlar (Kuzgun, 2003, s.98).

Gottfredson'a göre "meslek seçimi kişinin kendini sosyal düzen içinde bir yere yerleştirme girişimi ve çabasıdır(Kuzgun, 2003,s.98)." Meslek seçiminde psikolojik özellikler tabii ki önemli yer tutmaktadır. Ancak insanlar bir engelle

karşılaştıklarında sosyal kimliklerini koruma uğruna bunlardan fedakarlık edebilirler.

Gottfredson’a göre, “meslek seçimi seçenekleri daraltma sürecidir.(Kuzgun, 2003, s.99)” Bireylerin içinde bulundukları sosyal ortam onlara bir dizi seçenek sunmaktadır. Her bir birey kendi özü gereğince bu seçenekleri azaltır. “Öz” kavramı psikoloji biliminde; cinsiyet, dış görünüm, yetenekler, değerler v.b. öğelerden oluşur. Gottfredson’a göre daraltma süreci şu temel ilkelere dayanır.

Bireyin soyutlama gücünün artması: insanlar yaşları ilerledikçe kendilerine ve çevrelerine ilişkin soyut bilgileri daha iyi kavramaya ve organize etmeye başlarlar. Örneğin küçük yaşlardaki çocuklar önceleri meslek üyelerini üniformalarına göre ayırt ederken daha sonraları açıkça gözlemlenemeyen mesleğe ait soyut nitelikleri de algılayabilir.

Öz kavramı ile heveslerin etkileşimli gelişimi, öz kavramı ile meslek tercihleri, birbirlerini etkileyerek gelişirler. Meslek tercihleri öz kavramını geliştirme gayretini arttırır. Öz kavramının gelişimi meslek tercihlerinde değişikliğe yol açar. Meslek, kişinin kendini topluma kabul ettirmede en önemli öge olduğu için meslek tercihleri ile öz kavramı birbirleri ile sıkı etkileşim halindedirler.

Ayrıştırma ve birleştirmede örtüşme: Çocuklar kendileri ve meslekleri hakkındaki bilgileri karmaşıklık düzeyine göre anlar ve özümlerler.

Aşamalı geri dönülemez eleme: Bireyler önce cinsiyetleri, daha sonra sosyal sınıfları ile ilgili öğeleri içselleştirdikçe ve öz kavramları giderek karmaşıklaştıkça bazı seçenekleri uygun olmayan, yanlış seçenek olarak listelerden çıkarırlar. Bireylerin böyle seçeneklere yeniden dönmesi için kişinin sosyal çevresinde dikkate değer bir değişiklik olması gerekir.

Gottfredson’a göre, “meslek seçiminde daraltma süreci kendiliğinden gerçekleşir, Meslek seçeneklerinin sınırlarının çizilmesi öyle yavaş ve aşamalı olur ki birey bunun kendiliğinden gerçekleştiğini sanır (Kuzgun, 2000b,s.206)”.

Daraltma ilke ve aşamalarının sonucunda kişiler kendi kişilik özellikleri ile mesleki gereklilikleri arasında bir uzlaşmaya doğru giderler. Bireyler, bu süreçte kişiliği oluşturan kavramlar ile bireyin toplumsal konumunu belirleyen kavramları göz önünde bulundurarak bir meslek seçimine yönelirler. Bu bağlamda “uzlaştırma” süreci en çok istenen seçeneklerle dış gerçeklerin uygunluğunun sağlanması şeklinde anlaşılabilir.

Kısaca uzlaştırma süreci beklentileri gerçeklerle karşılaştırıp, beklentilerde değişiklikler yaparak gerçekleşir. Bu süreç boyunca bireyin emelleri idealden aşağı doğru kayacak ve erişilebilir olana yaklaşacaktır.

Gottfredson’a göre uzlaştırma temelde şu ilkelere dayanır. İnsanlar ilgilerini uygun, prestij düzeyi yüksek ve cinsiyetlerine uygun meslekler arasında tercih yaparken, küçük fedakarlıklar yapma durumunda kaldıklarında öncelikle ilgi alanlarına uygun olanı feda ederler.

Orta derecede bir fedakarlık gerektiğinde insanlar genellikle prestijden fedakarlık etmekten kaçınmaktadırlar. Meslek, çoğunluk tarafından belli bir cinsiyet için kabul edilemez olarak nitelendirilmediği sürece, cinsiyet tipine pek önem verilmemekte, karşı cinse uygun görülen bir mesleği tercih edebilmektedirler.

Büyük ölçüde fedakarlık etmek zorunda kaldıklarında önce ilgilerinden feragat ederler. Her ne kadar kabul edilemeyecek kadar düşük düzeyde bir meslekten kaçınmaya çalışırlarsa da, insanlar sadece karşı cinse özgü olarak kabul edilen bir meslekten kaçınmaya daha fazla özen gösterirler. Meslek ilgileri daima orta düzeyde önem taşır; prestij ve cinsiyet tipi önemle dikkate alınan hususlardır. Kadınlar mesleğin cinsiyet tipine uygunluğuna erkeklerden daha az önem vermektedirler (Kuzgun, 2003,s.100).

2.6. Türkiye’de MEGEP

Türkiye uzun süredir iş gücünün niteliğini yükseltmek ve ekonominin tüm sektörlerinde istihdam imkanlarını arttırabilmek için mesleki eğitim sistemini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu çaba, Türkiye'nin dünyanın önde gelen

ekonomileri arasında rekabet edebilirliği ve Avrupa Birliği'ne giriş bağlamında daha da anlamlı hale gelmektedir.

Türkiye'nin bu alandaki çabalarını desteklemek amacıyla 1999 AB Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin MEDA fonlarından yararlandırılması kararlaştırılmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, ekonomisinin is gücü ihtiyacıyla, mesleki ve teknik okullarının çıktıları arasındaki boşluğu kapatabilmek amacıyla bazı proje fikirleri geliştirmiştir. Bu yöndeki ilk adım olarak, 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesinin (MEGEP) anlaşması (DG1A-D/MEDTQ/04-98)imzalanmıştır.

(<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/megep.htm>, 10.11.2008).

Projenin Teknik Yardım Ekibi 30 Eylül 2002 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. MEGEP'in süresi beş yıldır; ilk altı ayı başlangıç dönemi, geri kalan 4,5 yıllık süre ise uygulama dönemi olarak ayrılmıştır. Projenin toplam bütçesi 58,2 milyon eurodur; bunun 51 milyon euroluk kısmı AB tarafından sağlanan hibe, geri kalan 7,2 milyon euroluk kısmı ise Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yerel katkısıdır.

İlk kez 2004-2005 eğitim öğretim yılında 30 ilde 104 okulda uygulanmaya başlanan MEGEP, bugün Türkiye genelindeki tüm okullarda uygulanmaktadır. Meslek liseliler MEGEP sayesinde birinci sınıfta hemen meslek dersleri almak yerine düz liselerde verilen dersleri almakta ve yönlendirme dersi ile de otomotivden tekstile birçok sektörden meslekleri tanımaktadırlar. Meslekleri tanıdıktan sonra kendilerine uygun alanları seçecek öğrenciler, meslek lisesinde okumak istemezlerse düz liseye gidebilmektedirler. Ya da seçtiği alanın kendine uygun olmadığının farkına varan öğrenci başka bir alanda eğitimine devam edebilmektedir. Örneğin endüstri meslek lisesinde elektrik okuyan bir öğrenci isterse turizm otelcilik meslek lisesine geçebilmektedir (megepistanbul.meb.gov.tr/Download/ZIP/Bas_nda_M%5B1%5D.E.Bilgi_Merkezi.doc, 10.11.2008).

2.6.1. Amaç ve Önemi

MEGEP'in hedefledikleri aşağıdaki gibidir:

- Ulusal Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin nitelik ve uygunluğunun geliştirilmesi
- Kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesi
- Reform sürecinin uygulanmasına yerel oyuncuların da dahil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılması

Dünyadaki değişimler; bir yandan ekonomik büyüme ve refah ortamı oluştururken, diğer yandan da teknolojik gelişmeler yeni çalışma ortamlarına ve biçimlerine, bireylerin ve toplumların eğitim yoluyla hazırlanması gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Dünyada meydana gelen gelişim ve değişim rüzgârları doğaldır ki eğitimi ve dolayısıyla da Mesleki ve Teknik Eğitimi de etkilemiştir. Teknolojik gelişmeler yeni meslek alanları ortaya çıkarmıştır. Yeni meslekleri yapabilecek eğitimli insan kaynağı ihtiyacını meydana getirmiştir. Ülkelerin işsizlik sorununda ve iş gücü talebinde en büyük çözümün Mesleki ve Teknik Eğitimden geleceği düşüncesiyle, uluslar arası arenada mesleki eğitime yönelik çözüm önerileri geliştirilmekte, ortak projeler üretilmektedir (www.kadirga.k12.tr/megep.htm 10.11.2008).

MEGEP, ülkemiz açısından büyük önem arz eden bir projedir. Eğitim anlayışının ve mesleki eğitimin gelişeceği, daha yönlendirici, daha sağlıklı yarımlar için projenin uygulanabilirliği çok önemlidir. Sosyal ortaklarla (Tobb, Tüsiad, Tesk, Tisk, Türk-İs, Disk, Hak-İs, Meksa) birlikte hazırlanan modüler programın uygulanacağı alanlarda

- Ekipman alımı
- Bilgi teknolojilerinin satın alımı
- Öğretmenlerin yurtiçi ve yurtdışı eğitimi
- Yöneticilerin yurtdışı ve yurtiçi eğitimi gerçekleştirilecektir.

Bu kapsamda program geliştirme çalışmaları Sosyal Ortaklarla (Tobb, Tüsiad, Tesk, Tisk, Türk-Is, Disk, Hak-Is, Meksa) birlikte Bakanlığımız koordinesinde yürütülmektedir.

Hazırlanan programlarda UNESCO tarafından geliştirilen ve birçok AB ülkesinde kabul gören “International Standard Classification Of Education (Isced 97)- Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflandırması” kullanılmıştır.

(<http://www.kadirga.k12.tr/megep.htm>, 10.11.2008).

2.6.2. Görevleri

MEGEP’in görevleri şu şekildedir;

(<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/megep.htm> 10.11.2008):

- Pilot kurumların seçilmesi
- Projenin yönetimi
- Politika ve strateji grubunun kurulması ve desteklenmesi
- Mesleki eğitimin finansmanının gözden geçirilmesi ve tavsiye sağlanması
- Is piyasasına ilişkin bilgilerin edinimi ve yayımına ilişkin yöntemin tespit edilmesi
- Altı bölgede nitel is piyasası taramalarının tasarlanması ve pilot uygulamalarının yapılması
- Tarama sonuçlarının yayımı
- Mevcut meslek standartlarının mikro projelerde denenmesi
- Sonuçların ilgili kurumlara rapor edilmesi
- Yeni usullerin ve standartların geliştirilmesi ve uygulanmasında ilgili kurumlara destek sağlanması
- Eğitim standartlarının tasarlanması ve öğretim programlarında kullanımının denenmesi
- Mesleki yeterliliklerin değerlendirilmesi, derecelendirilmesi ve belgelendirilmesi için bir kurum oluşturulması, personelin eğitilmesi ve ulusal bir çerçevenin uygulanması

- Modüler yeterliğe/çıktıya dayalı öğretim programlarının Ulusal Yeterlilik Sistemine uygun olarak tasarlanması, denenmesi ve izlenmesi
- Genel ve mesleki eğitim arasındaki kavramsal bağların tanımlanması
- Öğretme ve öğrenmede yer alan oyuncuların rol ve sorumluluklarının açıklığa kavuşturulması
- Türkiye için alternatif Yasam Boyu Öğrenme sistemlerinin ve mevzuatının incelenmesi
- Türk vatandaşları için örgün eğitim sisteminin değişik kademelerinin Yasam Boyu Öğrenme sistemiyle bütünleştirilmesi
- Mesleki eğitim sisteminde uyumluluk ve şeffaflığı sağlayacak yeni bir kalite güvence sisteminin geliştirilmesi
- Kalite mekanizmasının uygulanması sürecinde kilometre taşlarının tespit edilmesi ve denenmesi
- Okul ve eğitim merkezi yöneticileri için yönetim tekniklerine ilişkin eğitimler düzenlenmesi
- Her pilot kurumdan seçilen eğitimcilerin, yeni öğretim programlarının ve eğitim yaklaşımının kullanımında önderlik etmeleri için eğitimler düzenlenmesi ve uygulanması
- En iyi eğitimcilerin, formatör olmak ve yaygınlaştırmayı sağlamak üzere eğitilmesi
- Seçilmiş eğitimcilerin yerel düzeyde mesleki eğitim reformunun değişim önderleri olmak üzere eğitilmesi
- Mesleki eğitimin değişik düzeylerinde toplumsal ortakların sorumluluklarının, danışma rollerinin ve karar verme güçlerinin çözümlenmesi ve belirlenmesi
- Genel Proje hedeflerine ilişkin kamuoyuna dönük bilgi geliştirilmesi
- Bilginin paydaşlara çeşitli yollarla ulaştırılması
- Mesleki eğitimde yönetim reformu konusunda anahtar grubun oluşturulması
- Eğitim planlarının yapılması
- AB ülkelerindeki mesleki eğitim kurumlarıyla ve okullarıyla ortaklık ve eşleştirme düzenlemeleri oluşturulması

- Bölgesel teknik yardım ekibi kapasitesi geliştirilmesi
- MEB’de Ulusal Mesleki Eğitim Bilgi Merkezi’nin kurulması
- Yönetici ve idarecilerin yerleşmiş kaynak tahsis sisteminde operasyonel özerklik konusunda eğitilmesi
- Eğitimcilerin öğretim programı tasarımcıları olarak eğitimi
- Yerleşmiş mesleki eğitim sisteminde eğitim yönetimi konusunda üst düzey MEB görevlilerinin eğitimi

2.6.3. Yararları

- Pilot okul ve kurumlarda (genel liseler ile meslek liselerinin 9. sınıfında) aynı program uygulanmasına geçilmiştir.
- Öğretim süresi 4 yıl olacak şekilde planlanmıştır.
- 9. Sınıf ortak sınıf (tanıtım ve yönlendirme) olarak planlanmıştır.
- Yatay ve dikey geçişlere elverişli alt yapı oluşturulmuştur.
- Alan ve dal eğitimi esas alınmıştır
- Öğrenci; eğitim süresinin sonunda, alanda diploma ile birlikte, seçmiş olduğu dalda 3. Seviye sertifika alacaktır. (Mesleklerin uluslar arası sınıflandırılması 1’den 7’ye kadardır. Bu seviyelerden 1. 2. ve 3. seviyeler meslekî orta öğretimde, 4.ve 5. seviyeler meslek yüksek okulu seviyesinde, 6. ve 7. seviyeler ise üniversite düzeyinde uygulanmaktadır.)
- Sistemden ayrılan öğrenci, yeterliliklerine karşılık gelen 1. veya 2. Seviye sertifika alabilecektir.
- Örgün ve yaygın meslekî ve teknik eğitim kurumlarında aynı alanda aynı modüler öğretim programları uygulanacaktır.
- Diploma ve sertifika programlarında geliştirilen modüller ortak olarak kullanılacaktır.
- Her yasta ve düzeydeki bireye yönelik hayat boyu öğrenme esas alınmıştır(<http://www.kadirga.k12.tr/megep.htm> 10.11.2008).

2.7. Bilişim Teknolojileri

“Bilişim teknolojisini kısaca, “Ana sistemlerden mikrobilgisayarlara kadar bilgisayar temelli tüm bilişim sistemleri” (Powell, 1997) veya “Bilgisayarlar

aracılığıyla bilgilerin elde edilmesi, islenmesi saklanması ve gerekli yerlere dağıtılması” olarak tanımlamak mümkündür (Bennet, 1994, s.263).”

Genel bir ifadeyle bilişim teknolojileri bir bilginin toplanmasını, bu bilginin islenmesini, saklanmasını ve gerektiğinde herhangi bir yere iletilmesi ya da herhangi bir yerden bu bilgiye erişilmesini bugün için elektronik, optik vb. tekniklerle otomatik olarak sağlayan teknolojiler bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Burada bilgi 0 ve 1 haline dönüştürülmüş veri, ses, görüntü, video vs. her şeyi ifade etmektedir (Ceyhun vd, 1997, s.16).

Teknolojinin giderek insanların günlük yaşamında etkinlik kazanması, teknolojik bilgilerin -yeni buluş ve yenilikler, Ar-Ge çabalarının sonuçlarını kapsayan bilgiler- birikiminin giderek artmasına, raporların, bilimsel yazıların patentlerin sayılarının hesaplanamayacak ölçülere ulaşmasına yol açmıştır. Bu durumda bilgide yaşanan önemli dönüşüm -bilginin anlamında ve kullanımında gelecekte bilginin tamamıyla sayısal olacağını düşündürmektedir. Çünkü sayısal hale gelen bilgi, bir kez depolandığında, kişisel bilgisayar yoluyla erişim izni olan herkes tarafından anında çağrılabilir, karşılaştırılabilir ve yeniden biçimlendirilebilir. Bu yüzden, toplumun her kesiminin verimli ve etkili bilgi kullanımını, iletişimini ve dağıtımını sağlayacak bilişim teknolojisine dayalı ortamları oluşturmaları zorunlu hale gelmiştir (Akolaş, 2004, s.32).

Bu durum bilişim teknolojileri alanında yetişmiş insan gücü ihtiyacını da beraber getirmiştir. Bu kapsamda birçok ülkede mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda bilişim teknolojileri alanında eğitimler vermeye başlanmıştır.

2.7.1. Meslek Liselerinin Bilişim Teknolojileri Alanında Bulunan Alt Dallar

Bilişim Teknolojileri; bilgisayar sektöründeki gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmış ve verileri saklamak, iletmek ve işlemek için kullanılan bilgisayar donanım ve yazılım teknolojilerini içeren bir alandır.

Ancak bugün için Bilişim Teknolojileri (BT), yalnızca bilgisayar sistemlerinin kurulması ve yazılımların yapılandırılması ile sınırlı bir alan değildir. BT, güncel

bir bakışla; bilgisayar donanımı, yazılımı, bilgisayar ağları, iletişim teknolojileri, bu alanda yetişmiş insan gücü, prosedürler, internet, intranet ve iletişim araçları gibi çok sayıda bileşene sahiptir.

Bilişim sektörü dünyada son 50 yıldır var olan ancak günümüzde olağanüstü öneme sahip olan bir sektördür. Katma değeri oldukça yüksek olan bilişim sektörü, gelişmiş ülkelerde gözde sektörlerin başında gelmektedir. Ülkemizde işletmeler kurumsallaşma yolunda hızla ilerledikçe Bilişim Teknolojileri alanına olan ihtiyaç daha da artmaya başlamıştır. Bu sebepten, Bilişim Teknolojileri alanında yeterlik sahibi insanlara çok ihtiyaç duyulmaktadır. Halen başka dallardan, mesleklerden insanlar bu alandaki ihtiyaca yönelmeye devam etmektedirler. Ancak doğru olan bu alanın içinde, temelden bu yeterliklere sahip insanlar yetiştirmektir. Gelecekte de Bilişim Teknolojileri, çalışma hayatının en önemli unsuru olmaya devam edecektir. Bu alanda yeterlik sahibi insanlar yetiştirmek ülkemizde bu sektörün gelişimi ve ilerlemesi için çok önemlidir (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2008, s.1).

Bilişim Teknolojileri Alanı Çerçeve Programında (MEGEP, 2006, s.3).

1. Bilgisayar Teknik Servisi,
2. Veri Tabanı Programcılığı,
3. Web Programcılığı,
4. Ağ İşletmenliği

dalları yer almaktadır.

2.7.1.1 Ağ İşletmenliği

Tanımı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılım kurulumu, ağ sistemlerinin kurulumu, yönetimi ve ağ ortamı üzerinde yaşanabilecek sorunlar, çözüm yolları ve geniş ağ sistemleri yönetimine yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılım kurulumu, ağ sistemlerinin kurulumu, yönetimi ve ağ ortamı üzerinde yaşanabilecek sorunlar, çözüm yolları, geniş ağ sistemleri için yönlendirme ve yönlendirme yönetimi yapma

yeterliklerine sahip meslek elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEGEP, 2006, s.4).

İş Bulma İmkânları: Ağ işletmenleri, bilgisayar satış ve teknik destek firmaları, bankalar, sigorta şirketleri, ticarî kuruluşlar, Internet servis sağlayıcıları, Internet yayıncılık şirketleri, radyo televizyon şirketleri, araştırma şirketleri, borsalar, ulaştırma, lojistik firmaları ve hizmet sektöründe yer alan kamu kurum ve kuruluşlarında geniş iş imkânına sahiptirler. Ayrıca kendi adlarına işyeri açabilirler (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2008).

2.7.1.2 Web Programcılığı

Tanımı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılım olarak kurulumu bilgilerinin yanında, web sayfası tasarımına ve programlama dilleri yardımıyla etkileşimli web uygulamaları hazırlanmasına yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılım olarak kurulumu bilgilerinin yanında web sayfası tasarımı ve programlama dilleri yardımıyla etkileşimli web uygulamaları hazırlama yeterliklerine sahip teknik elemanlar yetiştirmek, amaçlanmaktadır (MEGEP, 2006, s.5).

İş Bulma İmkânları: Web programcıları, kamu kuruluşları, bankalar ile özel sektöre ait iş yerleri, Internet üzerinden ticaret (e-ticaret) yapan firmalarda çalışabilirler. Ayrıca kendilerine ait özel iş yerleri de açabilirler (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2008).

2.7.1.3 Veri Tabanı Programcılığı

Tanımı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılım kurulumu, veri tabanı ve programlama dilinin kurulumu, veri tabanının oluşturulması ve yönetimi, yazılım geliştirme, hata giderme, bakım ve yedek almaya yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılım kurulumu, veri tabanı ve programlama dilinin kurulumu, veri tabanının oluşturulması ve yönetimi, yazılım

geliştirme, hata giderme, bakım yapma, yedek alma yeterliklerine sahip teknik elemanlar yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEGEP, 2006, s.4).

İş Bulma İmkânları: Veri Tabanı programcıları, kamu kuruluşları, bankalar ile özel sektöre ait firmalarda çalışabilirler. Ayrıca kendilerine ait özel iş yerleri de açabilirler (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2008).

2.7.1.4 Bilgisayar Teknik Servisi

Tanımı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılımı kurulumu, bakım ve arıza giderme işlemleri ve bilgisayar ile kontrol edilebilen sistemler kurmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Bilgisayar sistemlerinin donanım ve yazılımı kurulumu, arıza giderme ve kontrol sistemleri devreleri yapma yeterliklerine sahip meslek elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEGEP, 2006, s.4).

İş Bulma İmkânları: Teknik servis elemanları, bilgisayar toplama ve satış işlemi yapan firmalarda, bünyesinde bilgisayar bulunduran iş yerleri, şirketlerde, özel sektöre ait firmalarda çalışabilirler. Ayrıca kendilerine ait özel iş yerleri de açabilirler (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2008).

Her dört alandan mezun olan öğrencilerin eğitim ve kariyer imkânları ise şöyledir: Meslek yüksek okullarının Bilgi Yönetimi (Uzaktan Eğitim veya Açık Öğretim), Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama (Örgün veya Uzaktan Eğitim), Bilişim Yönetim, e-Ticaret ve Masaüstü Yayıncılık ön lisans programlarına sınavsız geçiş yapabilirler. Ayrıca meslek liselerinden başarılı olarak mezun olan adaylar SAY-1 puan türünde Bilgi Teknolojileri, Bilgisayar Öğretmenliği, Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği, Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri, Elektronik-Bilgisayar Öğretmenliği, Kontrol Öğretmenliği bölümlerine ve EA-1 puan türünde Yönetim Bilişim Sistemleri 4 yıllık yüksek öğrenim programlarına ek puan avantajı girebilme şansına sahiptirler. Bunun yanında ön lisans programlarını başarı ile bitirenler ÖSYM tarafından açılan dikey geçiş sınavında başarılı

oldukları takdirde, yukarıda bahsedilen 4 yıllık bölümlere dikey geçiş yapabilirler (Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, 2008).

2.8. Meslek Seçimini Etkileyen En Önemli Faktörler

Fertlerin eğitim tercihleri toplumda yaygın olan değer hükümlerine göre şekillenmektedir. Belirli tutum ve davranışlar ise, toplumda yerleşmiş değer hükümleri ile çerçevelenmektedir. Farklı ve değişik alternatifler karşısında olan fertler, demokratik toplumlarda kişisel tercihlerini bağımsız olarak yapabilirler. Fakat bu tercihlerin şekillenmesi ve yönlendirilmesinde fert, toplumda yerleşmiş değer hükümleri ile bağlı da sayılabilir ve benzer tutumları geliştirme eğilimi ağırlık kazanır.

Fert, taşıdığı yeteneklerine yönelerek ve onları hesaba katarak bir eğitim tercihi bulunmasından daha çok, sosyal çevrenin gerek kendisinden beklediklerine gerekse mevcut normlara uygun hareket etmek zorunda kalmaktadır. Fert, almak istediği eğitimi, dolayısı ile bu eğitim sonrasında elde edeceği meslek için tercihini belirlerken sosyal çevrenin baskısını hissetmektedir (Erkal, 1978, s.104).

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, bireyin mesleki seçiminde birçok faktör etkilidir. Ancak ailesi, içinde bulunduğu yaş, cinsiyet, kişisel özellik ve yetenekleri bu faktörlerin en başında gelmektedir. Aşağıda bu faktörlere sırasıyla yer verilmektedir.

2.8.1. Aile

Aile, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir (Erkal, 1996, s.93).

İnsanoğlunun dünyaya gözünü açtığı anda kendisini içinde bulduğu ve belirli bir süre sonra mahalle, köy, kent, kasaba, şehir, ülke gibi gittikçe genişleyen ilişkiler yumağı haline gelir. Fakat değişik muhtevada ki bu çok çeşitli topluluklar içersinde en önemlisi ailedir. Çünkü insan aile içersinde nasıl eğitilip

yönlendirilirse, genellikle hayatı boyunca bu yönlendirmenin etkisinde kalır ve ona göre yaşamaktadır.

Şu halde ailenin özellikle çocuğu sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik açıdan direkt olarak etkilediğini ve yönlendirdiğini söyleyebiliriz. Bu yönlendirmede bilinçli bir gelişme gösterebilmesi için, içinde bulunduğu şartların uygunluğu son derece önemlidir. Çocuğa verilen imkanlar doğrultusunda, yukarda sayılan gelişmelere sağlıklı bir şekilde sahip olabilir.

Gençlik döneminde ergenin ailesine çok önemli görevler düşmektedir. Anne babanın bu dönemde genci hep tenkit ederek arsız yapmak yerine, ona anlayışlı ve hoşgörüyü yaklaşması gerekmektedir (Elmacıoğlu, 2004, s.47)

Aile ve çevrenin, çocuğundan gücünün üstünden başarılar beklemesi ve bunun için zorlaması veya onun mesleki ilgi isteklerine önem vermeden, kendi arzuları doğrultusunda mesleklere yönlendirmek istemesi ergenlerde zorlanma ve gerilim yaratır (Kulaksızoğlu, 1999, s.185)

Anne baba beklentisi çocuğun yeteneğinin üstünde olduğu zaman çocuğun cesareti kırılır. Çocuk anne babasının hayal kırıklığına uğratmaktan çekindiği için yeni girişim ve denemelerde bulunmaktan korkar. Anne baba ve öğretmenlerin yüksek başarı taleplerini karşılayabilmede güçlük çeken öğrencilerin benliklerinin olumsuz geliştiği, bu durumun başarı düzeylerini daha da düşürdüğü ifade edilmektedir (Can, 1992, s.16).

Amerikalı eğitimbilimciler Mickelson ve Velasco tarafından yapılan bir araştırmaya göre anneler, babalara kıyasla çocuklarının meslek seçimlerinde daha etkin bir rol oynamaktadır. Özellikle kız çocuklarının mesleki tercihleri annelerin yönlendirmesi doğrultusunda gelişmektedir (www.egitimciler.com/detay2.asp?haber=305 - 9k, 11.11.2008).

Aile, çocuğun yeteneğinin olmadığı, zorlandığı durumlarda kendisine gerekli olan desteği göstermelidir. Aile çocuğun çocuğun yeteneklerini çok iyi tanırsa, yetenekleri doğrultusunda yetişmesi, gelişmesi ilerde iyi bir mesleğe sahip

olabilmesi için doğru ve sağlıklı bir yönlendirmede bulunabilir. Aile kendi özelemleri ile çocuğun beceri ve yeteneklerinin sınırları arasında gerçekçi bir denge kurmalıdır.(Yavuzer, 1995, s.170)

Bazı ailelerde görülen hatalı davranışlardan biri de, meslek seçiminde gencin tamamen yardımsız, desteksiz ve başıboş bırakılmasıdır. Çocuklarına meslek seçimi konusunda rehberlik etmeyen aileler, onların meslek seçimi tercihinine ilgisiz kalmakla, demokratik davrandıklarını ve sorumluluktan kurtulmuş olduklarını zannetmektedirler.

Çocuklarında sorumluluk duygusu geliştirmek isteyen, demokratik aile ortamı oluşturmaya çalışan anne ve babalar çocuklarının kararlarına güvenmeyi öğrenmek zorundadır. Unutulmamalıdır ki günümüzde çocuğunun yanında olmayı denemeyen birçok anne ve baba zaman içinde çocukları ile ilişkilerinin koptuklarını görmektedirler. Anne ve babanın çocuklarının kararlarına güvenmelerini onları rahatlatır. Çocuğun kendi istekleri ve yetenekleri doğrultusunda seçim yapmasına izin verilmelidir (Kuzgun, 2000b, s.66–70).

2.8.1.1 Ailenin Ekonomik Durumu

Geleneksel aile yapısı içinde iş hayatı ile aile hayatı iç içedir. Bu nedenle ailede çocuğu meslek seçimi hakkı yoktur. Aile içinde ki iş bölümüne uymak zorundadır. Geleneksel aile yapısı dışında kalan çekirdek ailelerde ise çocukların farklı mesleklere yöneldikleri görülmektedir (Şahin, 1997, s.34).

Sanayileşme ile birlikte aile yapıları değişmiş, köy ve şehir arasında sosyal hareketliliğine zemin hazırlanmıştır. Sanayileşme şehir ailelerinde ekonomik ve sosyal hareketliliğe ivme kazandırmıştır. İktisadi gelişmeler zengin meslek çeşitlerini ortaya çıkarmıştır. Bu değişimler aileyi mesleki hareketliliğe zorlamıştır. Kalifiye meslekler alanında yoğun değişimler görülmüş, bu değişimler sanayileşme hareketleri ile desteklenmiş, insanlar değişmeye zorlanmıştır. Sanayileşme ile birlikte ailede, örgün ve mesleki eğitim ön plana çıkmış, mesleki ve sosyal hareketliliğinin vazgeçilmez şartı haline gelmiştir.

Kırsal kesimde veya büyük şehirlerin varoşlarında yaşayan, ekonomik sıkıntı içersinde olan aileler genellikle harcamalarının büyük çoğunluğunu gıda, giyim vb. zaruri ihtiyaçlara ayırmalarından dolayı çocuklarının eğitimi için pay ayırmamakta, bir an önce çocuğun çalışarak çocuğun aileye katkıda bulunmasını beklemektedirler.

Özellikle kırsal kesimlerde eğitim yolu ile mesleki hareketlilik elde edenlerin sayısı yok denilecek kadar azdır. Kırsal kesim dışında küçük kasaba ve şehirlerde ise ekonomik imkanları olanlar, çocuklarını kısa yoldan meslek elde edebilecekleri okullara gönderirlerken, ekonomik imkanları kısıtlı olanlar çocukları kısa yoldan hayata atılmaları ve meslek kazanmaları için çıraklık yoluyla çeşitli zanaat sahibi olmalarını istemektedirler (Ay, 2002, s.64).

Ekonomik yönden iyi durumda olan aileler çocuğunu kendi imkanlarıyla paralı okullarda okutabilmektedir. Yoksul aile çocuklarının böyle bir imkanı olmadığından zeki ve yetenekli olanların kazandıkları burs imkanlarıyla veya herhangi bir yatılı okulda okuma şansları olduğu takdirde kendi istedikleri ile bir mesleği seçme imkanları olabilmektedir. Aksi halde bulunduğu yoksul aile çevresinde mesleğini sürdürme veya tesadüfler neticesinde herhangi bir mesleği seçmek durumundadır.

2.8.1.2 Ailenin Eğitim Düzeyi

Günümüzde bireylere vasıf kazandırmak, örgün ve yaygın mesleki eğitimle mümkün olabilmektedir. Özellikle ikinci Dünya Savaşı sonrasında teknolojideki değişiklikler ve ilerlemeler ülkeleri buna zorlamaktadır. Aslında sanayide vasıfsız işgücüne ihtiyaç gittikçe azalmakta, buna karşılık yüksek vasıflı emeğe karşı talep büyük ölçüde artmaktadır. Diğer taraftan sanayileşme eğitim ve öğretimin gelişmesini de gerektirmektedir.

Sanayileşme ile birlikte büyük şehirlere göç çarpık bir kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Gecekondu mahalleleri oluşmuştur. Gecekondu ailesinin, nüfusun kırsal bölgelerinden, köylerden göç eden insanlardan olduğunu görülmektedir.

Gecekondlu ailelerinin büyük yoğunluğunun eğitim düzeyi çok düşük, ilkokul veya okur-yazar bile değildirler. Bu tip ailelerin eğitime bakışı gelenekseldir. Aile çocuklarının okumalarını ister fakat istediklerinde takipçi ve ısrarcı olmamaktadırlar. Gecekondlu aileleriyle ilgili yapılan bir araştırmada 181 çocuktan ancak 4'ünün üniversite eğitimi alınması bunun en bariz ifadesidir. Gecekondlu ailesinde eğitimden ziyade çocuğun meslek seçiminde babanın mesleği ve sosyal menşei belirleyici rol oynamaktadır (Doğan, 1986, s.112).

Ailenin eğitim düzeyi, bireyin mesleki gelişim süreci içerisinde demokratik bir seçim yapabilmesi için çok önemlidir. Sınırlı düzeyde eğitim gören anne ve babaların geçmişteki kendi başarısızlıklarını tazmin etme amacıyla, bireyleri bilinçsiz bir şekilde başarı göstermeye ve bireylerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini hiçe sayarak bir mesleğe zorladıkları görülmektedir.

Ailenin ekonomik düzeyi ile kültür düzeyinin, gencin meslek seçimini olumlu veya olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Araştırmalar göstermiştir ki, ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerde gençler, yetenek ve ilgileri doğrultusunda destek göstermektedirler. Ekonomik ve kültürel olanakları elverişsiz olan ailelerde gençler, kısa zamanda büyük kazanç getirecek veya itibar sağlayacak, moda mesleklere yönlendirilmektedirler (<http://www.dersisteyen.com/default.asp?part=12> , 11.11.2008).

2.8.1.3 Ailenin Demografik Yapısı

Günümüzde öğrencinin okul başarısında; mesleğe yönelme faaliyetlerinde istenilen düzeye gelebilmesi için direkt olarak ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı ile birlikte demografik yapısının da etkilerinin olduğu kabul edilmektedir.

Bu bağlamda ailenin fert sayısı, anne-baba, kardeş ilişkileri, ailenin ekonomik, kültürel yapısı ve hatta ailenin sosyal yapısı da (ataerkil aile gibi) ferdin gelişiminde ve geleceğini şekillendirmesinde doğrudan alakalıdır (Ay, 2002, s.66).

Aile fertleri arasında sorun yaratmayacak ekonomik rahatlığa sahip ailelerde çocuğun eğitimi için hiçbir masraftan kaçınılmadığı gibi ek bilgilerle de gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu tür ailelerde fert sayısının da olumsuz etkilerine pek rastlanmamaktadır. Oysaki hayatını sürdürmek için bile yeterli gelir düzeyine sahip olmayan aile çocuğunu bir sigorta olarak görmekte ve onun bir an önce çalışıp para kazanması için yönlendirmektedir. Ve hatta bu nedenlerle çocuğunu okula bile göndermemektedir.

Öğrenim çağındaki çocuğun anne-baba mesleği ile okuldaki başarısı arasında önemli bir ilişkinin olduğu da ifade edilmektedir. Anne-babanın mesleği vasıfsız, el işine dayanan ve düşük kazanç getiren bir faaliyet olduğu takdirde çocuğun entelektüel bakımdan aile çevresinden faydalı etkiler alma imkanı azalmaktadır. Bir de okul masrafları aile tarafından ödenememekte, yetişkin çocuğun kazancından vazgeçilmemekte, evin kalabalığı evde çalışmayı da engellemekte, kötü beslenme de zihinsel gelişmelerini yavaşlatmaktadır (Kurtkan Bilgiseven,1992, s.110).

Ailelerin sosyal yapılanma baktığımızda ise özellikle ataerkil aile yapılarında büyük erkek çocuğun kendi istediği bir mesleğe yönelme hakkının olmadığı sıkça görürüz. Zira baba otoritesi içindeki çocuk, baba mesleğini sürdürecekt fert olarak işini, belki de mesleğini babadan devralmak zorundadır (Çakmaklı, 1995, s.41).

Yine büyük şehirlere göç etmiş, sosyo-ekonomik ve kültürel uyum zorlukları ailelerin çocukların yüksek okullara dek gönderdiği ve eğitimlerini tamamlamalarına destek oldukları görülmektedir. Ancak ailelerin büyük çoğunluğunun daha çok ekonomik gelirlerine katkılarını olması amacıyla çocuklarını çırak olarak herhangi bir mesleği öğrenmesi için veya anne-babaya yardım amacıyla ebeveynleriyle birlikte çalıştırılmakta oldukları da görülmektedir. Bu çocukların birçoğu zorunlu ilköğretim çağından sonra çalışma hayatına atılmaktadırlar. Bu da kendi iradesi dışında ailenin demografik yapısının olumsuzlukları nedeniyle çocuğun bir meslek seçmesi demektir.

2.8.1.4 Ailenin Mesleği

İlkel işbölümlelerinde, toplumsal statüde mesleği belirlerken bugünün modern toplumlarında prensip olarak işler, meslekler belli vasıflara sahip olan herkese açıktır. İlkel toplumlarda çalışma rolleri ve kast sistemindeki iş şartları zımni şekilde taraflarca bilinmekte, örf adetin tespit ettiği şekilde benimsenmekteydi. Bir takım zanaatlar da evlerde yapılırdı. Bugün modern işler karşılıklı sözleşme ile fabrika ve atölyelerde yapılmaktadır (Eröz,1982, s.197–198).

Toplumsal iş bölümünün gelişmediği uzmanlaşmış kurumlar tarafından toplumsal fonksiyonlarının yerine getirilmediği toplumlarda aile küçük ölçekli bir okuldur. Nitekim sanayi öncesi toplumlarda aile üyelerine eğitim veren bir okul olduğu gibi, aile üyelerine anne ve baba mesleğini öğreten bir kurum olmuştur (Delican, 1998, s.5).

Modern sanayi toplumunda ve ailede örgün eğitim ve mesleki eğitim ön plana çıkmıştır. Eğitim, çağdaş ailede sosyal ve mesleki hareketliliğin değişmez ve vazgeçilmez şartıdır. Çağdaş ailede babanın mesleği ve eğitimi ile çocuğun aldığı mesleki eğitim; çocuğun mesleğini belirleyen temel unsurlarıdır (Şahin, 1997, s.87).

Ülkemizde genellikle aileler, çocuklarını kendilerinden daha iyi yetiştirme tutumu içindedirler. Buna bağlı olarak, sosyal statü bakımından alt gruplarda olan meslek sahibi babaların, çocuklarını, daha üst grupta ki mesleklere doğru şartlandırmakta olduklarını görmek mümkündür(Kaya, 1988, s.30).

Özetle ötelerden beri ailenin mesleği bireyin meslek seçiminde en önemli etkenlerden biri olagelmiştir. Ailenin mesleği özellikle kırsal kesimlerde baskın durumdadır. Aile mesleği ortaöğretime veya üniversite öğrenimine devam etmeyen bireylerde daha çok benimsenmiştir.

2.8.2. Yaş

Meslek seçimini belirleyen demografik faktörlerin diğeri de yaştır. Kişinin içinde bulunduğu yaş yapacağı meslek seçiminde etkilidir. Kişinin yaşı ilerlemişse her

meslek için meslek seçimlerini yapamamaktadır. Bazı meslekler için yaş sınırlaması getirilmektedir. Buna örnek olarak; “YÖK’ün üniversitelere gönderdiği genel kurul kararına göre, araştırma görevlisi olarak atanacaklarda ‘27 yaşından gün almamış olma’ şartı” araması verilebilir.

(<http://www.egitimportali.com/haber.php?hid=227>, 11.11.2008). Aynı şekilde özel sektörde de bazı işler için yaş sınırlaması getirilmektedir.

2.8.3. Cinsiyet

“Meslek seçimi, cinsiyet tarafında oldukça etkilenir. Kadınların faaliyetlerine ve çalışan kadınların sayısındaki büyük artışa rağmen, hala cinsiyet farkı gözeterek işlerin ‘kadın işi’, bazılarının ‘erkek işi’ olduğu gerçektir. Erkek işleri daha çeşitlidir, daha tekniktir ve hem statü hem de geliri daha yüksektir. Kadın işleri, düşük statülü ve düşük gelirle daha çok hizmet sektöründe toplanır. Çocuklar, bu kültürel denetleyicilerin erkekler ve kadınlar için ayrılan meslekleri ilk yaşlarından itibaren öğrenirler (Bee, 1994, s.348).”

Farklı toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak kadınların ve erkeklerin kariyer gelişimleri de farklı olmaktadır. Kadınlar işe alınmada terfi ve performans değerlendirmesinde daha fazla kısıtlamalarla karşılaşmaktadırlar. Aile yaşamı erkeklerin meslek seçimini etkilemezken kadınlar için çok önemlidir. Kadınlar eşlerinin mesleklerine uyum sağlamada daha isteklidir. Annelik rolü babalık rolünden daha fazla çaba göstermektedir (http://cinselhealty.blogcu.com/calisma-yasaminda-cinsiyete-dayali-ayrimcilik_4496092.html, 11.11.2008).

Cinsiyetin karar verme sürecine ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu konudaki sonuçlar net değildir.

2.8.4. Kişisel Özellikler ve Yetenekler

Yetenek, “herhangi bir davranışı (bilgi veya beceri) öğrenebilmek için doğuştan sahip olunan gizilgücün (kapasitenin) çevre ile etkileşim sonucu geliştirilmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmıdır (Kuzgun, 2000b, 25).”

Başka bir tanıma göre yetenek, “öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlanabilme gücü olarak tanımlanabilir. Yetenek, kalıtımla getirilen gizilgücün, eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder.

Bireylerin çeşitli iş veya mesleklere karşı, genellikle kendilerinin de farkında olmadıkları çeşitli düzeylerde yetenekleri bulunmaktadır. Bu yeteneklerin bilinmesi bireyin hangi iş ve mesleklere yönlendirilmesinin daha uygun olacağını tespit etmede önemli bir rol oynar. Bu yetenekler, uygulanan özel ve genel yetenek testleri ile ölçmekte ve alınan sonuçlar diğer faktörlerle birlikte değerlendirilmekte ve bireyin meslek seçiminde bir yargıya varmak için dayanak olarak kullanılmaktadır (Doğan, 1990, s.98).

Herhangi bir davranışın öğrenilme gücü, o kişinin yeteneğine bağlıdır. Öğrenilmesi gereken davranış zorlaştıkça yetenek düzeyi yükselecektir. Bu bağlamda bireylerin sahip oldukları yetenekler ve düzeyleri bakımından çeşitlilik gösterdiğini söyleyebiliriz. Örneğin bir kimsenin sayısal işlemlerde gösterdiği öğrenme gücünü bir başkası gösteremez. Bir başkası ise sözcüklerle ilgili yüksek bir öğrenme gücüne sahip olabilir.

Yeteneği ikiye ayırabiliriz: (Altınköprü, 1999, s.24)

1. Fizik yapısıyla ilgili yetenekler: Duyu organlarımıza ilişkin yeteneklerimiz, güzel sanatlara ve mesleğe yönelmede, özel bazı beceriler önemli birer etkidir.
2. Zihni yetenekler: Dikkat, yaratıcı düş gücü, bellek, matematik, güzel sanatlara ilişkin yetenekler, edebiyat, müzik, resim yeteneği, belirli bir mesleğe ilişkin yetenekler, mekanik yetenekler, sosyal hizmet yetenekleri, zihni yetenekler içinde yer alır.

Bir kişinin yetenek düzeyini belirlemek o kişinin alabileceği ve alması gereken eğitimleri (genel kültür, formel eğitim, mesleki eğitim) saptamamızda da yardımcı olacaktır. Ölçülebilen yeteneklerden bazıları şunlardır (Kuzgun, 2000, s.29–30):

Genel Akademik Yetenek: Soyut kavramları öğrenebilme, sembollerle akıl yürütebilme gücü.

Sözel Yetenek: Sözcüklerin ve paragrafların anlamını, sözcüklerle ifade edilen kavramları anlama, fikirleri açık bir şekilde ifade edebilme gücü.

Sayısal Yetenek: Sayısal ilişkileri görebilme, olgular matematiksel ilişkiler halinde ifade edebilme, aritmetik işlemleri doğru ve çabuk olarak yapabilme gücü.

Uzay İlişkilerini Görebilme Yeteneği: Cisimlerin uzayda hareket ettirildikleri takdirde alacakları biçimleri göz önünde canlandırabilmesi, Bir cismin düzlem üzerindeki şeklini, bir şeklin döndürüldüğü zaman alacağı biçimi tasarlayabilme gücü.

Şekil İlişkilerini Görebilme Gücü: Cisimlerdeki veya grafiklerdeki küçük ayrıntıları algılarına şekil ve gölgelerde görsel karşılaştırmalar yapabilme ve farkları görebilme gücü.

Büro işleri Yeteneği: Sözel veya sayısal materyallerdeki küçük ayrıntıları algılama, tablodaki, listelerdeki ve yazılardaki farkları algılama gücü.

Göz-El Koordinasyonu: Gözü ve elleri eşgüdüm halinde kullanabilme, algılanan duruma uygun, çabuk ve doğru bir kararlar, el ve kollarla tepkide bulunabilme gücü.

Parmak Becerisi: Parmakları ustalıkla hareket ettirebilme ve küçük objeler üzerinde çabuk ve düzgün bir biçimde işlem yapabilme.

El Becerisi: Elleri çabuk ve ustalıkla hareket ettirebilme gücü. Bu yetenek parmak becerisinden daha kaba bir beceri olup, kolların hatta vücudun hareketini gerektirir.

Her meslek için farklı düzeylerde de olsa bir yeteneğe sahip olunması gerektiği açıktır. Bu yüzden o meslek için gerekli en az yetenek düzeyi ve başarı ile yetenek

arasındaki ilişki saptanmalıdır. Ülkemizde ÖSYM tarafından yapılan üniversiteye giriş sınavı bu durumu ortaya çıkarmak için yapılan testlerden en önemlisidir.

Meslek seçiminde dikkate alınması gereken yetenekler tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları(http://okulweb.meb.gov.tr/75/01/306898/index_dosyalar/MESLEK%20S%20E%20C3%87%20C4%B0M%20C4%B0NDE%20D%20C4%B0KKATE%20ALINMASI%20GEREKEN%20YETENEKLER.doc, 11.11.2008):

Soyut Düşünebilme: Bu sözcük, sayı veya şekillerle ifade edilen soyut kavramları öğrenebilme ve bunları kullanarak akıl yürütme gücü olarak tanımlanabilir. Bu yetenek üniversite giriş sınavlarında sözel ve sayısal yetenek olarak ölçülür. Bu yeteneğe sahip kişilerin fizik, biyoloji ve sosyoloji gibi mesleklerde başarılı oldukları görülür.

Akılcı Bir Dille Yazabilme: Sözcükleri ustalıkla kullanabilme, zengin bir kelime dağarcığına ve çağrışım gücüne sahip olma şeklinde tanımlayabileceğimiz bu yetenek, dil-edebiyat programlarında başarı için gerekli olan ve yazarlarda gözlenen özel bir yetenektir. Bu yeteneği, sözcüklerle ifade edilen kavramları kullanarak akıl yürütebilme yeteneği ile karıştırmamak gereklidir.

Başkalarını Anlayabilme: İletişim sırasında karşıdaki insanın ne düşündüğünü, neler hissettiğini anlayabilme gücü olarak tanımlanan bu yetenek “eş duyum” (empati) olarak adlandırılmaktadır. Psikolojik yardım hizmetlerinde çalışan psikologların, psikolojik danışmanların, öğretmenlerin, hekim ve hemşirelerin yöneticilerin bu yeteneğe sahip olmaları mesleklerinde başarılı olmalarını sağlayabilir.

Şekil İletişimini Görebilme: Şekilleri ayrıntıları ile algılayabilme, şekiller arasındaki benzerlikleri ve farkları görebilme gücünü yansıtan bu yetenek, teknik alanlarda ve plastik sanatlar alanında başarı için gereklidir.

Uzay ilişkilerini Görebilme: Bu yetenek cisimleri üç boyutlu görebilme, bir şeklin düzlem üzerinde veya bir cismin uzayda hareketini göz önünde canlandırabilme (Mesela bir evin planına bakarak yapılmış hali) gücünü ifade

eder. Bu yetenek mimarlıkta, plastik sanatlarda, marangozluk ve terzilikte ve benzeri mesleklerde başarı için gereklidir.

Mekanik Yetenek: Uzay ilişkilerini görebilme, şekil ilişkileri yetenekleri ile ilişkili olan bu yetenek, bir makinenin işyerindeki ilkeyi kavrayabilme, makinenin parçaları arasındaki ilişkiyi görebilme, makine desenleri çizibilme veya makineyi geliştirici kirler üretebilme gücünü ifade eder. Makine tamiri ve yapımı alanında çalışanlarda bu yeteneğin çok güçlü olması gerekir.

El - Parmak Becerisi: Elleri ve parmakları ustalıkla kullanabilme de bir özel bir yetenek olup kuyumculuk, cerrahlık gibi küçük objelerle uğraşmayı gerektiren mesleklerde çalışanların bu yeteneklerin gelişmiş olması meslek başarısı için çok önemlidir.

Göz - El İş Birliği: Düz bir çizgi çizibilme, bir hedefi uzaktan vurabilme becerilerde ifadesini bulan ve yetenek, el - parmak becerisi gibi mimarlıkta, sanatta, kaynakçılıkta, marangozlukta ve cerrahi alanında başarı sağlanması için gerekli bir yetenektir.

Kas Koordinasyonu: Güçlü kaslara sahip olmak ve bunları eş güdümle kullanabilmek de bir yetenektir. Bu yetenek tahmin edileceği gibi sporla uğraşan kimselerde çok gelişmiştir. Spor meslekleri yanında ritmik dans, bale gibi sanat dalları bu yeteneği gerektiren alanlardır.

Renk Algısı: Bu yetenek renkleri ve aralarındaki ince farkları algılayabilme gücünü ifade eder. İç mimarlık dekorasyon gibi sanat dallarında, gıda üretimi gibi mesleklerde çalışanların renk körü olmamaları, renkleri iyi algılamaları gerekmektedir.

Yapıcılık: Alışılmış olanın dışına çıkabilme, yeni ve değişik fikirler yöntemler ortaya koyabilme gücü olan yapıcılık her türlü çalışma alanında kendini gösterebilirse de bilim ve sanat çalışmalarında, teknik alanlarda, işletmecilikte kişi yapıcı gücünü daha fazla ortaya koyma fırsatı bulabilir.

Meslek seçimi, yetenek ve becerileri gerçekçi bir tutumla değerlendirmeye niyetli olma ve bunu sürdürmek için gerekli güce sahip olmayı içerir.

Yetenek ile meslek arasında önemli bir bağ olmasına karşın meslek seçimi ve meslekteki başarı sadece yetenek ile açıklanamaz. Çünkü meslek seçimini etkileyen başka faktörler de vardır.

2.9. Konuyla İlgili Yapılmış Araştırmalar

Oskay (1981), “Değer yargıları yönünden ana baba çatışmaları” adlı araştırmasında meslek seçimi üzerinde durmuştur. Araştırmada anne- baba-ergen ilişkileri yönünden meslek seçimi konusu incelenmiştir. Ana babalarını %73’ünün meslek seçimi konusunda karışmaması görüşünde birleştikleri saptanmıştır. Ancak meslek seçiminde kendi düşüncelerini kabul ettirmeye çalışma açısından ana babaların kız ve erkek çocuklara az çok farklı davrandıkları anlaşılmıştır. Meslek seçiminde ana babaların kız çocuklarının erkeklere oranla daha özgür bırakma eğiliminde oldukları görülmüştür. Aralarındaki fark ise, özellikle babalarının en çok oğullarına meslek seçimine ilişkin olarak fikirlerini kabul ettirmeye çalıştıkları görülmektedir.

Roe (1956)’ye göre; bireyin çocukluğunda geçindiği yaşantılar ve annebabası ile ilişkilerinde sağladığı doyum, onun gelecekteki davranışlarını belirleyen iç uyarıcıları oluşturur. Özetle, anne-baba tutumları ile çocuğun meslek seçimi arasında bir bağ kurulmuştur (Akt. Öncü,1991).

Bilgin (1990), “Ana-babalarının çocuklarının yetenek, ilgi ve değerlerini algılamaları” konulu seminer çalışmasında, ana-babalarının çocuklarına çok iyi tanımadıkları, ancak annelerinin babalarına göre daha iyi tanıdıkları biçiminde yorumlanmıştır.

Karadeniz (1994) “Lise son sınıf öğrencileri üzerinde demokratik ve otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarıyla çeşitli mesleki değerler arasındaki ilişki”yi incelediği araştırmasında, ana-baba tutumlarıyla mesleki değerler arasında olumlu

ilişkiler bulunmuştur. Ana –babanın demokratik tutumları arttıkça gençlerin meslek değerlerinde de artış olduğu belirtilmiştir.

Akbayır (2002) yaptığı çalışmada aile mesleğe yönelmede ve meslek seçiminde etkili olan önemli bir etken olarak ele alınmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyinin düşük ve gelir düzeylerinin orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Ailede özellikle anneler, öğretmenlik mesleğinin çocukları için uygun bir meslek olduğunu ileri sürmektedirler. Çalışmadan elde edilen bir başka önemli sonuç, annenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu için öğretmenlik mesleğini seçmenin artmasıdır. Çalışmada ailenin ekonomik gelir durumuna göre öğrencilerin meslek seçimleri değiştiği görülmüştür; ailenin gelir düzeyi yükseldikçe öğretmenlik mesleğini seçim azalmıştır. Çalışmadan elde edilen bir başka önemli sonuç ise öğrencilerin branş seçimleri ile ilgilidir. Matematik, fizik, sınıf, kimya ve biyoloji öğretmenliği gibi branşlara daha çok erkek öğrenciler seçerken, anaokulu öğretmenliğini daha çok kız öğrenciler tercih etmektedirler.

Hamancı ve Hamurlu'nun (2005) araştırması; anne babaların meslek gelişimine yardımcı olmaya yönelik tutumları ve meslek gelişimi konusundaki bilgi düzeyleri ile çocukların mesleki kararsızlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmaya Gaziantep ilindeki 200 lise öğrencisi ve onların anne babaları katılmıştır. Araştırmada verileri elde etmek için anne babalara Meslek Gelişimi Bilgi Testi ve Meslek Gelişimine Yardım Ölçeği uygulanırken, çocuklarına Mesleki Kararsızlık Envanteri uygulanmıştır. Babaların meslek gelişime yardım konusundaki tutumları ve eğitim düzeyleri de çocuklarının mesleki kararsızlığının düşük bir oranını açıklamıştır. Babaları meslek gelişimine karşı olumlu tutumlara sahip olan çocukların mesleki kararsızlık düzeyi, babaları olumsuz tutuma sahip olanlardan anlamlı şekilde daha düşüktür.

Aytekin (2005) lise son sınıfta okuyan öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin neler olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmada meslek seçimini etkileyen faktörlerin sayısız çeşidine rağmen temelde çevresel koşullardan aile, ailenin ekonomik ve eğitim düzeyi, öğrencinin

doğup büyüdüğü yerleşim birimi, öğrencinin arkadaş çevresi, mesleğin getirdiği maddi kazanç, mesleğin ilgi ve yeteneklere uygun olması gibi etkenlerin belirleyici olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak lise son sınıfta okuyan öğrencilerin meslek seçimlerinde sosyo – ekonomik ve kültürel faktörlerin etkileri görece olarak tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi bölümleri yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, mesleki ve teknik eğitim veren orta öğretim kurumlarındaki bilişim teknolojileri alanındaki öğrencilerin dal seçimlerine, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ve öğrenci ailelerinin tutumlarının etkisini incelemek üzere tarama modeline uygun hazırlanmıştır. Çalışmada var olan durum olduğu gibi betimlenmek istenildiğinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2008–2009 öğretim yılında İstanbul ili Şişli ilçesinde bulunan mesleki ve teknik eğitim veren orta öğretim kurumlarında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır.

Belirtilen çalışma evreninden kümeleme, tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarındaki 574 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama araçları araştırmacı tarafından uygulanmaya çalışılmıştır. Ancak anketlerin eksik ve yanlış doldurulması (76 anket) gibi nedenlerden dolayı toplam 574 anket elde edilmiştir. Uygulanan anketler örneklemin % 86 sını oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları olarak bir ölçek ve iki de bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere Bireyi Tanıma Anketi, Aile Mesleki Tutum Anketi, Mesleki Olgunluk Ölçeği (MOÖ) uygulanmıştır.

3.3.1. Bireyi Tanıma Anketi

Bu form (Ek I). öğrenciler tarafından doldurulan ve öğrencilerin demografik özellikleri hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan, araştırmacı tarafından literatür incelenerek hazırlanmış bir formdur. Öğrencilerin cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, dal, ekonomik gelir, anne eğitimi, baba eğitimi, babanın işi, annenin işi, konularında bu form aracılığıyla öğrencilerden bilgi alınmaya çalışılmıştır.

3.3.2. Aile Mesleki Tutum Anketi

Bu form (Ek II). öğrenciler tarafından doldurulan ve öğrencilerin ailenin mesleki tutum özellikleri hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan, araştırmacı tarafından literatür incelenerek hazırlanmış bir ankettir. Öğrencilerin ve ailelerinin, mesleğe bakış açıları, mesleği seçmesine etki eden faktörler, anne ve babanın meslek seçimine yaklaşımları, anne babanın öğrenciye yaklaşımı, mesleği belirleme zamanı konularında bu form aracılığıyla öğrencilerden bilgi alınmaya çalışılmıştır.

3.3.3. Mesleki Olgunluk Ölçeği

İnsanın kendini ve çevresindeki fırsatları tanıma ve değerlendirme çabaları okul öncesi dönemden itibaren başlarsa da, bu yoldaki çabaların yoğun olduğu dönem 14–18 yaşlar arasına rastlamaktadır. Ayrıca lise öğrencileri birinci sınıftan itibaren ileride girmek istedikleri meslekle ilgili alanı, seçmeli dersleri, lise son sınıfta ise yüksek öğretim programlarını yani mesleklerini seçmek zorundadırlar. Mesleki gelişim kuramcılarına göre, bu gençlerin isabetli bir meslek seçimi yapabilmeleri için her şeyden önce kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşmaları gerekmektedir. Bu durumda lise öğrencilerinin alan, ders, yüksek öğretim programlarını ve mesleklerini seçmelerinde etkili olacak mesleki

olgunluk düzeylerini saptamak, onlara götürülecek mesleki rehberlik hizmetlerinin ilk basamağı olma niteliği taşıyacaktır (Kuzgun, Bacanlı, 1996, s.4).

Mesleki Olgunluk Ölçeği (Ek III) lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerini ölçmeye yardımcı olmak amacıyla hazırlanan bir ölçektir. Mesleki Olgunluk Ölçeği'nin maddeleri KUZGUN tarafından geliştirilmiş, diğer psikometrik çalışmaları BACANLI tarafından yapılmıştır.

Mesleki Olgunluk Ölçeğinin hedef kitlesi lise öğrencileridir ve lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerini, dolayısıyla onlardan beklenen mesleki gelişim görevlerini ne derece yerine getirdiklerini öğrenmelerine yardımcı olur niteliktedir.

3.3.3.1 Kuzgun ve Bacanlı'nın Geliştirdiği Norm Ölçeği

Kuzgun ve Bacanlı, mesleki olgunluk ölçeğinin deneme formunu oluşturan 54 sorunun ayırt etme gücünü saptamak için madde analizi yapmışlardır. Bunun için, mesleki olgunluk ölçeği deneme uygulaması yapıldığı 100 öğrencinin alt ve üst gruplarının puan ortalamaları arasındaki farkları test etmişlerdir.

Yaptıkları analiz sonucunda 54 maddenin; 34'ünün "T" değeri, 0,001, 4'ünün; 0,005, 3'ünün 0,05 düzeyinde anlamlı bulmuşlardır. 11 maddeyi ise anlamlı bulmamışlardır. Bu 11 madde ve daha sonraki uygulamalardaki karşılaştıkları güçlükler nedeniyle "T" değeri manidar çıkan 3 maddeyi ölçeğin deneme formundan çıkarmışlardır. Böylece mesleki olgunluk ölçeğinin son formu 40 maddeden oluşturulmuştur.

Kuzgun ve Bacanlı, mesleki olgunluk ölçeğinin güvenilirliği için tutarlık ve kararlılık katsayılarını hesaplamışlardır.

Mesleki Olgunluk Ölçeğinin İç Tutarlılık Katsayısı: Mesleki olgunluk ölçeğinden 100 lise üçüncü sınıf öğrencisinin aldığı puanlar üzerinden hesaplanan Cranbach Alfa katsayısını $cc = 0.89$ bulmuşlardır. Bulunan bu değer, ölçeklerin sahip olması gereken (0.80) güvenilirlik katsayısından daha yüksek bir değerdir.

Mesleki Olgunluk Ölçeğinin Kararlılık Katsayısı: Testin tekrarı yöntemi ile belirlenmiştir. Mesleki olgunluk ölçeğinin kararlı bir ölçme aracı olup olmadığını anlamak için ölçeğin deneme uygulamasının yapıldığı 50 öğrenciye 5 hafta sonra ölçeği tekrar uygulamışlardır. 2 uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki ilişkiyi (Pearson - Çarpım Moment korelasyon katsayısını $r = .82$) bulmuşlardır. Bu değer mesleki olgunluk ölçeğinin ölçmek istediği değişkeni ölçmede oldukça kararlı olduğunu göstermektedir.

Gerek hesaplanan tutarlık katsayısının gerekse kararlılık katsayısının bir takım duyuşsal özelliklerin (mesleki tutum ve davranışları) ölçülmeye çalışıldığı böylece bir araç için yeterli olduğu söylenebilir.

Mesleki olgunluk ölçeğinin geçerliği, öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları akademik yetenekleriyle ilişkisine, öğrenim görülen sınıf düzeyinin mesleki olgunluk ölçeğinden alınan puanları etkileyip etkilemediğine, mesleki olgunluk ölçeğinin sosyal beğenirlik faktöründen etkilenme derecesine bakılarak belirlenmiştir.

Mesleki olgunluk ölçeğinden elde edilen ham puan, öğrencinin ölçülen özellikleri yönünden durumunun ne olduğu hakkında açık bir anlam vermemektedir. Ölçekten öğrencinin aldığı puan bir referans grubuna göre karşılaştırıldığı zaman bir anlam kazanır. Bu nedenle bir öğrencinin ölçekten aldığı puanın benzer bir grubun puan dağılımı içindeki yerinin bilinmesi gerekir. Bireyin ait olduğu gruba "Norm Grubu" denir. Norm grubuna uygulanan bir ölçme aracından elde edilen puanlara ilişkin değerlere, istatistiklere de norm denir. Normlar bireysel puanların yorumlanmasına yardımcı olurlar.

Kuzgun ve Bacanlı, mesleki olgunluk ölçeğinin norm grubunu, Ankara ilinin çeşitli ilçelerindeki genel ve meslek liselerinde öğrenim gören alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen 1248 kız ve 1256 erkek olmak üzere toplam 2504 öğrenciden oluşturmuşlardır.

3.3.3.2 Mesleki Olgunluk Ölçeğinin Değerlendirilmesi

Cevap kağıdında öğrencinin vermiş olduğu cevaplara göre “x” ve “y” değerleri hesaplanarak bulunur. Hesaplama yaparken x değeri için cevap kağıdında 5, 6, 7, 8, 10, 11, 18, 20, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37, 39 ve 40’inci sorulara verilen cevaplar matematiksel olarak toplanır. Örneğin; MOÖ 1. soru için “bana biraz uygun (3)” seçilmişse esas alınacak değer “3” , 2. soru için “bana hiç uygun değil (1)” seçilmişse esas alınacak değer “1”dir. Sırasıyla yukarıda numaraları verilen sorularda seçilen şıkların değerleri toplanarak “x” sayısı bulunur.

Aynı şekilde cevap kağıdında 1, 2, 3, 4, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 33, 36 ve 38’inci sorulara verilen cevaplarla "y" sayısı bulunur. "y" sayısı standart "126" sayısından çıkarılır ve "z" sayısı bulunur ($Z = 126 - Y$) ve "z" sayısı, "x" sayısı ile toplanarak MOÖ’ nin toplam puanı hesaplanır ($T = Z + X$).

Mesleki Olgunluk Ölçeğinin puanlanmasının ardından, 143 ve altında puan alan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyi düşüktür ifadesi verilmektedir. (40 – 143 Puan = 0 ve 50 Yüzdelik)

Mesleki Olgunluk Ölçeğ’in’ den 143 ve altında puan alan öğrencilerin, okul psikolojik danışmanınca belirlenmesi ve gerek grup rehberliği gerekse bireysel rehberlik uygulamaları ile mesleki olgunluk düzeylerinin geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.

Ölçekten alınan 143 ve 155 arası puanlar 50–75 Yüzdeliğe karşılık gelmektedir. Bu puan / yüzdelik dilimler arasındaki bireyleri, kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeylerine ulaşmalarına rağmen, daha uygun karar vermeleri adına yine mesleki olgunluk düzeylerini geliştirmeleri beklenir. (143 – 155 Puan = 50 –75 Yüzdelik)

Ölçekten elde edilen 155 ve üzeri puanlar ise mesleki olgunluk düzeyine ulaşmış kişileri ifade eder. Bu kişiler kendilerini mesleki anlamda tanıyan, kişilik özellikler yetenek, ilgi ve değerlerini gelecekteki olası meslekleri ile uzlaştırmış kişilerdir denilebilir. Bu kişilere verilebilecek çözüm önerileri arasında ise

tasarladıkları meslekler hakkında, daha geniş araştırmalar yapmalarındır. (155 – 200 Puan = 75 ve 100 yüzdelik) (<http://www.pdrceiyiz.biz/mesleki-olgunluk-olcegi-t5038.html>, 28.01.2009)

3.4. Verilerin Toplanması

Örneklem sonra, belirlenen okullara gidilmiş ve müdürleriyle araştırma hakkında konuşulmuştur. Bireyi Tanıma Anketi, Aile Mesleki Tutum Anketi, Mesleki Olgunluk Ölçeği öğrencilere, tamamı araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Araştırmanın amacı anlatıldıktan sonra, gönüllülük esasına dayalı katılım sağlanmış, anketlere ad-soyadı gibi özel bilgiler yazmadan cevaplandırmaları istenmiştir. Öğrenciler ölçekleri sessiz bir ortamda ve bireysel olarak cevaplamışlardır. Öğrencilerin 76 tanesi anketleri eksik doldurmuş, 574 tanesi anketi başarıyla uygulamıştır. Anketler 2008 – 2009 öğretim yılı güz döneminde Ekim ve Kasım ayları arasındaki bir aylık dönemde toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

İstatistiksel çözümlemelere geçmeden önce, öğrencilere uygulanan Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlanmıştır. Daha sonra elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Bu aşamada, araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, dal, ekonomik gelir, anne eğitimi, baba eğitimi, babanın işi, annenin işi) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin toplam puanları için $\bar{x}$, ss, SHx değerleri saptanmıştır.

Örneklem içerisinde normal dağılım özelliği göstermeyen gruplar için non-parametrik teknikler, normal dağılım özelliği gösteren dağılımlar içinse parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda:

1. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeğinden aldığı puan ile cinsiyet, sınıf vb gibi iki seçeneği olan parametrik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için *bağımsız grup t testi*,

2. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeğinden aldığı puan ile cinsiyet, sınıf vb gibi iki seçeneği olan parametrik olmayan değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non parametrik Mann Whitney-U testi*,
3. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeğinden aldığı puan ile okudukları okul türü, okudukları dal vb. ikiden fazla seçenekli parametrik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *tek yönlü varyans analizi (ANOVA)*,
4. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *LSD testi*,
5. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeğinden aldığı puan ile annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu gibi birden fazla seçeneğe sahip parametrik olmayan değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *non-parametrik Kruskal Wallis-H testi*,
6. Non-parametrik Kruskal Wallis testi, sonucunda gruplar arasında fark bulunduğunda, farklılıkların kaynağını (hangi gruplar arasında olduğunu) belirlemek üzere *non parametrik Mann Whitney-U testi*,

Elde edilen veriler bilgisayarda “SPSS for Windows ver:15.0” programında çözümlenmiş, anlamlılık, 05 düzeyinde sınanmış, diğer anlamlılık düzeyleri ayrıca belirtilmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tablolar halinde sunulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma grubunun demografik yapısına ilişkin olarak elde edilen bulgularla, araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Grubun Genel Yapısına İlişkin Bulgular

Bilgi formundan elde edilen bilgilere göre; örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini (cinsiyetlerini, yaşlarını, okul türü, sınıf, alan, ekonomik gelir düzeyi, öğretmen tutumları, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, babanın işi ve annenin işi) betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmış, sonra ölçeğin toplam puanları için $\bar{x}$, ss, SH_x değerleri tablolar halinde sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Kız	153	26,7	26,7	26,7
Erkek	421	73,3	73,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.1. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 153'ü (%26,7) Kız öğrenci; 421'i (%73,3) Erkek öğrencidir.

Çizelge 4.2. Okuduğu Okul Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Anadolu Teknik Lisesi	164	28,6	28,6	28,6
Teknik Lise	156	27,2	27,2	55,7
Endüstri Meslek Lisesi	254	44,3	44,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.2. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 164'ü (%28,6) Anadolu Teknik Lisesi, 156'sı (%27,2) Teknik Lise, 254'ü (%44,3) Endüstri Meslek Lisesinde öğrenim görmektedir.

Çizelge 4.3. Sınıf Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
11. Sınıf	326	56,8	56,8	56,8
12. Sınıf	248	43,2	43,2	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.3. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 326'sı (%56,8) 11. sınıf, 248'i (%43,2) 12. sınıf öğrencisidir.

Çizelge 4.4. Okuduğu Dal Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	f	%	% _{gec}	% _{yig}
Ağ işletmenliği	83	14,5	14,5	14,5
Veritabanı Programcılığı	210	36,6	36,6	51,0
Web Programcılığı	221	38,5	38,5	89,5
Teknik Servis	60	10,5	10,5	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.4. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 83'ü (%14,5) Ağ İşletmenliği 210'u (%36,6) Veritabanı Programcılığı, 221'i (%38,5) Web Programcılığı, 60'si (%10,5) Teknik Servis dalı öğrencisidir.

Çizelge 4.5. Anne Eğitimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Okuryazar değil	44	7,7	7,7	7,7
İlkokul	350	61,0	61,0	68,6
Ortaokul	88	15,3	15,3	84,0
Lise	74	12,9	12,9	96,9
Yüksek Öğretim	18	3,1	3,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.5. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu; 44'ü (%7,7) Okuryazar değil, 350'si (%61) İlkokul, 88'i (%15,3) Ortaokul, 74'ü (%12,9) Lise, 18'i (%3,1) Yüksek Öğretim şeklindedir.

Çizelge 4.6. Baba Eğitimi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Okuryazar değil	12	2,1	2,1	2,1
İlkokul	257	44,8	44,8	46,9
Ortaokul	134	23,3	23,3	70,2
Lise	133	23,2	23,2	93,4
Yüksek Öğretim	38	6,6	6,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.6. da görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin babalarının 12'si (%2,1) Okuryazar değil, 257'si (%44,8) İlkokul, 134'ü (%23,3) Ortaokul, 133'ü (%23,2) Lise, 38'i (%6,6) Yüksek Öğretim kurumlarından mezun olmuştur.

Çizelge 4.7. Anne Meslek Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Ev Hanımı	459	80,0	80,0	80,0
İşçi	46	8,0	8,0	88,0
Memur	14	2,4	2,4	90,4
Serbest Meslek	19	3,3	3,3	93,7
Esnaf	8	1,4	1,4	95,1
Diğer	28	4,9	4,9	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.7. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin annelerinin 459'u (%80) Ev Hanımı, 46'sı (%8) İşçi, 14'ü (%2,4) Memur, 19'u (%3,3) Serbest Meslek sahibi, 8'i (%1,4) Esnaf, 28'i (%4,9) ise tabloda gösterilenlerden farklı (Diğer) işlerle uğraşmaktadırlar.

Çizelge 4.8. Baba Meslek Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Çalışmıyor	20	3,5	3,5	3,5
İşçi	177	30,8	30,8	34,3
Memur	51	8,9	8,9	43,2
Serbest Meslek	103	17,9	17,9	61,1
Esnaf	72	12,5	12,5	73,7
Diğer	151	26,3	26,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.8. de görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin babalarının 20'si (%3,5) Çalışmıyor, 177'si (%30,8) İşçi, 51'i (%8,9) Memur, 103'ü (%17,9) Serbest Meslek sahibi, 72'si (%12,5) Esnaf, 151'i (%26,3) ise tabloda gösterilenlerden farklı (Diğer) işlerle uğraşmaktadır.

Çizelge 4.9. Aile Ortalama Gelir Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
0 – 500 YTL	39	6,8	6,8	6,8
500 – 1000 YTL	190	33,1	33,1	39,9
1000 – 1500 YTL	211	36,8	36,8	76,7
1500 – 2000 YTL	90	15,7	15,7	92,3
2000 YTL üstü	44	7,7	7,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.9. da görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin ailelerinin 39'unun (%6,8) aylık ortalama geliri 0 – 500 TL aralığında, 190'ının (%33,1) aylık ortalama geliri 500 – 1000 TL aralığında, 211'inin (%36,8) aylık ortalama geliri 1000 – 1500 TL aralığında, 90'ının (%15,7) aylık ortalama geliri 1500 – 2000 TL aralığında, 44'ünün (%7,7) aylık ortalama geliri 2000 TL üstündedir.

Çizelge 4.10. Çalışma Durumu Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	91	15,9	15,9	15,9
Hayır	483	84,1	84,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.10. da görüldüğü gibi, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 91'i (%15,9) öğrenciliği dışında bir işte çalışmaktadır, 483'ü (%84,1) ise öğrenciliği dışında bir işte çalışmamaktadır.

Çizelge 4.11. Öğrenim Görmekte Olunan Dalı Kendi İsteğiyle Seçme Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	484	84,3	84,3	84,3
Hayır	90	15,7	15,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.11. de görüldüğü gibi, öğrenim görmekte olunan dalı kendi isteğiyle seçme değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 484'ü (%84,3) evet yanıtı vermiş , 90'ı (%15,7) hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.12. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Kendi İsteğimle Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	377	65,7	65,7	65,7
Hayır	197	34,3	34,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.12. de görüldüğü gibi, meslek dalınızı seçmenizde rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre kendi isteğimle seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 377'si (%65,7) işaretlemiş 197'si (%34,3) kendi işaretlememiştir.

Çizelge 4.13. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Ailem Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	111	19,3	19,3	19,3
Hayır	463	80,7	80,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.13. de görüldüğü gibi, meslek dalınızı seçmenizde rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre ailem seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 111'i (%19,3) işaretlemiş, 463'ü (%80,7) işaretlememiştir.

Çizelge 4.14. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Öğretmenlerimin Yönlendirmesi İle Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	90	15,7	15,7	15,7
Hayır	484	84,3	84,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.14. de görüldüğü gibi, meslek dalınızı seçmenizde rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre öğretmenlerimin yönlendirmesi ile seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 90'ı (%15,7) işaretlemiş 484'ü (%84,3) işaretlememiştir.

Çizelge 4.15. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Arkadaşlarım Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	23	4,0	4,0	4,0
Hayır	551	96,0	96,0	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.15. de görüldüğü gibi, meslek dalınızı seçmenizde rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre arkadaşlarım seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 23'ü (%4,0) işaretlemiş, 551'i (%96,0) işaretlememiştir.

Çizelge 4.16. Meslek Dalınızı Seçmenizde Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	24	4,2	4,2	4,2
Hayır	550	95,8	95,8	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.16. da görüldüğü gibi, meslek dalınızı seçmenizde rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre diğer seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 24'ü (%4,2) işaretlemiş, 550'si (%95,8) işaretlememiştir.

Çizelge 4.17. Anne ve Baba Meslek Seçimine Yaklaşımı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Anne Baskı Yapıyor	23	4,0	4,0	4,0
Baba Baskı Yapıyor	25	4,4	4,4	8,4
Ailem Beni Serbest Bırakıyor	219	38,2	38,2	46,5
Ailem Benimle Fikirlerimi Tartışıyor, Kararı Bana Bırakıyor	280	48,8	48,8	95,3
Diğer	27	4,7	4,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.17. de görüldüğü gibi, anne ve babanın meslek seçimine yaklaşımı değişkenine göre meslek seçerken örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 23'üne (%4) anne baskı yapıyor, 25'ine (%4,4) baba baskı yapıyor, 219'unu (%38,2) ailesi serbest bırakıyor, 280'i (%48,8) ailesi ile fikirlerini tartışıp kararını kendisi verebiliyor ve 27'si (%4,7) ise anne ve babasından farklı (Diğer) yaklaşımlar görüyor.

Çizelge 4.18. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Hayata Erken Atılmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	54	9,4	9,4	9,4
Hayır	520	90,6	90,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.18. de görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre hayata erken atılmak seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 54'ü (%9,4) işaretlemiş, 520'si (%90,6) işaretlememiştir.

Çizelge 4.19. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	168	29,3	29,3	29,3
Hayır	406	70,7	70,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.19. da görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre bir meslek sahibi olmak seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 168'i (%29,3) işaretlemiş, 406'sı (%70,7) işaretlememiştir.

Çizelge 4.20. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Üniversiteyi Kazanamazsam Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	211	36,8	36,8	36,8
Hayır	363	63,2	63,2	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.20. de görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre üniversiteyi kazanamazsam bir meslek sahibi olmak seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 211'i (%36,8) işaretlemiş, 363'ü (%63,2) işaretlememiştir.

Çizelge 4.21. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Aile Mesleğini Devam Ettirmek Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	9	1,6	1,6	1,6
Hayır	565	98,4	98,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.21. de görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre aile mesleğini devam ettirmek seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 9'u (%1,6) işaretlemiş, 565'i (%98,4) işaretlememiştir.

Çizelge 4.22. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre İş Yeri Açmak Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	32	5,6	5,6	5,6
Hayır	542	94,4	94,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.22. de görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre iş yeri açmak seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 32'si (%5,6) işaretlemiş, 542'si (%94,4) işaretlememiştir.

Çizelge 4.23. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Kolay İş Bulabileceğime İnanma Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	79	13,8	13,8	13,8
Hayır	495	86,2	86,2	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.23. de görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre kolay iş bulabileceğime inandığım için seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 79'u (%13,8) işaretlemiş, 495'i (%86,2) işaretlememiştir.

Çizelge 4.24. Seçilen Meslek Alanında Öğrenim Görme İsteğinin En Önemli Neden veya Nedenleri Değişkenine Göre Mesleğe İlgili Duyma Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	223	38,9	38,9	38,9
Hayır	351	61,1	61,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.24. de görüldüğü gibi, seçilen meslek alanında öğrenim görme isteğinin en önemli neden veya nedenleri değişkenine göre bu mesleğe ilgi duyduğum için seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 223'ü (%38,9) işaretlemiş, 351'i (%61,1) işaretlememiştir.

Çizelge 4.25. Öğrenim Görmekte Olunan Meslek Dalının Kişilik Özelliklerine Uygun Bulma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	474	82,6	82,6	82,6
Hayır	100	17,4	17,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.25. de görüldüğü gibi, öğrenim görmekte olunan meslek dalının kişilik özelliklerine uygun bulma değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 474'ü (%82,6) evet yanıtını vermiş, 100'ü (%17,4) hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.26. Öğrenim Görmekte Olunan Meslek Dalıyla İlgili Yeteneğin Olduğunu Düşünme Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	473	82,4	82,4	82,4
Hayır	101	17,6	17,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.26. da görüldüğü gibi, öğrenim görmekte olunan meslek dalıyla ilgili yeteneğin olduğunu düşünme değişkeni için örneklem grubunu oluşturan

öğrencilerin 473'ü (%82,4) evet yanıtını vermiş, 101'i (%17,6) hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.27. Öğrenim Görmekte Olunan Meslek Dalına Yerleşme, Eğitim Görme ve Bu Alanı Meslek Edinme Konusunda Pişmanlık Duyma Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	128	22,3	22,3	22,3
Hayır	446	77,7	77,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.27. de görüldüğü gibi, öğrenim görmekte olunan meslek dalına yerleşme, eğitim görme ve bu alanı meslek edinme konusunda pişmanlık duyma değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 128'i (%22,3) evet yanıtını vermiş, 446'sı (%77,7) hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.28. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Hiç Bir İmkani Tanımayacaklarını Söylüyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	345	60,1	60,1	60,1
2. Sıra	54	9,4	9,4	69,5
3. Sıra	36	6,3	6,3	75,8
4. Sıra	17	3,0	3,0	78,7
5. Sıra	122	21,3	21,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.28. de görüldüğü gibi, aile baskı yapıyorsa niteliği değişkeninin hiç bir imkanı tanımayacaklarını söylüyorlar seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 345'i (%60,1) birinci sırada, 54'ü (%9,4) ikinci sırada, 36'sı (%6,3) üçüncü sırada, 17'si (%3) dördüncü sırada, 122'si (%21,3) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.29. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Baba Mesleğini Sürdürmemi İstiyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	24	4,2	4,2	4,2
2. Sıra	311	54,2	54,2	58,4
3. Sıra	70	12,2	12,2	70,6
4. Sıra	78	13,6	13,6	84,1
5. Sıra	91	15,9	15,9	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.29. da görüldüğü gibi, aile baskı yapıyorsa niteliği değişkeninin baba mesleğini sürdürmemi istiyorlar seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 24'ü (%4,2) birinci sırada, 311'i (%54,2) ikinci sırada, 70'i (%12,2) üçüncü sırada, 78'i (%13,6) dördüncü sırada, 91'i (%15,9) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.30. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Fizik ve Kol Gücü İsteyen İşlerde Çalıştıracaklarını Söylüyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	40	7,0	7,0	7,0
2. Sıra	42	7,3	7,3	14,3
3. Sıra	367	63,9	63,9	78,2
4. Sıra	33	5,7	5,7	84,0
5. Sıra	92	16,0	16,0	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.30. da görüldüğü gibi, aile baskı yapıyorsa niteliği değişkeninin fizik ve kol gücü isteyen işlerde çalıştıracaklarını söylüyorlar seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 40'ı (%7,0) birinci sırada, 42'si (%7,3) ikinci sırada, 367'si (%63,9) üçüncü sırada, 33'ü (%5,7) dördüncü sırada, 92'si (%16) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.31. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Anne ve Babalık Haklarını Helal Etmeyeceklerini Söylüyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	24	4,2	4,2	4,2
2. Sıra	74	12,9	12,9	17,1
3. Sıra	33	5,7	5,7	22,8
4. Sıra	322	56,1	56,1	78,9
5. Sıra	121	21,1	21,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.31. de görüldüğü gibi, aile baskı yapıyorsa niteliği değişkeninin anne ve babalık haklarını helal etmeyeceklerini söylüyorlar seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 24'ü (%4,2) birinci sırada, 74'ü (%12,9) ikinci sırada, 33'ü (%5,7) üçüncü sırada, 322'si (%56,1) dördüncü sırada, 121'i (%21,1) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.32. Aile Baskı Yapıyorsa Niteliği Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	136	23,7	23,7	23,7
2. Sıra	11	1,9	1,9	25,6
3. Sıra	16	2,8	2,8	28,4
4. Sıra	6	1,0	1,0	29,4
5. Sıra	405	70,6	70,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.32. de görüldüğü gibi, aile baskı yapıyorsa niteliği değişkeninin diğer seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 136'sı (%23,7) birinci sırada, 11'i (%1,9) ikinci sırada, 16'sı (%2,8) üçüncü sırada, 6'sı (%1) dördüncü sırada, 405'i (%70,6) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.33. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Mutlaka Bir Üniversite Bitirmemi İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	469	81,7	81,7	81,7
2. Sıra	35	6,1	6,1	87,8
3. Sıra	13	2,3	2,3	90,1
4. Sıra	5	,9	,9	90,9
5. Sıra	12	2,1	2,1	93,0
6. Sıra	9	1,6	1,6	94,6
7. Sıra	31	5,4	5,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.33. de görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre mutlaka bir üniversite bitirmemi istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 469'u (%81,7) ilk sırada, 35'i (%6,1) ikinci sırada, 13'ü (%2,3) üçüncü sırada, 5'i (%0,9) dördüncü sırada, 12'si (%2,1) beşinci sırada, 9'u (%1,6) altıncı sırada, 31'i (%5,4) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.34. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Üniversite Bitirmenin Önemine İnanmıyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	26	4,5	4,5	4,5
2. Sıra	255	44,4	44,4	49,0
3. Sıra	69	12,0	12,0	61,0
4. Sıra	39	6,8	6,8	67,8
5. Sıra	41	7,1	7,1	74,9
6. Sıra	45	7,8	7,8	82,8
7. Sıra	99	17,2	17,2	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.34. de görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre üniversite bitirmenin önemine inanmıyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 26'sı (%4,5) birinci, 255'i (%44,4) ikinci, 69'u (%12) üçüncü, 39'u (%6,8) dördüncü, 41'i (%7,1) beşinci, 45'i (%7,8) altıncı, 99'u (%17,2) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.35. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Askerlik Yapmada Kolaylık Sağlayacağını Düşünüyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	21	3.7	3.7	3.7
2. Sıra	71	12.4	12.4	16.0
3. Sıra	289	50.3	50.3	66.4
4. Sıra	54	9.4	9.4	75.8
5. Sıra	28	4.9	4.9	80.7
6. Sıra	19	3.3	3.3	84.0
7. Sıra	92	16.0	16.0	100.0
Toplam	574	100.0	100.0	

Çizelge 4.35. de görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre askerlik yapmada kolaylık sağlayacağını düşünüyor seçeneğini

örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 21'i (%3,7) birinci, 71'i (%12,4) ikinci, 289'u (%50,3) üçüncü, 54'ü (%9,4) dördüncü, 28'i (%4,9) beşinci, 19'u (%3,3) altıncı, 92'si (%16) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.36. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Yakın Çevrede İtibarının Artacağını Düşünüyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	20	3,5	3,5	3,5
2. Sıra	69	12,0	12,0	15,5
3. Sıra	77	13,4	13,4	28,9
4. Sıra	275	47,9	47,9	76,8
5. Sıra	31	5,4	5,4	82,2
6. Sıra	7	1,2	1,2	83,4
7. Sıra	95	16,6	16,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.36. da görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre yakın çevrede itibarının artacağını düşünüyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 20'si (%3,5) birinci, 69'u (%12) ikinci, 77'si (%47,9) üçüncü, 275'i (%47,9) dördüncü, 31'i (%5,4) beşinci, 7'si (%1,2) altıncı, 95'i (%16,6) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.37. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Gelecekte Bir Bilim Adamı Olmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	13	2,3	2,3	2,3
2. Sıra	22	3,8	3,8	6,1
3. Sıra	43	7,5	7,5	13,6
4. Sıra	39	6,8	6,8	20,4
5. Sıra	305	53,1	53,1	73,5
6. Sıra	46	8,0	8,0	81,5
7. Sıra	106	18,5	18,5	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.37. de görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre gelecekte bir bilim adamı olmamı istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 13'ü (%2,3) birinci, 22'si (%3,8) ikinci, 43'ü (%7,5) üçüncü, 39'u (%6,8) dördüncü, 305'i (%53,1) beşinci, 46'sı (%8) altıncı, 106'sı (%18,5) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.38. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Ekonomik Rahatlık Sağlayacağına İnanmıyorlar Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	16	2,8	2,8	2,8
2. Sıra	40	7,0	7,0	9,8
3. Sıra	45	7,8	7,8	17,6
4. Sıra	29	5,1	5,1	22,6
5. Sıra	28	4,9	4,9	27,5
6. Sıra	313	54,5	54,5	82,1
7. Sıra	103	17,9	17,9	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.38. de görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre ekonomik rahatlık sağlayacağına inanmıyorlar seçeneğini

örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 16'sı (%2,8) birinci, 40'ı (%7) ikinci, 45'i (%7,8) üçüncü, 29'u (%5,1) dördüncü, 28'i (%4,9) beşinci, 313'ü (%54,5) altıncı, 103'ü (%17,9) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.39. Ailenin Yükseköğretim Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	24	4,2	4,2	4,2
2. Sıra	9	1,6	1,6	5,7
3. Sıra	15	2,6	2,6	8,4
4. Sıra	4	,7	,7	9,1
5. Sıra	3	,5	,5	9,6
6. Sıra	6	1,0	1,0	10,6
7. Sıra	513	89,4	89,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.39. da görüldüğü gibi, ailenin yükseköğretim konusundaki düşüncesi değişkenine göre diğer seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, 24'ü (%4,2) birinci sırada, 9'u (%1,6) ikinci sırada, 15'i (%2,6) üçüncü sırada, 4'ü (%0,7) dördüncü sırada, 3'ü (%0,5) beşinci sırada, 6'sı (%1,0) altıncı sırada, 513'ü (%89,4) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.40. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre İlgili ve Yeteneklerimi Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	324	56,4	56,4	56,4
2. Sıra	51	8,9	8,9	65,3
3. Sıra	40	7,0	7,0	72,3
4. Sıra	30	5,2	5,2	77,5
5. Sıra	58	10,1	10,1	87,6
6. Sıra	71	12,4	12,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.40. da görüldüğü gibi, meslek seçiminde ailenin ön planda tuttuğu kriterler değişkenine göre ilgi ve yeteneklerimi seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 315'i (%54,9) birinci, 51'i (%8,9) ikinci, 40'ı (%7,0) üçüncü, 30'u (%5,2) dördüncü, 58'i (%10,1) beşinci derecede, 71'i (%12,4) altıncı sırada ön planda tutmaktadır.

Çizelge 4.41. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Sağlayacağı Ekonomik İmkanları Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	104	18,1	18,1	18,1
2. Sıra	267	46,5	46,5	64,6
3. Sıra	68	11,8	11,8	76,5
4. Sıra	42	7,3	7,3	83,8
5. Sıra	29	5,1	5,1	88,9
6. Sıra	64	11,1	11,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.41. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde ailenin ön planda tuttuğu kriterler değişkenine göre sağlayacağı ekonomik imkanları seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 104'ü (%18,1) birinci, 267'si (%46,5) ikinci, 68'i

(%11,8) üçüncü, 42'si (%7,3) dördüncü, 29'u (%5,1) beşinci, 64'ü (%11,1) altıncı sırada ön planda tutmaktadır.

Çizelge 4.42. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Kazandıracağı Sosyal Mevki ve Yönleri Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	32	5,6	5,6	5,6
2. Sıra	53	9,2	9,2	14,8
3. Sıra	289	50,3	50,3	65,2
4. Sıra	73	12,7	12,7	77,9
5. Sıra	45	7,8	7,8	85,7
6. Sıra	82	14,3	14,3	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.42. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde ailenin ön planda tuttuğu kriterler değişkenine göre kazandıracağı sosyal mevki ve yönleri seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 32'si (%5,6) birinci, 53'ü (%9,2) ikinci, 289'u (%50,3) üçüncü, 73'ü (%12,7) dördüncü, 45'i (%7,8) beşinci, 82'si (%14,3) altıncı sırada ön planda tutmaktadır.

Çizelge 4.43. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Kazandıracağı Şahsiyet ve Kültürü Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	24	4,2	4,2	4,2
2. Sıra	53	9,2	9,2	13,4
3. Sıra	81	14,1	14,1	27,5
4. Sıra	279	48,6	48,6	76,1
5. Sıra	58	10,1	10,1	86,2
6. Sıra	79	13,8	13,8	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.43. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde ailenin ön planda tuttuğu kriterler değişkenine göre kazandıracağı şahsiyet ve kültürü seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 24'ü (%4,2) birinci, 53'ü (%9,2) ikinci, 81'i (%14,1) üçüncü, 289'u (%48,6) dördüncü, 58'i (%10,1) beşinci, 79'u (%13,8) altıncı sırada ön planda tutmaktadır.

Çizelge 4.44. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Kazandıracağı Hayatı ve Huzuru Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	90	15,7	15,7	15,7
2. Sıra	71	12,4	12,4	28,0
3. Sıra	40	7,0	7,0	35,0
4. Sıra	40	7,0	7,0	42,0
5. Sıra	264	46,0	46,0	88,0
6. Sıra	69	12,0	12,0	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.44. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde ailenin ön planda tuttuğu kriterler değişkenine göre kazandıracağı hayatı ve huzuru seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 90'ı (%15,7) birinci, 71'i (%12,4) ikinci, 40'ı

(%7,0) üçüncü, 40'ı (%7,0) dördüncü, 264'ü (%46,0) beşinci, 69'u (%12,0) altıncı sırada ön planda tutmaktadır.

Çizelge 4.45. Meslek Seçiminde Ailenin Ön Planda Tuttuğu Kriterler Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	11	1,9	1,9	1,9
2. Sıra	13	2,3	2,3	4,2
3. Sıra	18	3,1	3,1	7,3
4. Sıra	5	,9	,9	8,2
5. Sıra	14	2,4	2,4	10,6
6. Sıra	513	89,4	89,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.45. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde ailenin ön planda tuttuğu kriterler değişkenine göre diğer seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 11'i (%1,9) birinci, 13'ü (%2,3) ikinci, 18'i (%3,1) üçüncü, 5'i (%0,9) dördüncü, 14'ü (%2,4) beşinci, 513'ü (%89,4) altıncı sırada ön planda tutmaktadır.

Çizelge 4.46. Ailenin Vakit Ayırması Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	354	61,7	61,7	61,7
Hayır	37	6,4	6,4	68,1
Bazen	183	31,9	31,9	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.46. da görüldüğü gibi, “Ailede size vakit ayrılıyor mu?” değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 354'ü (%61,7) evet, 37'si (%6,4) hayır, 183'ü (%31,9) bazen seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.47. “Sizinle kim ilgileniyor?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

.Gruplar	<i>f</i>	%	%_{gec}	%_{yig}
Babam	256	44,6	44,6	44,6
Annem	248	43,2	43,2	87,8
Abim	37	6,4	6,4	94,3
Amcam	18	3,1	3,1	97,4
Diğer	15	2,6	2,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.47. de görüldüğü gibi, “Sizinle kim ilgileniyor?” değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 256’sı (%44,6) babam, 248’i (%43,2) annem, 37’si (%6,4) abim, 18’i (%3,1) amcam, 15’i (%2,6) ise diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.48. “Ne kadar ilgileniyor?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	%_{gec}	%_{yig}
Az	26	4,5	4,5	4,5
Biraz	116	20,2	20,2	24,7
Gerektiği kadar	169	29,4	29,4	54,2
Çok	263	45,8	45,8	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.48. de görüldüğü gibi, “Ne kadar ilgileniyor?” değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 26’sı (%4,5) az, 116’sı (%20,2) biraz, 169’u (%29,4) gerektiği kadar, 263’ü (%45,8) çok seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.49. Mesleği Belirleme Zamanı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
İlkokul	75	13,1	13,1	13,1
Ortaokul	192	33,4	33,4	46,5
Lise 1–2	276	48,1	48,1	94,6
Lise 3	31	5,4	5,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.49. da görüldüğü gibi, mesleği belirleme zamanı değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 75’i (%13,1) ilkokul, 192’si (%33,4) ortaokulda, 276’sı (%48,1) lise 1-2’inci, 31’i (%5,4) lise 3 seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.50. Belirlenen Meslek Konusunda Bilginin Varlığı Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Hiçbir bilgim yok	22	3,8	3,8	3,8
Biraz	180	31,4	31,4	35,2
Yeterli değil	289	50,3	50,3	85,5
Yeterli bilgim var	83	14,5	14,5	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.50. de görüldüğü gibi, belirlenen meslek konusunda bilginin varlığı değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 22’si (%3,8) hiçbir bilgim yok, 180’i (%31,4) biraz, 289’u (%50,3) yeterli değil, 83’ü (%14,5) yeterli bilgim var seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.51. “Meslek Seçerken Örnek Aldığınız Biri Var mı?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	250	43,6	43,6	43,6
Hayır	324	56,4	56,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.51. de görüldüğü gibi, . “Meslek seçerken örnek aldığınız biri var mı?” değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden 250’si (%43,6) evet yanıtını vermiş, 324’ü (%56,4) ise hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.52. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Mesleki Başarısı Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	368	64,1	64,1	64,1
2. Sıra	82	14,3	14,3	78,4
3. Sıra	54	9,4	9,4	87,8
4. Sıra	29	5,1	5,1	92,9
5. Sıra	41	7,1	7,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.52. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde örnek almanın sebebi değişkenine göre mesleki başarısı seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 368’i (%64,1) birinci, 82’si (%14,3) ikinci, 54’ü (%9,4) üçüncü, 29’u (%5,1) dördüncü, 41’i (%7,1) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.53. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Toplum Tarafından Sevilmesi Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	39	6,8	6,8	6,8
2. Sıra	269	46,9	46,9	53,7
3. Sıra	134	23,3	23,3	77,0
4. Sıra	86	15,0	15,0	92,0
5. Sıra	46	8,0	8,0	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.53. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde örnek almanın sebebi değişkenine göre toplum tarafından sevilmesi seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 39'u (%6,8) birinci, 269'u (%46,9) ikinci, 134'ü (%23,3) üçüncü, 86'sı (%15,0) dördüncü, 46'sı (%8,0) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.54. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Ekonomik Rahatlık Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	63	11,0	11,0	11,0
2. Sıra	103	17,9	17,9	28,9
3. Sıra	272	47,4	47,4	76,3
4. Sıra	92	16,0	16,0	92,3
5. Sıra	44	7,7	7,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.54. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde örnek almanın sebebi değişkenine göre ekonomik rahatlığı seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 63'ü (%11,0) birinci, 103'ü (%17,9) ikinci, 272'si (%47,4) üçüncü, 92'si (%16,0) dördüncü, 44'ü (%7,7) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.55. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Kişilik ve Ahlaki Güzelliği Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	71	12,4	12,4	12,4
2. Sıra	71	12,4	12,4	24,7
3. Sıra	78	13,6	13,6	38,3
4. Sıra	294	51,2	51,2	89,5
5. Sıra	60	10,5	10,5	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.55. de görüldüğü gibi, meslek seçiminde örnek almanın sebebi değişkenine göre kişilik ve ahlaki güzelliği seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 71'i (%12,4) birinci, 71'i (%12,4) ikinci, 78'i (%13,6) üçüncü, 294'ü (%51,2) dördüncü, 60'ı (%10,5) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.56. Örnek Almanın Sebebi Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	32	5,6	5,6	5,6
2. Sıra	17	3,0	3,0	8,5
3. Sıra	17	3,0	3,0	11,5
4. Sıra	10	1,7	1,7	13,2
5. Sıra	498	86,8	86,8	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.56. da görüldüğü gibi, meslek seçiminde örnek almanın sebebi değişkenine göre diğer seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 32'si (%5,6) birinci, 17'si (%3,0) ikinci, 17'si (%3,0) üçüncü, 10'u (%1,7) dördüncü, 498'i (%86,8) beşinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.57. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Hiç Bir Fikri Yok, Her Şeyi Bana Bırakıyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	290	50,5	50,5	50,5
2. Sıra	47	8,2	8,2	58,7
3. Sıra	50	8,7	8,7	67,4
4. Sıra	47	8,2	8,2	75,6
5. Sıra	51	8,9	8,9	84,5
6. Sıra	36	6,3	6,3	90,8
7. Sıra	53	9,2	9,2	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.57. de görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre hiç bir fikri yok, her şeyi bana bırakıyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 290'ı (%50,5) birinci, 47'si (%8,2) ikinci, 50'si (%8,7) üçüncü, 47'si (%8,2) dördüncü, 51'i (%8,9) beşinci, 36'sı (%6,3) altıncı, 53'ü (%9,2) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.58. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Sağlıklı Bir Meslek Seçmem İçin Yetenek Belirleme Testi Yaptırmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	17	3,0	3,0	3,0
2. Sıra	202	35,2	35,2	38,2
3. Sıra	62	10,8	10,8	49,0
4. Sıra	60	10,5	10,5	59,4
5. Sıra	63	11,0	11,0	70,4
6. Sıra	64	11,1	11,1	81,5
7. Sıra	106	18,5	18,5	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.58. de görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre sağlıklı bir meslek seçmem için yetenek belirleme testi

yaptırmamı istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 17'si (%3,0) birinci, 202'si (%35,2) ikinci, 62'si (%10,8) üçüncü, 60'ı (%10,5) dördüncü, 63'ü (%11,0) beşinci, 64'ü (%11,1) altıncı, 106'sı (%18,5) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.59. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Meslekler Konusunda Araştırma ve İnceleme Yapmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	89	15,5	15,5	15,5
2. Sıra	90	15,7	15,7	31,2
3. Sıra	242	42,2	42,2	73,3
4. Sıra	53	9,2	9,2	82,6
5. Sıra	34	5,9	5,9	88,5
6. Sıra	10	1,7	1,7	90,2
7. Sıra	56	9,8	9,8	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.59. da görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre meslekler konusunda araştırma ve inceleme yapmamı istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 89'u (%15,5) birinci, 90'ı (%15,7) ikinci, 242'si (%42,2) üçüncü, 53'ü (%9,2) dördüncü, 34'ü (%5,9) beşinci, 10'u (%1,7) altıncı, 56'sı (%9,8) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.60. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Kendi Mesleğini Sürdürmemi İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	39	6,8	6,8	6,8
2. Sıra	42	7,3	7,3	14,1
3. Sıra	57	9,9	9,9	24,0
4. Sıra	242	42,2	42,2	66,2
5. Sıra	65	11,3	11,3	77,5
6. Sıra	54	9,4	9,4	86,9
7. Sıra	75	13,1	13,1	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.60. da görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre meslekler konusunda araştırma ve inceleme yapmamı istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 39'u (%6,8) birinci, 42'si (%7,3) ikinci, 57'si (%9,9) üçüncü, 242'si (%42,2) dördüncü, 65'i (%11,3) beşinci, 54'ü (%9,4) altıncı, 75'i (%13,1) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.61. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Gelişen Teknolojik Şartları, İlgi ve Yeteneklerimi Dikkate Alarak Tercih Yapmamı İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	72	12,5	12,5	12,5
2. Sıra	75	13,1	13,1	25,6
3. Sıra	68	11,8	11,8	37,5
4. Sıra	30	5,2	5,2	42,7
5. Sıra	220	38,3	38,3	81,0
6. Sıra	36	6,3	6,3	87,3
7. Sıra	73	12,7	12,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.61. de görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre gelişen teknolojik şartları, ilgi ve yeteneklerimi dikkate alarak tercih yapmamı istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 72'si (%12,5) birinci, 75'i (%13,1) ikinci, 68'i (%11,8) üçüncü, 30'u (%5,2) dördüncü, 220'si (%38,3) beşinci, 36'sı (%6,3) altıncı, 73'ü (%12,7) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.62. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Birlikte Araştırıp Tartışarak Karar Vermemi İstiyor Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	50	8,7	8,7	8,7
2. Sıra	68	11,8	11,8	20,6
3. Sıra	69	12,0	12,0	32,6
4. Sıra	39	6,8	6,8	39,4
5. Sıra	35	6,1	6,1	45,5
6. Sıra	246	42,9	42,9	88,3
7. Sıra	67	11,7	11,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.62. de görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre gelişen teknolojik şartları, ilgi ve yeteneklerimi dikkate alarak tercih yapmamı istiyor seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 50'si (%8,7) birinci, 68'i (%11,8) ikinci, 69'u (%12,0) üçüncü, 39'u (%6,8) dördüncü, 35'i (%6,1) beşinci, 246'sı (%42,9) altıncı, 67'si (%11,7) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.63. Ailenin Meslek Seçimi Konusundaki Düşüncesi Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar (Sıralama)	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
1. Sıra	18	3,1	3,1	3,1
2. Sıra	15	2,6	2,6	5,7
3. Sıra	16	2,8	2,8	8,5
4. Sıra	6	1,0	1,0	9,6
5. Sıra	6	1,0	1,0	10,6
6. Sıra	16	2,8	2,8	13,4
7. Sıra	497	86,6	86,6	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.63. de görüldüğü gibi, ailenin meslek seçimi konusundaki düşüncesi değişkenine göre diğer seçeneğini örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 18'i

(%3,1) birinci, 15'i (%2,6) ikinci, 16'sı (%2,8) üçüncü, 6'sı (%1,0) dördüncü, 6'sı (%1,0) beşinci, 16'sı (%2,8) altıncı, 497'si (%86,6) yedinci sırada önem sıralaması yapmışlardır.

Çizelge 4.64. “Aileniz Meslek Seçiminde Size Yardım Etmeyi Bir Vazife Ve İhtiyaç Olarak Görüyor mu?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Evet	308	53,7	53,7	53,7
Hayır	34	5,9	5,9	59,6
Karışmıyor	96	16,7	16,7	76,3
Biraz	136	23,7	23,7	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.64. de görüldüğü gibi, “Aileniz meslek seçiminde size yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görüyor mu?” değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 308'i (%53,7) evet, 34'ü (%5,9) hayır, 96'sı (%16,7) karışmıyor, 136'sı (%23,7) biraz yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.65. “Aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?” Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
İnanıyor ve güveniyor	468	81,5	81,5	81,5
İnanmıyor ve güvenmiyor	35	6,1	6,1	87,6
Kararsız	71	12,4	12,4	100,0
Toplam	574	100,0	100,0	

Çizelge 4.65. de görüldüğü gibi, “Aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?” değişkeni için örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 468'i (%81,5) inanıyor ve güveniyor, 35'i (%6,1) inanmıyor ve güvenmiyor, 71'i (%12,4) kararsız yanıtını vermiştir.

Çizelge 4.66. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Kız	153	113,18	16,55	1,34	-2,87	572	,004
	Erkek	421	117,53	15,86	,77			

Çizelge 4.66. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının cinsiyet türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,87$; $p<,05$). Söz konusu farklılık Erkek öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.67. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Olgunluk	ATL	164	114,52	15,04	G.Arası	1923,04	2	961,52	3,72	,025
	TL	156	114,97	17,22	G.İçi	147540,39	571	258,39		
	EML	254	118,41	15,99	Toplam	149463,43	573			
	Toplam	574	116,37	16,15						

Çizelge 4.67. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,72$; $p<,05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih

edilmesinin nedeni de beta türü hataya daha duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.68. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Okul Türü (i)	Okul Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Anadolu Teknik Lisesi	Teknik Lise	-,45	1,80	,802
	Endüstri Meslek Lisesi	-3,89(*)	1,61	,016
Teknik Lise	Anadolu Teknik Lisesi	,45	1,80	,802
	Endüstri Meslek Lisesi	-3,44(*)	1,63	,036
Endüstri Meslek Lisesi	Anadolu Teknik Lisesi	3,89(*)	1,61	,016
	Teknik Lise	3,44(*)	1,63	,036

Çizelge 4.68. de görüldüğü gibi, Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın Anadolu Teknik Lisesi ile Endüstri Meslek Lisesi arasında Endüstri Meslek Lisesi lehine $p < 0,5$ düzeyinde; Teknik Lisesi ile Endüstri Meslek Lisesi arasında Endüstri Meslek Lisesi lehine $p < 0,5$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.69. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Sınıf Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	11. Sınıf	326	115,62	15.99	,89	-1,28	572	,202
	12. Sınıf	248	117,35	16.34	1,04			

Çizelge 4.69. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının sınıf türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t = -1,28$; $p > ,05$).

Çizelge 4.70. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Dal Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Olgunluk	Ağ İşletmenliği	83	116,04	16,647	G.Arası	3846,85	3	1282,28		
	Veritabanı Prog.	210	119,56	16,624	G.İçi	145616,58	570	255,47		
	Web Prog.	221	114,56	14,795	Toplam	149463,43	573		5,02	,002
	Teknik Servis	60	112,33	16,964						
	Toplam	574	116,37	16,151						

Çizelge 4.70. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının dal türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,02$; $p<,05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotez sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin nedeni de beta türü hataya daha duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.71. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Dal Türü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Dal Türü (i)	Dal Türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Ağ işletmenliği	Veritabanı Programcılığı	-3,521	2,072	,09
	Web Programcılığı	1,480	2,058	,472
	Teknik Servis	3,703	2,708	,172
Veritabanı Programcılığı	Ağ işletmenliği	3,521	2,072	,09
	Web Programcılığı	5,001(*)	1,540	,001
	Teknik Servis	7,224(*)	2,340	,002
Web Programcılığı	Ağ işletmenliği	-1,480	2,058	,472
	Veritabanı Programcılığı	-5,001(*)	1,540	,001
	Teknik Servis	2,223	2,327	,34
Teknik Servis	Ağ işletmenliği	-3,703	2,708	,172
	Veritabanı Programcılığı	-7,224(*)	2,340	,002
	Web Programcılığı	-2,223	2,327	,34

Çizelge 4.71. de görüldüğü gibi, mesleki olgunluk ölçeği puanlarının dal türü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın Veritabanı Programcılığı dalı ile Web Programcılığı dalı arasında Veritabanı Programcılığı dalı lehine $p < 0,5$ düzeyinde; Veritabanı Programcılığı dalı ile Teknik Servis dalı arasında Veritabanı Programcılığı dalı lehine $p < 0,5$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.72. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Mesleki Olgunluk	Okuryazar değil	44	317,58	6,09	4	,192
	İlkokul	350	292,86			
	Ortaokul	88	256,86			
	Lise	74	291,29			
	Yüksek Öğretim	18	244,00			
	Toplam	574				

Çizelge 4.72. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=6,09$; $p>,05$).

Çizelge 4.73. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Mesleki Olgunluk	Okuryazar değil	12	346,96	10,38	4	,035
	İlkokul	257	305,71			
	Ortaokul	134	271,34			
	Lise	133	278,79			
	Yüksek Öğretim	38	233,07			
	Toplam	574				

Çizelge 4.73. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=10,38$; $p<,05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili

karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.74. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Okuryazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek Öğretim
Okuryazar değil	$\bar{X}=122,00$	$p>,05$	$p>,05$	$p>,05$	$p<,05$
İlkokul		$\bar{X}=118,17$	$p>,05$	$p>,05$	$P<,05$
Ortaokul			$\bar{X}=114,82$	$p>,05$	$p>,05$
Lise				$\bar{X}=115,68$	$p>,05$
Yüksek Öğretim					$\bar{X}=110,24$

Çizelge 4.74. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının babanın eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın babası okuryazar olmayanlar ile babası yüksek öğretim mezunu olanlar arasında babası okuryazar olmayanların lehine $p<,05$ düzeyinde; babası ilkokul mezunu olanlar ile babası yüksek öğretim mezunu olanlar arasında babası ilkokul mezunu olanlar lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Çizelge 4.75. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Anne Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Mesleki Olgunluk	Ev Hanımı	459	288,17			
	İşçi	46	303,29			
	Memur	14	286,50			
	Serbest Meslek	19	273,84	1,17	5	,948
	Esnaf	8	274,50			
	Diğer	28	263,98			
	Toplam	574				

Çizelge 4.75. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=1,17$; $p>,05$).

Çizelge 4.76. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Mesleki Olgunluk	Çalışmıyor	20	312,48			
	İşçi	177	289,30			
	Memur	51	304,66			
	Serbest Meslek	103	298,13	3,5	5	,623
	Esnaf	72	260,73			
	Diğer	151	281,80			
	Toplam	574				

Çizelge 4.76. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H

Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=3,5$; $p>,05$).

Çizelge 4.77. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Aile Aylık Ortalama Gelir Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

$f, \bar{x}$ ve ss Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Olgunluk	0 – 500 YTL	39	119,67	14,27	G.Arası	1012,84	4	253,21		
	500 – 1000YTL	190	116,77	14,66	G.İçi	148450,59	569	260,90		
	1000 – 1500YTL	211	116,24	16,21	Toplam	149463,43	573		,97	,42
	1500 – 2000YTL	90	116,10	18,51						
	2000 YTL üstü	44	112,84	18,29						
	Toplam	574	116,37	16,15						

Çizelge 4.77. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının aile aylık ortalama gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,97$; $p>,05$).

Çizelge 4.78. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrencilik Dışında Herhangi Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet (Çalışıyor)	91	120,05	15,45	1,619	2,38	572	,017
	Hayır (Çalışmıyor)	483	115,67	16,20	,737			

Çizelge 4.78. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının öğrencilik dışında herhangi bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,38$; $p<,05$). Söz konusu farklılık öğrencilik dışında bir işte çalışan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.79. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Dalın Kendi İsteğiyle Seçme Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Kendi İsteğiyle	484	115,85	16,13	,733	-1,79	572	,074
	Kendi İsteğiyle Değil	90	119,16	16,04	1,691			

Çizelge 4.79. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının öğrenim görülen dalı kendi isteğiyle seçme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,79$; $p>,05$).

Çizelge 4.80. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Kendi İsteğiyle Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar (Kendi İsteğiyle)	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	377	115,11	15,96	,82	-2,60	572	,01
	Hayır	197	118,78	16,29	1,16			

Çizelge 4.80. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre kendi isteğiyle seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,60$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler kimlerdir değişkeninde kendi isteğiyle seçeneğini seçmeyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.81. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Ailem Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar (Ailem)	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	111	117,92	15,04	1,428	1,13	572	,26
	Hayır	463	116,00	16,40	,762			

Çizelge 4.81. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre ailem seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,13$; $p>,05$).

Çizelge 4.82. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Öğretmenlerim Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar (Öğretmenlerim)	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	90	118,17	17,19	1,81	1,15	572	,25
	Hayır	484	116,03	15,95	,72			

Çizelge 4.82. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre öğretmenlerim seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,15$; $p>,05$).

Çizelge 4.83. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Arkadaşlarım Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Mesleki Olgunluk	Evet	23	363,17	8353,00			
	Hayır	551	284,34	156672,00	4596,00	-2,23	,025
	Toplam	574					

Çizelge 4.83. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre arkadaşlarım seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($z=-2,23$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler kimlerdir değişkeninde arkadaşlarım seçeneğini seçen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.84. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalı Seçmede Rol Oynayan En Önemli Kişi veya Kişiler Değişkenine Göre Diğer Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Mesleki Olgunluk	Evet	24	314,52	7548,50			
	Hayır	550	286,32	157476,50	5951,500	-,816	,415
	Toplam	574					

Çizelge 4.84. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre diğer seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-,816$; $p>,05$).

Çizelge 4.85. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Anne ve Babanın Meslek Seçimine Yaklaşımı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Mesleki Olgunluk	Anne Baskı Yapıyor	23	435,24	36,50	4	,000
	Baba Baskı Yapıyor	25	370,60			
	Ailem Beni Serbest Bırakıyor	219	303,95			
	Ailem Benimle Fikirlerimi Tartışıyor, Kararı Bana Bırakıyor	280	258,54			
	Diğer	27	251,59			
	Toplam	574				

Çizelge 4.85. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının anne ve babanın meslek seçimine yaklaşımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=36,50$; $p<,05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.86. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Anne ve Babanın Meslek Seçimine Yaklaşımı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Anne Baskı Yapıyor	Baba Baskı Yapıyor	Ailem Beni Serbest Bırakıyor	Ailem Benimle Fikirlerimi Tartışıyor, Kararı Bana Bırakıyor	Diğer
Anne Baskı Yapıyor	$\bar{X}=131,13$	$p>,05$	$P<,05$	$P<,05$	$p<,05$
Baba Baskı Yapıyor		$\bar{X}=124,72$	$p>,05$	$P<,05$	$P<,05$
Ailem Beni Serbest Bırakıyor			$\bar{X}=117,95$	$P<,05$	$p>,05$
Ailem Benimle Fikirlerimi Tartışıyor, Kararı Bana Bırakıyor				$\bar{X}=113,56$	$p>,05$
Diğer					$\bar{X}=112,37$

Çizelge 4.86. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının anne ve babanın meslek seçimine yaklaşımı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın annesi baskı yapanlar ile ailesi serbest bırakanlar arasında annesi baskı yapanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; annesi baskı yapanlar ile öğrencinin fikirlerini tartışıp, kararı öğrenciye bırakan aileler arasında annesi baskı yapanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; annesi baskı yapanlar ile diğerleri arasında annesi baskı yapanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; babası baskı yapanlar ile öğrencinin fikirlerini tartışıp, kararı öğrenciye bırakan aileler arasında babası baskı yapanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; babası baskı yapanlar ile diğerleri arasında babası baskı yapanlar lehine $p<,05$ düzeyinde; serbest bırakan aileler ile fikirlerini tartışıp, kararı öğrenciye bırakan aileler arasında serbest bırakan aileler lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Çizelge 4.87. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Hayata Erken Atılmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	54	120,83	17,760	2,417	2,14	572	,033
	Hayır	520	115,90	15,921	,698			

Çizelge 4.87. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre hayata erken atılmak seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,14$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre hayata erken atılmak seçeneğini işaretleyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.88. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	168	119,55	16,490	1,272	3,06	572	,002
	Hayır	406	115,05	15,843	,786			

Çizelge 4.88. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre bir meslek sahibi olmak seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,06$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre bir meslek sahibi olmak seçeneğini işaretleyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.89. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Üniversite Kazamama Durumunda Bir Meslek Sahibi Olmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	211	118,45	16,004	1,102	2,36	572	,019
	Hayır	363	115,16	16,134	,847			

Çizelge 4.89. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre üniversite kazamama durumunda bir meslek sahibi olmak seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,36$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre üniversite kazamama durumunda bir meslek sahibi olmak seçeneğini işaretleyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.90. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Aile Mesleğini Devam Ettirmek Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Mesleki Olgunluk	Evet	9	351,56	3164,00	1966,000	-1,17	,243
	Hayır	565	286,48	161861,00			
	Toplam	574					

Çizelge 4.90. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre aile mesleğini devam ettirmek seçeneği için farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Non-Parametrik Mann Whitney-U Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($z=-1,17$; $p>,05$).

Çizelge 4.91. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre İş yeri açmak Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	32	120,91	16,93	2,99	1,64	572	,102
	Hayır	542	116,10	16,08	,69			

Çizelge 4.91. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre iş yeri açmak seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,64$; $p>,05$).

Çizelge 4.92. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Kolay İş Bulanabileceğine İnanma Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	79	117,96	14,214	1,599	,945	572	,345
	Hayır	495	116,11	16,437	,739			

Çizelge 4.92. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre kolay iş bulanabileceğine inanma seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=,945$; $p>,05$).

Çizelge 4.93. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Dalını Seçmede Rol Oynayan En Önemli Neden veya Nedenler Değişkenine Göre Mesleğe İlgili Duyma Seçeneği İçin Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	223	110,91	15,62	1,04	-6,69	572	,000
	Hayır	351	119,83	15,53	,829			

Çizelge 4.93. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre mesleğe ilgi duyma seçeneği için anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-6,69$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre bu mesleğe ilgi duyma seçeneğini işaretlemeyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.94. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Meslek Dalının, Kişilik Özelliklere Uygunluğu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	474	115,17	16,09	,74	-3,92	572	,000
	Hayır	100	122,05	15,29	1,53			

Çizelge 4.94. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının öğrenim görülen meslek alanının, kişilik özelliklere uygunluğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,92$; $p<,05$). Söz konusu farklılık öğrenim görülen meslek alanını, kişilik özelliklerine uygun bulmayan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.95. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Meslek Dalında Yetenek Olduğunu Düşünme Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	473	114,57	16,05	,738	-5,94	572	,000
	Hayır	101	124,79	13,81	1,37			

Çizelge 4.95. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının öğrenim görülen meslek alanında yetenek olduğunu düşünme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-5,94$; $p<,05$). Söz konusu farklılık öğrenim gördüğü meslek alanında yeteneğinin olmadığını düşünen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.96. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Meslek Dalına Yerleşme, Eğitim Alma ve Bu Alanı Meslek Edinme Nedeniyle Pişmanlık Duyma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	128	122,09	13,85	1,22	4,62	572	,000
	Hayır	446	114,73	16,40	,78			

Çizelge 4.96. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının öğrenim görülen alana yerleşme, eğitim alma ve bu alanı meslek edinme nedeniyle pişmanlık duyma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=4,62$; $p<,05$). Söz konusu farklılık öğrenim gördüğü meslek alana yerleşen, eğitim alan ve bu alanı meslek edinecek olmaktan pişmanlık duyan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.97. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Aile Vakit Ayırma Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Olgunluk	Evet	354	114,32	16,81	G.Arası	4795,26	2	2397,63	9,46	,000
	Hayır	37	124,19	13,57	G.İçi	144668,17	571	253,36		
	Bazen	183	118,75	14,51	Toplam	149463,44	573			
	Toplam	574	116,37	16,15						

Çizelge 4.97. de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının aile vakit ayırma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=9,46$; $p<,05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin nedeni de beta türü hataya daha duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.98. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Aile Vakit Ayırma Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

(I) Ailede size vakit ayrılıyor mu?	(J) Ailede size vakit ayrılıyor mu?	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Evet	Hayır	-9,87(*)	2,75	,000
	Bazen	-4,42(*)	1,45	,002
Hayır	Evet	9,87(*)	2,75	,000
	Bazen	5,43	2,87	,059
Bazen	Evet	4,42(*)	1,45	,002
	Hayır	-5,43	2,87	,059

Çizelge 4.98. de görüldüğü gibi, Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının aile vakit ayırma değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın öğrenciye vakit ayıran aileler (Evet) ile vakit ayırmayanlar (Hayır) arasında vakit ayırmayanlar (Hayır) lehine $p < 0,5$ düzeyinde; öğrenciye vakit ayıran aileler (Evet) ile öğrenciye bazen vakit ayıran aileler arasında öğrenciye bazen vakit ayıran aileler lehine $p < 0,5$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.99. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Sizinle Kim İlgileniyor Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Mesleki Olgunluk	Babam	256	287,55	5,53	4	,237
	Annem	248	298,15			
	Abim	37	245,39			
	Amcam	18	230,78			
	Diğer	15	282,53			
	Toplam	574				

Çizelge 4.99. da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının sizinle kim ilgileniyor değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal

Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=5,53$; $p>,05$).

Çizelge 4.100. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ne Kadar İleniyor Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Mesleki Olgunluk	Az	26	361,63	12,47	3	,006
	Biraz	116	318,34			
	Gerektiği kadar	169	266,40			
	Çok	263	280,13			
	Toplam	574				

Çizelge 4.100.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının ne kadar ilgileniyor değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=12,47$; $p<,05$).

Çizelge 4.101. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ne Kadar İlgileniyor Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Az	Biraz	Gerektiği Kadar	Çok
Az	$\bar{X}=123,00$	$p>,05$	$P<,05$	$p<,05$
Biraz		$\bar{X}=119,12$	$P<,05$	$P<,05$
Gerektiği kadar			$\bar{X}=114,63$	$p>,05$
Çok				$\bar{X}=116,37$

Çizelge 4.101.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının ne kadar ilgileniyor değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın öğrenciye en çok ilgi gösteren kişinin gösterdiği ilgi düzeyi az ile gerektiği kadar arasında $p<,05$ düzeyinde az lehine; ilgi düzeyi az ile çok arasında $p<,05$ düzeyinde az lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciye en çok ilgi gösteren kişinin gösterdiği ilgi düzeyi biraz ile gerektiği kadar arasında

$p < ,05$ düzeyinde biraz lehine; ilgi düzeyi biraz ile çok arasında $p < ,05$ düzeyinde biraz lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.102. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Mesleğe Karar Verme Zamanı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve SS Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Olgunluk	İlkokul	75	114,84	18,94	G.Arası	3350,98	3	1116,99		
	Ortaokul	192	113,45	15,85	G.İçi	146112,45	570	256,34		
	Lise 1-2	276	118,72	15,50	Toplam	149463,44	573		4,36	,005
	Lise 3	31	117,19	13,56						
	Toplam	574	116,37	16,15						

Çizelge 4.102.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının mesleğe karar verme zamanı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,36$; $p < ,05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin nedeni de beta türü hataya daha duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.103. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Mesleğe Karar Verme Zamanı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

(I) Mesleğinizi belirlemeye ne zaman karar verdiniz?	(J) Mesleğinizi belirlemeye ne zaman karar verdiniz?	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İlkokul	Ortaokul	1,39	2,18	,525
	Lise 1–2	-3,88	2,08	,063
	Lise 3	-2,35	3,42	,491
Ortaokul	İlkokul	-1,39	2,18	,525
	Lise 1–2	-5,26 (*)	1,50	,001
	Lise 3	-3,74	3,10	,228
Lise 1–2	İlkokul	3,88	2,08	,063
	Ortaokul	5,26(*)	1,50	,001
	Lise 3	1,52	3,03	,616
Lise 3	İlkokul	2,35	3,41	,491
	Ortaokul	3,74	3,10	,228
	Lise 1–2	-1,52	3,03	,616

Çizelge 4.103.de görüldüğü gibi, Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının mesleğe karar verme zamanı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın öğrenciye ortaokul ile lise 1–2 arasında lise 1–2 lehine $p < 0,5$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.104. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Belirlenen Meslek Konusunda Bilginin Varlığı Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Mesleki Olgunluk	Hiçbir bilgin yok	22	335,07	30,50	3	,000
	Biraz	180	316,99			
	Yeterli bilgin var	289	250,31			
	Yeterli değil	83	340,42			
	Toplam	574				

Çizelge 4.104.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının belirlenen meslek konusunda bilginin varlığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H Testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=30,50$; $p<,05$).

Çizelge 4.105. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Belirlenen Meslek Konusunda Bilginin Varlığı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	Hiçbir Bilgin Yok	Biraz	Yeterli Bilgin Var	Yeterli Değil
Hiçbir Bilgin Yok	$\bar{X}=120,86$	$P>,05$	$P<,05$	$P>,05$
Biraz		$\bar{X}=119,79$	$P<,05$	$P>,05$
Yeterli Bilgin Var			$\bar{X}=112,52$	$P<,05$
Yeterli Değil				$\bar{X}=121,16$

Çizelge 4.105.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının belirlenen meslek konusunda bilginin varlığı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın hiçbir bilgin yok diyenler ile yeterli bilgin var diyenler arasında hiçbir bilgin yok diyenler lehine $p<,05$ düzeyinde; biraz bilgin var diyenler ile yeterli bilgin var diyenler arasında biraz bilgin var diyenler lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca bilgisinin yeterli olmadığını söyleyenler ile bilgisinin yeterli olduğunu

söyleyenler arasında bilgisinin yeterli olmadığını söyleyenler lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Çizelge 4.106. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Meslek Seçerken Birini Örnek Alma Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Evet	250	114,12	16,70	1,06	-2,95	572	,003
	Hayır	324	118,10	15,52	,86			

Çizelge 4.106.da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek seçerken birini örnek alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=-2,95$; $p<,05$). Söz konusu farklılık meslek seçerken birini örnek almayan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.107. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ailenin Meslek Seçiminde Yardım Etmeyi Bir Vazife ve İhtiyaç Olarak Görme Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{x}$ ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Mesleki Olgunluk	Evet	308	115,00	16,27	G.Arası	2144,46	3	714,82		
	Hayır	34	122,62	15,65	G.İçi	147318,98	570	258,45		
	Karışmıyor	96	117,83	15,07	Toplam	149463,44	573		2,77	,041
	Biraz	136	116,87	16,42						
	Toplam	574	116,37	16,15						

Çizelge 4.107.de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının ailenin meslek seçiminde yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görme değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,77$; $p<,05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin nedeni de beta türü hataya daha duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.108. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının Ailenin Meslek Seçiminde Yardım Etmeyi Bir Vazife ve İhtiyaç Olarak Görme Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

(I) Aileniz meslek seçiminde size yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görüyor mu?	(J) Aileniz meslek seçiminde size yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görüyor mu?	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Evet	Hayır	-7,62(*)	2,90	,009
	Karışmıyor	-2,83	1,88	,132
	Biraz	-1,87	1,65	,260
Hayır	Evet	7,62 (*)	2,91	,009
	Karışmıyor	4,78	3,21	,136
	Biraz	5,75	3,08	,063
Karışmıyor	Evet	2,83	1,88	,132
	Hayır	-4,78	3,21	,136
	Biraz	,97	2,14	,652
Biraz	Evet	1,87	1,65	,260
	Hayır	-5,75	3,08	,063
	Karışmıyor	-,97	2,14	,652

Çizelge 4.108.de görüldüğü gibi, Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının mesleğe karar verme zamanı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın meslek seçiminde öğrenciye yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak gören aileler ile meslek seçiminde öğrenciye yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görmeyen

aileler arasında meslek seçiminde öğrenciye yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görmeyen aileler lehine $p < 0,5$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Çizelge 4.109. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının “Aileniz Meslek Seçiminde Sizin Doğru ve Yerinde Bir Karar Vereceğinize İnanıyor ve Size Güveniyor Mu?” Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , $\bar{x}$ ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Mesleki Olgunluk	İnanıyor ve güveniyor	468	114,89	15,50	G.Arası	5523,65	2	2761,82		
	İnanmıyor ve güvenmiyor	35	123,40	18,16	G.İçi	143939,79	571	252,08		
	Kararsız	71	122,62	17,14	Toplam	149463,44	573		10,95	,000
	Toplam	574	116,37	16,15						

Çizelge 4.109.da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının “aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=10,95$; $p < ,05$).

ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bunun üzerine varyansların homojen olması durumunda yaygınlıkla kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. LSD testinin tercih edilmesinin nedeni de beta türü hataya daha duyarlı olmasıdır. Gerçekleştirilen LSD çoklu karşılaştırma analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 4.110. Mesleki Olgunluk Ölçeği Puanlarının “Aileniz Meslek Seçiminde Sizin Doğru ve Yerinde Bir Karar Vereceğinize İnanıyor ve Size Güveniyor mu?” Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

(I) Aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize İnanıyor ve size güveniyor mu?	(J) Aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize İnanıyor ve size güveniyor mu?	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
İnanıyor ve güveniyor	İnanmıyor ve güvenmiyor	-8,51(*)	2,78	,002
	Kararsız	-7,73(*)	2,02	,000
İnanmıyor ve güvenmiyor	İnanıyor ve güveniyor	8,51(*)	2,78	,002
	Kararsız	,78	3,28	,812
Kararsız	İnanıyor ve güveniyor	7,73(*)	2,02	,000
	İnanmıyor ve güvenmiyor	-,78	3,28	,812

Çizelge 4.110.da görüldüğü gibi, Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının “aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?” değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın meslek seçiminde öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceğine inanan ve güvenen aileler ile meslek seçiminde öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceğine inanmayan ve güvenmeyen aileler arasında öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceğine inanmayan ve güvenmeyen aileler lehine $p<0,5$ düzeyinde; ayrıca meslek seçiminde öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceğine inanan ve güvenen aileler ile meslek seçiminde öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceği konusunda kararsız kalan aileler arasında meslek seçiminde öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceği konusunda kararsız kalan aileler lehine $p<0,5$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ile Şişli İlçesinde mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarının bilişim teknolojileri alanındaki öğrencilerin dal seçimlerine, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ve öğrenci ailelerinin tutumlarının etkisi incelenmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır.

5.1.1. Alt Amaçlara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar düşük bulunmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının cinsiyet türü değişkenine göre anlamlı bulunmuştur (Çizelge 4.66). Söz konusu farklılık erkek öğrenciler lehine gerçekleşmiştir. Erkek öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin kız öğrencilere göre daha fazla olmasının nedeni; toplum içerisinde var olan erkek aileyi geçindirir düşüncesi erkek öğrencileri daha çabuk meslek sahibi olmaya yönlendirmesi olarak düşünülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.67). Söz konusu farklılığın Endüstri Meslek Lisesi lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 4.68). Endüstri meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin anadolu teknik ve teknik lise öğrencilerine göre üniversiteye girme olasılığının daha düşük olması nedeni ile endüstri meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler daha kolay mesleğe adapte olduğu düşünülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının dal türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.70). Söz konusu

farklılık Veritabanı Programcılığı dalı lehine gerçekleştiği belirlenmiştir(Çizelge 4.71). Veritabanı programcılığı dalındaki öğrenciler diğer dallardaki öğrencilere nazaran okul ve evlerinde daha kolay uygulama imkanı bulabilmelerinden dolayı mesleğe yatkınlıkları daha da arttığı düşünülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.73). Söz konusu farklılığın babası okuryazar olmayanlar ile babası yüksek öğretim mezunu olanlar arasında babası okuryazar olmayanların lehine; babası ilkokul mezunu olanlar ile babası yüksek öğretim mezunu olanlar arasında babası ilkokul mezunu olanlar lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 4.74). Bunun nedeni Eğitim seviyesi yüksek babanın çalıştığı işler ile eğitim seviyesi düşük babanın çalıştığı işler arasında farklardan dolayı olduğu düşünülmektedir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının öğrencilik dışında herhangi bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.78). Söz konusu farklılık öğrencilik dışında bir işte çalışan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre kendi isteğimle seçeneği için anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.80). Söz konusu farklılık kendi isteğimle seçeneğini seçmeyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği toplam puanlarının meslek dalını seçmede rol oynayan en önemli kişi veya kişiler değişkenine göre arkadaşlarım seçeneği için anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.83). Söz konusu farklılık arkadaşlarım seçeneğini seçen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının anne ve babanın meslek seçimine yaklaşımı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.85). Söz konusu farklılığın annesi ve babası baskı yapanlar lehine; ayrıca serbest bırakan aileler ile fikirlerini tartışıp, kararı

öğrenciye bırakan aileler arasında serbest bırakan aileler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 4.86).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler “hayata erken atılmak” değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.87). Söz konusu farklılık hayata erken atılmak seçeneğini işaretleyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının bir meslek sahibi olmak seçeneğine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.88). Söz konusu farklılık bir meslek sahibi olmak seçeneğini işaretleyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının üniversite kazamama durumunda bir meslek sahibi olmak seçeneğine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.89). Söz konusu bir meslek sahibi olmak seçeneğini işaretleyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının mesleğe ilgi duyma seçeneğine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.93). Söz konusu farklılık bu mesleğe ilgi duyduğum için seçeneğini işaretlemeyen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının öğrenim görülen meslek alanının, kişilik özelliklere uygunluğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.94). Söz konusu farklılık öğrenim görülen meslek alanını, kişilik özelliklerine uygun bulmayan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının öğrenim görülen meslek alanında yetenek olduğunu düşünme değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.95). Söz konusu farklılık öğrenim gördüğü

meslek alanında yeteneğinin olmadığını düşünen öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının öğrenim görülen alana yerleşme, eğitim alma ve bu alanı meslek edinme nedeniyle pişmanlık duyma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.96). Söz konusu farklılık öğrenim gördüğü meslek alana yerleşen, eğitim alan ve bu alanı meslek edinecek olmaktan pişmanlık duyan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının aile vakit ayırma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.97). Söz konusu farklılığın öğrenciye vakit ayıran aileler ile vakit ayırmayanlar arasında vakit ayırmayanlar lehine; öğrenciye vakit ayıran aileler ile öğrenciye bazen vakit ayıran aileler arasında öğrenciye bazen vakit ayıran aileler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 4.98).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının ne kadar ilgileniyor değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.100). Söz konusu farklılık az lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciye en çok ilgi gösteren kişinin gösterdiği ilgi düzeyi biraz ile gerektiği kadar arasında biraz lehine; ilgi düzeyi biraz ile çok arasında biraz lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 4.101).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin Mesleki Olgunluk Ölçeği puanlarının mesleğe karar verme zamanı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.102). Söz konusu farklılığın öğrenciye lise 1–2 lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (Çizelge 4.103).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeği puanlarının belirlenen meslek konusunda bilginin varlığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Çizelge 4.104). Söz konusu farklılığın hiçbir bilgin yok diyenler ile yeterli bilgin var diyenler arasında hiçbir bilgin yok diyenler lehine; biraz bilgin var diyenler ile yeterli bilgin var diyenler arasında biraz bilgin var diyenler

lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Ayrıca bilgisinin yeterli olmadığını syleyenler ile bilgisinin yeterli olduğunu syleyenler arasında bilgisinin yeterli olmadığını syleyenler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (izelge 4.105).

Örneklemi oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk leği puanlarının “meslek seçerken örnek aldığınız biri var mı?” değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (izelge 4.106). Söz konusu farklılık meslek seçerken birini örnek almayan öğrenciler lehine gerçekleşmiştir.

Örneklemi oluşturan ğrencilerin Mesleki Olgunluk leği puanlarının ailenin meslek seçiminde yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görme değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (izelge 4.107). Söz konusu farklılığın meslek seçiminde öğrenciye yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görmeyen aileler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (izelge 4.108).

Örneklemi oluşturan ğrencilerin Mesleki Olgunluk leği puanlarının “aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?” değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (izelge 4.109). Söz konusu farklılığın meslek seçiminde öğrencinin doğru ve yerinde bir karar vereceğine inanmayan ve güvenmeyen aileler ile kararsız kalan aileler lehine gerçekleştiği belirlenmiştir (izelge 4.110).

5.2. neriler

Çalışmamız her iki bağımlı değişkeni için daha önce ayrı ayrı yapılmış çalışmaların sonuçlarını destekleyen, hem de farklı sonuçlar ortaya koyan aynı zamanda öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ve ğrenci ailelerinin tutumları arasındaki ilişki konusundaki ilk çalışma olma niteliğini taşımaktadır. neri, mevcut olan olumsuz durumların olumluya doğru gitmesi, olumlu durumların daha olumluya doğru bir gelişim göstermesi amacıyla yapıldığından; bu çalışmanın amacına hizmet edebilmesi için, araştırma sonucu elde edilen bulgulara paralel olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda uygulayıcı konumunda olan mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda görev yapan öğretmenler ile bilişim teknolojileri 10.sınıf dal seçimi yapacak öğrenciler ve ailelerine yönelik öneriler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

1. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlar düşük bulunmuştur. Cinsiyet, okul türü, dal değişkeninin etkilendiği, cinsiyet türü değişkenine göre erkek öğrencilerin, okul türü değişkenine göre endüstri meslek lisesi öğrencilerinin; dal türüne göre veritabanı programcılığı dalı öğrencilerinin mesleki olgunluklarının diğer gruplara göre yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre kız öğrencilerin, Anadolu Teknik ve Teknik Lise öğrencilerinin, ağ işletmenliği, web programcılığı ve teknik servis dalında okuyan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin geliştirilmesi için faaliyetler düzenlenmelidir. Ayrıca dal seçecek 10. sınıf öğrencilerinin de meslek seçimlerinde doğru seçim yapmaları için öğrenci, aile ve öğretmenler arasında iletişim kurulması sağlanmalı ve yönlendirmeler yapılmalıdır.

2. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, uygulanan ölçek ile babaların eğitim durumu değişkenine göre babası okuryazar olmayanlar ile ilkokul mezunu olanların mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlar yüksek bulunmuştur. Baba eğitim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlar daha düşük çıkmıştır. Baba eğitim seviyesi yüksek olan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin artması için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

3. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerden, öğrencilik dışında herhangi bir işte çalışanların ölçekten aldıkları puanlar diğerlerine oranla yüksek çıkmıştır. Çalışmayan öğrencilerin meslek seçerken yönlendirilmeleri uygun olacaktır.

4. Araştırmada meslek dalı seçmede rol oynaya en önemli kişi ya da kişiler değişkenine göre kendim ve arkadaşlarım seçeneğini işaretleyen öğrencilerin mesleki olgunlukları diğerlerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Ailenin ve öğretmenlerin çocuğun seçmek istediği dal ve diğer dallarla ilgili birlikte çalışma yaparak öğrenciyi yönlendirmeleri gerekmektedir.

5. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, anne ve babası baskı yapanların mesleki olgunluk ölçekleri diğerlerine oranla daha yüksek çıkmıştır. Meslek seçiminde baskı yapan anne ve babanın dal seçiminde de aynı şekilde etkide bulunmadığı saptanmıştır. Ailenin meslek dalları ile ilgili daha fazla bilgilendirilmesi uygun olacaktır.

6. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre üniversiteyi kazanamazsam bir meslek sahibi olmak, hayata erken atılmak ve bir meslek sahibi olmak seçeneklerini işaretleyenlerin ölçekten aldığı puanlar diğer seçenekleri işaretleyenlere oranla yüksek çıkmıştır. Bu soruya göre ölçekten düşük puan alan öğrenci grubuna mesleğe motive edici, mesleği sevmelerini ve ilgi duymalarını sağlayıcı etkinlikler düzenlenmelidir.

7. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlar düşük bulunmuştur. Meslek alanı seçmede rol oynayan en önemli neden veya nedenler değişkenine göre, bu mesleğe ilgi duyduğum için seçeneğini işaretlemeyen, meslek dalını kişilik özelliklerine uygun bulmayan, öğrenim görmekte olduğu meslek dalı ile ilgili yeteneği olmadığını düşünen, öğrenim görmekte olduğu meslek dalına yerleşmek eğitim görmek ve bu dalı meslek edinme konusunda pişmanlık duyan öğrencilerin mesleki olgunluk ölçeğinden aldıkları puanlar diğer öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısı ile bu öğrenciler seçtikleri meslek dalının kendilerine uygun olmadığını farkındalar. İlgili öğrencileri tespit edip gerekli yönlendirme ve rehberlik çalışmalarının yapılması sağlanmalıdır.

8. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, ailesi kendisine vakit ayırmayan veya az ayıranların ve aileleri az ilgilenen ve biraz ilgilenen

öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni aile meslek seçimi konusunda baskı yaparken dal seçimi konusunda öğrenciyi yalnız bırakıyor. Dal seçerken öğrencilerin doğru seçim yapmaları için öğrenci, aile ve öğretmenler arasında iletişim kurulması sağlanmalı ve yönlendirmeler yapılmalıdır.

9. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, belirlediği dal konusunda hiçbir bilgisi olmayanlar ve biraz bilgisi olanların mesleki olgunlukları diğerlerine oranla yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin meslek seçimleri hususunda lise 1 ve lise 2. sınıflarda meslek seçimine karar verdikleri düşünülürse lise 2. sınıfta dallar hakkında rehberlik faaliyetleri düzenlenmesi gerekmektedir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara şu konularda da araştırma yapmaları önerilebilir.

1.Yapılan araştırmada sadece mesleki ve teknik eğitim veren kurumlardaki öğrenciler ele alınmıştır. Farklı eğitim kurumlarında ve endüstriyel sektörlerdeki eğitim birimlerinde çalışanlar için de, benzer farklılıklar sınanıp benzer ilişkiler test edilebilir.

2. Araştırma İstanbul ili Şişli ilçesi ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma daha genel bir çerçevede İstanbul ilini veya Türkiye’deki diğer illeri de kapsayabilir.

3. Araştırma mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarını kapsamaktadır. Benzer bir araştırma meslek yüksek okullarında okuyan öğrenciler için de yapılabilir.

4. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket çalışmasının sınırlılıkları göz önünde bulundurularak diğer veri toplama yöntemlerinden de (mülakat, görüşme formu gibi) yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2000). *Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Akbayır, K. (2002). Öğretmenlik mesleğine yönelmede ailenin ve branş seçiminde cinsiyetin rolü. *V. Ulusal Fen ve Matematik Eğitimi Kongresi*, ODTÜ, Ankara.
- Akdeniz, S. (1990). *Eğitim sosyolojisi* (2. baskı). İstanbul: Marmara Üniv. İlahiyat Fakültesi Yay.
- Akolaş, A. (2004). Bilişim sistemleri ve bilişim teknolojisinin küreselleşme olgusu ve girişimcilik üzerine yansımaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 29–43
- Altınköprü, T. (1999). *Şahsiyet analizi*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Ay, M. (2002). *Mesleki yönlendirme ilköğretim okulları sekizinci sınıf öğrencileri üzerine bir alan araştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytaç, S. (1997). *Çalışma yaşamında kariyer*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Aytaç, S. (2000). *Meslek seçimi ve uygun işe yönelme*. Bursa: Alfa Yayıncılık.
- Aytekin A. (2005). *Meslek seçimini etkileyen sosyo- ekonomik ve kültürel faktörler Isparta örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü.
- Baltaş, A. (1993). *Öğrenme ve sınavlarda üstün başarı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Baysal, A. C. (1993). *Çalışma yaşamında insan*. İstanbul: İstanbul İşletme Fak. Yayın.

- Beach, D. S. (1980). *The management of people at work*. New York: McMillan Publishing Co.
- Bee, H. (1994). *Lifespan development*. New York: Harper Collins College Publishers.
- Bennet, R. (1994). *Management*. Londra: The M&E Handbook Series.
- Bilgin, A. (1995). *Grupla rehberlik ve grupla psikolojik danışmanın ergenlerin bağımsız meslek kararı vermeleri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bratcher, W. (1982). *The Influences of Career Selection: A Family Perspective*. Personel And Guidance Journal.
- Can, G. (1992). *Akademik başarısızlık ve önlenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Canman D. (2000). *İnsan kaynakları yönetimi*. Ankara: Yargı Basım Yayım Ltd. Şti.
- Ceyhun, Y., ve Çağlayan, M.U. (1997). *Bilgi teknolojileri Türkiye için nasıl bir gelecek hazırlamakta*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Cirhinlioğlu, Z. (1996). *Meslekler ve sosyoloji*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Çağlar, N. Mehtap Kaya ve Banu Saçlı, Kariyer Yöneliminde Aile Etkileri,
- Çakar, M. (1997). *Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile denetim odağı düzenlerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Çakmaklı, K. (1995). *100 soruda çocuk ve aile*. Seha Neşriyat, İstanbul.

- Delican, M.(1998). *Ekonomik hesaplamalarda bir birim olarak aile*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Demirbilek, T. (1994). Örgütlerde kariyer danışmanlığı hizmetleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi*,9(2) 71-85
- Doğan, C. (1986). *Türkiye’de gece konu meselesi ve Ümraniye Mustafa Kemalpaşa gece konu bölgesinde bir saha araştırması*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, İ. (1990). Türkiye’deki Mesleğe Yönelme ve Psikoteknik. *İşgücünün Seçimi ve İşe Yönlendirilmesinde Psikoteknik Yaklaşım Sempozyumu*. Ankara : MPM Yayını.
- Eldeleklioglu, J. (1996). *Karar stajeleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elmacıoğlu, T. (2004). Aile İçi İletişimin Temel İlkeleri. *Gençbeyin Dergisi*, Hayat Yayınları, İstanbul,
- Engin, C. (1992). Çalışmanın anlamı: cinsiyet ve meslek değişkenlerine göre bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9, 1,2.
- Erdoğan, N. (2002). Yeni kariyer yaklaşımları ve kariyer değerlerindeki değişim. *I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*.
- Erkal, M. (1978). *Orta teknik eğitim –sanayi ilişkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- Erkal, M. (1996). *Sosyoloji:toplumbilimi* (7. baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Eröz, M. (1982). İktisat Sosyolojisine Başlangıç (2. baskı), İstanbul İktisat Fakültesi Yayınları.

- Feldman, D. (2003). The antecedents and consequences of early career indecision among young adults. *Human Resource Management Review*, (13), 499–531
- Hamancı, Z., ve Hamurcu, M. K. (2005). Anne babalarını meslek gelişimine yardımcı olmaya yönelik tutumları ve bilgi düzeylerinin çocuklarını mesleki kararsızlıkları ile ilişkisi. *İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10) 55-69
- Karadeniz, A. (1994). *Lise son sınıf öğrencileri üzerine demokratik ve otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarıyla çeşitli mesleki değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Z. (1988). Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimindeki sosyo-ekonomik faktörler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaynak, T. (1998). *İnsan kaynakları yönetimi*. İ.Ü. İstanbul: İşletme Fakültesi Yayınları.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *Mesleğe yönelme ve mesleki yönelim envanteri*. Ankara.
- Koç, H. (1991). *İş ve insan ilişkileri*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Köknel, Ö. (1999). *Kaygısız mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurtkan-Bılgıseven, A. (1992). *Eğitim sosyolojisi* (5. baskı) İstanbul: Filiz Kitabevi.

- Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki rehberliğin bireylerin yetenek ve ilgilerine uygun meslekleri seçmelerine etkisi*, Doçentlik Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
- Kuzgun, Y. (1997). *Grup rehberliği el kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Kuzgun, Y. (2000). *Kendini değerlendirme envanteri el kitabı*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000a). *Kendini değerlendirme envanteri el kitabı*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000b.) *Meslek danışmanlığı kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara Nobel Yayınları.
- Kuzgun, Y.(2000). *Meslek rehberliği kuram ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Nelson-Jones, R. (2003). *Danışma psikolojisi kuramları*. (Çev. F. Akkoyun,) Ankara Nobel Yayınları.
- Noylor, M. (1986). Family influences on employment and education. ED272702.
- Onur, B. (2004). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- Öncü, H. (1991). *Grupla mesleki psikolojik danışmanın lise öğrencilerin mesleki tercihlerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Özcan, O. (1985). *Ülkemiz için isabetli olabilecek bir mesleğe yöneltme denemesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Özgan, A.(2006). *Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki karar verme olgunluğu ile bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, M (1997). *Türkiye’de aile ve okulun meslek seçimine etkileri*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Tınar, M.Y. (1996). *Çalışma psikolojisi*. İzmir: Necdet Bükey A.Ş.
- Tortop N., ve diğerleri. (2006). *İnsan kaynakları yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ülkü. S. (1976). *Lise 1.sınıflarda uygulanan bir grup rehberliği programının yöneltme açısından etkinliğinin araştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- Yalom, I. (2002). *Bağışlanan terapi*. İstanbul: Kalcı Yay.
- Yavuzer, H. (1995). *Anne-baba okulu* (5. basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yeşilyaprak, B., Güngör, A., ve Kurç, G. (1996). *Eğitsel ve mesleki rehberlik*.
Yayımlanmamış Ders Notu, Ankara Gazi Üniversitesi.

2007 ÖSS klavuzu. ÖSYM Yayınları, Ankara

İNTERNET KAYNAKLARI

Akademik kariyere yaş sınırlaması,

<http://www.egitimportali.com/haber.php?hid=227>, (10.11.2008)

cinselhealty.blogcu.com/calisma-yasaminda-cinsiyete-dayali-ayrimcilik_4496092.html - 30k -, (10.11.2008)

<http://www.dersisteyen.com/default.asp?part=12> (11.11.2008).

<http://www.egitimportali.com/haber.php?hid=227>, (11.11.2008).

<http://www.pdrciyiz.biz/mesleki-olgunluk-olcegi-t5038.html>, 28.01.2009

ab.org.tr/ab05/tammetin/130.doc, (10.11.2008)

<http://www.kadirga.k12.tr/megep.htm> (10.11.2008).

<http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/megep.htm> (10.11.2008).

MEGEP, (2006). *Bilişim teknolojileri alanı çerçeve öğretim programı*. Milli
eğitim Bakanlığı, Ankara.

[megepistanbul.meb.gov.tr/Download/ZIP/Bas_nda_M%5B1%5D.E.Bilgi_Merkez
i.doc](http://megepistanbul.meb.gov.tr/Download/ZIP/Bas_nda_M%5B1%5D.E.Bilgi_Merkez_i.doc) (10.11.2008).

[okulweb.meb.gov.tr/75/01/306898/.../MESLEK%20SEÇİMİNDE%20DİKKATE
%20ALINMASI.](http://okulweb.meb.gov.tr/75/01/306898/.../MESLEK%20SEÇİMİNDE%20DİKKATE%20ALINMASI.), (10.11.2008)

EKLER

EK I

BİREYİ TANIMA ANKETİ

Bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunmaktadır. Ad, soyad ve numara gibi kimliğinizi tanıttıcı bilgiler vermeden formda yer alan tüm soruları doğru ve samimi bir şekilde cevaplamanız rica olunur. Katkılarınız için teşekkürler.

Serdar KAYAŞ

1. Cinsiyetiniz:

a. () Kız

b. () Erkek

2. Okuduğunuz Okul

a. () Anadolu Teknik Lisesi

b. () Teknik Lise

c. () Endüstri Meslek Lisesi

3. Sınıfınız:

a. () 11.sınıf

b. () 12.sınıf

4. Okuduğunuz Dal (Bilişim):

a. () Ağ İşletmenliği

b. () Veritabanı Prog.

c. () Web Prog.

d. () Teknik Servis

5. Anne ve Babanızın eğitim durumunu aşağıdaki tabloda işaretleyiniz.

6. Anne ve Babanızın mesleğini aşağıdaki tabloda işaretleyiniz.

	Annenizin Eğitim Durumu	Babanızın Eğitim Durumu
a. Okuryazar değil	()	()
b. İlkokul	()	()
c. Ortaokul	()	()
d. Lise	()	()
e. Yüksek öğretim	()	()

	Annenizin Mesleği	Babanızın Mesleği
a.	() Ev hanımı	() Çalışmıyor
b.	() İşçi	() İşçi
c.	() Memur	() Memur
d.	() Serbest meslek	() Serbest meslek
e.	() Esnaf	() Esnaf
f.	() Diğer	() Diğer

7. Ailenizin aylık ortalama geliri:

a. () 0 – 500 YTL

b. () 500 – 1000 YTL

c. () 1000 – 1500 YTL

d. () 1500 – 2000 YTL

e. () 2000 YTL – Üstü

8. Öğrenciliğinizin dışında herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

a. () Evet

b. () Hayır

9. Öğrenim görmekte olduğunuz dalı kendi isteğinizle mi seçtiniz?

a. () Evet

b. () Hayır

EK II

AİLE MESLEKİ TUTUM ANKETİ

10. Meslek dalınızı seçmenizde rol oynayan en önemli kişi veya kişiler kimlerdir?
- ☐ Kendi isteğimle
 - ☐ Ailem
 - ☐ Öğretmenlerimin yönlendirmesi ile
 - ☐ Arkadaşlarım
 - ☐ Diğer
11. Anne ve babanızın meslek seçimine yaklaşımı nedir?
- ☐ Anne baskı yapıyor
 - ☐ Baba baskı yapıyor
 - ☐ Ailem beni serbest bırakıyor
 - ☐ Ailem benimle fikirlerimi tartışıyor, kararı bana bırakıyor
 - ☐ Diğer (yazınız)
12. Seçmiş olduğunuz meslek alanında öğrenim görmek isteğinizin en önemli neden veya nedenleri nelerdir?
- ☐ Hayata erken atılmak
 - ☐ Bir meslek sahibi olmak
 - ☐ Üniversiteyi kazanamazsam bir meslek sahibi olmak
 - ☐ Aile mesleğini devam ettirmek
 - ☐ İş yeri açmak
 - ☐ Kolay iş bulabileceğime inandığım için
 - ☐ Bu mesleğe ilgi duyduğum için
13. Öğrenim görmekte olduğunuz meslek dalı, kişilik özelliklerine uygun buluyor musunuz?
- ☐ Evet
 - ☐ Hayır
14. Öğrenim görmekte olduğunuz meslek dalınızla ilgili yeteneğiniz olduğunu düşünüyor musunuz?
- ☐ Evet
 - ☐ Hayır
15. Öğrenim görmekte olduğunuz meslek dala yerleşmek eğitim görmek ve bu dalı meslek edinme konusunda pişmanlık duyuyor musunuz?
- ☐ Evet
 - ☐ Hayır
16. Aileniz baskı yapıyorsa bunun niteliği nedir? (Tercihlerinizi önem sırasına göre (1,2,3 ...gibi) numaralayınız.)
- ☐ Hiç bir imkan tanımayacaklarını söylüyorlar ()
 - ☐ Baba mesleğini sürdürmemi istiyorlar ()
 - ☐ Fizik ve kol gücü isteyen işlerde çalıştıracaklarını söylüyorlar ()
 - ☐ Anne ve babalık haklarını helal etmeyeceklerini soyluyorlar ()
 - ☐ Diğer (yazınız)

17. Ailenizin yüksek öğretim konusundaki düşüncesi nedir? (Tercihlerinizi önem sırasına göre (1,2,3 ...gibi) numaralayınız.)

- a. Mutlaka bir üniversite bitirmemi istiyor ()
- b. Üniversite bitirmenin önemine inanmıyor ()
- c. Askerlik yapmada kolaylık sağlayacağını düşünüyor ()
- d. Yakın çevrede itibarının artacağını düşünüyor ()
- e. Gelecekte bir bilim adamı olmamı istiyor ()
- f. Ekonomik rahatlık sağlayacağına inanmıyorlar ()
- g. Diğer (yazınız).

18. Meslek seçiminiz için aileniz hangi kriterleri on planda tutuyor? (Tercihlerinizi önem sırasına göre (1,2,3 ...gibi) numaralayınız.)

- a. İlgi ve yeteneklerimi ()
- b. Sağlayacağı ekonomik imkanları ()
- c. Kazandıracağı sosyal mevki ve yönleri ()
- d. Kazandıracağı şahsiyet ve kültürü ()
- e. Kazandıracağı hayati ve huzuru ()
- f. Diğer (yazınız)

19. Ailede size vakit ayrılıyor mu?

- a. Evet ()
- b. Hayır ()
- c. Bazen ()

20A. Sizinle en çok kim ilgileniyor?

- a. Babam
- b. Annem
- c. Ağabeyim
- d. Amcam
- e. Diğer (yazınız)

20B. Ne kadar ilgileniyor?

- a. Az
- b. Biraz
- c. Gerektiği Kadar
- d. Çok

21. Mesleğinizi belirlemeye ne zaman karar verdiniz?

- a. İlkokul ()
- b. Ortaokul ()
- c. Lise 1-2 ()
- d. Lise 3 ()

22. Belirlediğiniz dal konusunda bilginiz var mı?

- a. Hiç bir bilğim yok ()
- b. Biraz ()
- c. Yeterli bilğim var ()
- d. Yeterli değil ()

23. Meslek seçerken örnek aldığınız biri var mı?

- a. Evet ()
- b. Hayır ()

24. Örnek almanızın en önemli sebebi nedir? Önem sırasına göre numaralayınız?(1,2,3 ...gibi)

- a. Mesleki başarısı ()
- b. Toplum tarafından sevilmesi ()
- c. Ekonomik rahatlık ()
- d. Kişilik ve ahlaki güzelliği ()
- e. Diğer (yazınız)

- 25. Meslek seçimi konusunda aileniz ne düşünüyor? Önem sırasına göre numaralayınız.(1,2,3 ...gibi)**
- a. Hiç bir fikri yok, her şeyi bana bırakıyor ()
 - b. Sağlıklı bir meslek seçmem için yetenek belirleme testi yaptırmamı istiyor
 - c. Meslekler konusunda araştırma ve inceleme yapmamı istiyor ()
 - d. Kendi mesleğini sürdürmemi istiyor ()
 - e. Gelişen teknolojik şartları, ilgi ve yeteneklerimi dikkate alarak tercih yapmamı istiyor ()
 - f. Birlikte araştırıp tartışarak karar vermeme istiyor ()
 - g. Diğer (yazınız)
- 26. Aileniz meslek seçiminde size yardım etmeyi bir vazife ve ihtiyaç olarak görüyor mu?**
- a. Evet
 - b. Hayır
 - c. Karışmıyor
 - d. Biraz
- 27. Aileniz meslek seçiminde sizin doğru ve yerinde bir karar vereceğinize inanıyor ve size güveniyor mu?**
- a. İnanıyor ve güveniyor
 - b. İnanmıyor ve güvenmiyor
 - c. Kararsız

EK III

MESLEKİ OLGUNLUK ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA:

Ölçekte meslek seçimiyle ilgili tutum ve davranışları ölçen bazı ifadeler verilmiştir.

1. Sizden istenen, ifadeleri dikkatle okuyup bu ifadelerin size ne kadar uygun olduğunu, sizin durumunuzu ne ölçüde yansıttığınızı belirtmenizdir.
2. Cevap kağıdında: A “Bana Hiç Uygun Değil”, B “Bana Pek Uygun Değil”, C “Bana Biraz Uygun”, D “Bana Uygun”, E “Bana Çok Uygun” karşılığındadır.
3. Şimdi bir örnekle cevaplamanın nasıl yapılacağını görelim:

Örnek

- Çok erken yaşlardan beri, bir meslek seçmem gerektiğini düşünüyorum.

Eğer sizin yukarıdaki ifadeye uygunluk dereceniz “Bana Biraz Uygun” ise aşağıda gösterildiği gibi cevap kağıdında “C” seçeneğinin altındaki aralığı işaretlemeniz gerekecektir.

A	B	C	D	E
☐	☐	☐	☐	☐

4. Cevap kağıdında her ifadeye ilişkin beş seçenekten yalnız birini işaretleyiniz ve cevapsız ifade bırakmamanız gerektiğini lütfen unutmayınız.
 5. Ölçekte bulunan 40 ifadeyi 30 dakika içinde cevaplamaya çalışınız.
- Başarılar diler, katkılarınız için teşekkür ederiz.

Serdar KAYAŞ
Yeditepe Üniversitesi
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

	BANA HİÇ UYGUN DEĞİL (1)	BANA PEK UYGUN DEĞİL (2)	BANA BİRAZ UYGUN (3)	BANA UYGUN (4)	BANA ÇOK UYGUN (5)
1. Hangi mesleğin bana uygun olduğunu büyüklerimin daha iyi bilecekleri düşüncesindeyim.	()	()	()	()	()
2. İnsan mesleğini tesadüfen seçer.	()	()	()	()	()
3. İstedğim mesleği seçemeyeceksem “bu konuyu düşünmemin ne gereği var” diyorum.	()	()	()	()	()
4. İnsan hangi mesleği seçmesi gerektiği konusunda ailesinin tavsiyeler, ini dikkate alırsa hata yapmaz.	()	()	()	()	()
5. Meslekleri daha iyi tanımak için, bu konuda yazılmış kaynak kitaplar olup olmadığını araştırırım.	()	()	()	()	()
6. Girmek istediğim meslekler hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyorum.	()	()	()	()	()
7. Öğretmenlerime, öğrettikleri konu alanlarıyla ilgili üniversite programlarının neler olduğu hakkında sorular	()	()	()	()	()
8. Gelecekteki mesleğimi ben belirleyeceğime göre, bu konuda gerekli bilgiyi edinmek için benim harekete	()	()	()	()	()
9. Hangi mesleğe gireceğimi ailemin karar vermesi iyi olacak. Böylece sonuçta bir hata olursa ben sorumlu	()	()	()	()	()
10. Öğrencilik hayatımda daima hangi derslerin ya da ders dışı faaliyetlerin bana ne yönden yararlı	()	()	()	()	()
11. Üniversitede program tercihim belirlenmeden önce, hangi alanlarda ne derece güçlü, hangi alanlarda ne	()	()	()	()	()
12. Meslek tercihlerimde sık sık değişiklik yapıyorum.	()	()	()	()	()
13. Bir meslek seçiminde dikkate alınacak o kadar çok faktör var ki, en iyisi işi olurlarına bırakmak diye	()	()	()	()	()
14. Şimdiden meslek tercihleri üzerinde düşünmeyi gereksiz buluyorum.	()	()	()	()	()
15. Ailemin seçtiği mesleğe girersem onların daha çok yardım ve desteğini sağlayabilirim diye düşünüyorum.	()	()	()	()	()
16. İstedğim bir mesleğe giremeyeceksem meslek seçimi üzerinde düşünmenin ne yararı var diye	()	()	()	()	()

	BANA HIÇ UYGUN DEĞİL (1)	BANA PEK UYGUN DEĞİL (2)	BANA BİRAZ UYGUN (3)	BANA UYGUN (4)	BANA ÇOK UYGUN (5)
17. Ne zaman meslek seçme konusu açılrsa içimi bir sıkıntı kaplar.	()	()	()	()	()
18. Hiç kimsenin beni benden iyi tanıyamayacağını ve mesleğimi seçme sorumluluğunun bana ait olduğunu	()	()	()	()	()
19. Bana uygun hiçbir meslek bulamıyorum.	()	()	()	()	()
20. Kendimi bildim bileli hangi mesleğe girmek istediğimi düşünürüm.	()	()	()	()	()
21. Bazı insanların hangi mesleği seçmek istedikleri konusunda nasıl da emin ve kararlı olabildiklerine	()	()	()	()	()
22. Ne olmak, hangi mesleği seçmek istediğim konusunda zaman zaman hayallere dalarım, ama henüz	()	()	()	()	()
23. Çok erken yaşlardan beri meslek yaşamımdan neler beklediğimi, ne gibi yeteneklere ve kişilik özelliklerine	()	()	()	()	()
24. Üniversite sınavında hangi alanla ilgili test alacağımı belirledim, ama o alanda hangi programlara	()	()	()	()	()
25. Benim için önemli olan sınava hazırlanmaktır. Meslek tercihim zamanı gelince belirlerim.	()	()	()	()	()
26. Şu ana kadar hangi programları tercih edeceğimi belirleyemedim, çünkü her gün başka bir seçenek bana	()	()	()	()	()
27. Şu anda belirli bir meslek alanı belirledim, ama kararımdan memnun değilim.	()	()	()	()	()
28. Televizyonda bir mesleğin özelliklerini ve ülke ekonomisindeki yerini tanıtan programları ilgi ile	()	()	()	()	()
29. Yeteneğime uygun olduğunu düşündüğüm meslekleri inceliyorum.	()	()	()	()	()
30. Meslekleri tanıtan kaynak kitapları okurum.	()	()	()	()	()
31. İlgilendiğim bir meslekteki insanların neler yaptıklarını, hangi koşullarda çalıştıklarını öğrenmek	()	()	()	()	()
32. Meslek tercihlerimi belirlemeden önce, sadece ilgi duyduğum meslekleri değil, mümkün olduğu kadar	()	()	()	()	()
33. Meslek seçerken pek çok kişiden bilgi ve görüş almaya niyetlendim, ama sonuçta kargaşaya ve	()	()	()	()	()

	BANA HİÇ UYGUN DEĞİL (1)	BANA PEK UYGUN DEĞİL (2)	BANA BİRAZ UYGUN (3)	BANA UYGUN (4)	BANA ÇOK UYGUN (5)
34. Yeni bir meslek adı duyduğumda hemen o mesleği incelemek için harekete geçerim.	()	()	()	()	()
35. Benden önce liseyi bitirip yüksek öğrenime devam eden arkadaşlarıma bölümleri hakkında sorular sorarım.	()	()	()	()	()
36. Bir çok mesleğe heves ediyorum ve ilgi duyuyorum, ama hepsinin bir kusuru var. Bir türlü birine karar	()	()	()	()	()
37. Herhangi bir işim için bir işyerine örneğin; banka, hastane, fabrika ve benzeri yerlere gitsem orada çalışanların yaptıklarını gözler. “Ben bu işleri yapabilir	()	()	()	()	()
38. Yeteneklerimi tanımam gerekiyor, ama bunu nasıl yapacağımı bilmiyorum.	()	()	()	()	()
39. Tercih ettiğim meslekleri tanıtıcı toplantılara katılırım.	()	()	()	()	()
40. Benimle ilgili yönergeleri, açıklamaları dikkatle okurum (Seçmeli dersler listesi, ÖSYM kılavuzu gibi).	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Serdar KAYAŞ,

Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi: 22 Aralık 1976

Doğum Yeri: İstanbul

Eğitim

İlkokul: 1982–1987 İstanbul Emniyetetepe İlkokulu

Ortaokul: 1987–1990 İstanbul Güzeltepe İlköğretim Okulu

Lise: 1990–1993 İstanbul Alibeyköy E.M.L. Elektronik Bölümü

Önlisans: 1993-1995 Ankara Üniversitesi Ç.M.Y.O. Haberleşme Bölümü

Lisans: 1997 – 2003 Marmara Üniversitesi Elektronik Bilgisayar Öğretmenliği
Bölümü (İng.)

Yüksek Lisans: 2005 - ... İstanbul Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

Çalıştığı Kurum

2004–2005 Siirt Endüstri Meslek Lisesi

2005- Şişli Endüstri Meslek Lisesi